

**ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ  
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ  
ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ: ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ**

**ΘΕΜΑ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:**

**Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΤΗΣ ΚΟΡΕΑΣ : ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟ  
ΤΗ ΣΚΟΠΙΑ ΤΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ  
ΣΧΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ**

**ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΠΑΠΑΣΩΤΗΡΙΟΥ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ**

**ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΗ : ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ  
Α. Μ. : 1200 Μ 022**

**ΑΘΗΝΑ 2002**

## ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

|                                                                                                 |           |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....</b>                                                                         | <b>2</b>  |
| <b>2. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ-Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΚΟΡΕΑΣ<br/>ΜΕΧΡΙ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΗ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ .....</b>          | <b>6</b>  |
| <b>3. Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΤΗΣ ΚΟΡΕΑΣ: ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟ ΤΗ<br/>ΣΚΟΠΙΑ ΤΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ .....</b> | <b>10</b> |
| 3.1. ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΩΝ ΕΠΙΠΕΔΩΝ ΑΝΑΛΥΣΗΣ.....                                                       | 10        |
| 3.2. ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ .....                                                   | 14        |
| 3.3. ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ.....                                                  | 23        |
| 3.4. ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΗΣ ΛΗΨΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ.....                                                        | 32        |
| <b>4. Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΤΗΣ ΚΟΡΕΑΣ: ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟ ΤΗ<br/>ΣΚΟΠΙΑ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ .....</b>                 | <b>43</b> |
| 4.1. ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΩΝ ΕΠΙΠΕΔΩΝ ΑΝΑΛΥΣΗΣ.....                                                       | 43        |
| 4.2. ΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ .....                                                                      | 46        |
| 4.3. ΤΑΚΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ .....                                                                      | 49        |
| 4.4. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ.....                                                                 | 57        |
| 4.5. ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ .....                                                               | 66        |
| 4.6. ΥΨΗΛΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ.....                                                                      | 71        |
| <b>5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....</b>                                                                     | <b>78</b> |
| <b>ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ - ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ .....</b>                                                         | <b>87</b> |
| <b>ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....</b>                                                             | <b>90</b> |

## 1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο Πόλεμος της Κορέας διήρκεσε σχεδόν τρία χρόνια και υπήρξε ένα πολυαίμακτο γεγονός που σημάδεψε ολόκληρη την περίοδο μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Εκείνο που προκαλεί πραγματικά εντύπωση αλλά και απορία είναι το γεγονός ότι παρά την πολυδιάστατη σημασία του, το μνημειώδες αυτό περιστατικό, δεν αποτέλεσε αντικείμενο εκτενούς μελέτης στο βαθμό που θα του αντιστοιχούσε.

Χωρίς υπερβολή, ο Πόλεμος της Κορέας, από πολιτικής πλευράς, θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως κομβικό σημείο στη μεταπολεμική ιστορία αφού:

- αποτέλεσε το πρώτο ουσιαστικά «θερμό» επεισόδιο του Ψυχρού Πολέμου
- αποτέλεσε τη μεγαλύτερη σε έκταση ένοπλη σύγκρουση μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου
- είχε πολιτικές συνέπειες για την ισορροπία ισχύος μεταξύ των δύο υπερδυνάμεων τόσο στην περιοχή της ΝΑ Ασίας, όσο και στον υπόλοιπο κόσμο
- επηρέασε τη μετέπειτα έκβαση των Σινο-Σοβιετικών σχέσεων
- προϋδέασε για την εξέλιξη των σχέσεων των Η.Π.Α. με τις υπόλοιπες δυνάμεις – συμμάχους και πιο συγκεκριμένα με τη Μεγάλη Βρετανία
- ενέπλεξε κατά τη διάρκειά του, εκτός από τα δύο μικρά κράτη της κορεατικής χερσονήσου, όλες τις μεγάλες δυνάμεις της τότε διεθνούς πραγματικότητας
- διαμόρφωσε το status quo στη συγκεκριμένη περιοχή για μια περίοδο που διαρκεί ως τις μέρες μας

- ήταν ο πρώτος πόλεμος που διεξήχθη κάτω από τη σκιά της πυρηνικής απειλής που είχε κάνει την εμφάνισή της, λίγα χρόνια πριν.
- ήταν το «βάπτισμα πυρός» του νεοσύστατου ακόμα Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.

Από την άλλη πλευρά, ένας πόλεμος τέτοιου βεληνεκούς – και τέτοιας ιδιάζουσας φύσης, όπως θα παρουσιαστεί στα επιμέρους κεφάλαια – δεν θα μπορούσε παρά να αποτελέσει εστία ενδιαφέροντος και για το στρατιωτικό καθαρά σκέλος του, ενδιαφέρον το οποίο εντοπίζεται:

- στις νέες τεχνολογίες που χρησιμοποιήθηκαν και στη σημασία του τεχνικού παράγοντα στην έκβαση της αναμέτρησης
- στις τακτικές που εφαρμόστηκαν και οι οποίες εντυπωσιάζουν για την εμφάνιση σε διεθνές επίπεδο ενός ιδιαίτερου «είδους» πολέμου που έχει τις ρίζες του στην πολεμική παράδοση του ανταρτοπολέμου αλλά και αντανakλά την προσαρμοστικότητα στις ιδιόμορφες κλιματολογικές και εδαφικές συνθήκες της συγκεκριμένης περιοχής
- στις μεγάλες στρατηγικές μορφές όπως ο Στρατηγός Μακ Άρθουρ, οι οποίες έδρασαν με μεγαλύτερη η μικρότερη επιτυχία κατά τη διάρκεια του πολέμου
- στη μεγάλη διαφοροποίηση όσον αφορά τον τρόπο διεξαγωγής του πολέμου και τα αποτελέσματά του μεταξύ των δύο περιόδων στις οποίες χωρίζεται με βάση την έναρξη των διαπραγματεύσεων
- πάνω απ' όλα όμως στο γεγονός ότι σε αυτόν τον πόλεμο βρέθηκαν αντιμέτωποι δύο τόσο διαφορετικοί συνασπισμοί στρατών – κρατών, διαφορά η οποία έκανε ιδιαίτερα αισθητή την παρουσία της στο πεδίο της μάχης.

Αντικείμενο της παρούσας μελέτης – όπως γίνεται κατανοητό και από τον τίτλο – δεν αποτελεί η απλή καταγραφή

των γεγονότων που συνθέτουν τον πόλεμο και η ιστορική τους αποτίμηση, αλλά η συστηματική τους ανάλυση από τη σκοπιά τόσο της θεωρίας των Διεθνών Σχέσεων όσο και της Στρατηγικής και πιο συγκεκριμένα, η επεξεργασία τους σύμφωνα με τα επίπεδα ανάλυσης των Διεθνών Σχέσεων και της Στρατηγικής, έτσι όπως αυτά ορίστηκαν από τους θεωρητικούς των δύο κλάδων αντίστοιχα.

Μια τέτοια ανάλυση αποσκοπεί όχι μόνο στη συστηματική οργάνωση του ιστορικού υλικού, αλλά και στη συναγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων που αφορούν τόσο την ουσία του γεγονότος αυτή καθ' αυτή όσο και την αξιοπιστία και τη σκοπιμότητα των θεωρητικών μοντέλων σύμφωνα με τα οποία πραγματοποιείται η ανάλυση.

Έτσι λοιπόν, η ανάλυση σύμφωνα με τα επίπεδα ανάλυσης των Διεθνών Σχέσεων, αποσκοπεί στην εξακρίβωση των αιτίων που οδήγησαν στη σύγκρουση και τη συγκεκριμένη εξέλιξη και έκβασή της, αλλά και στη διαπίστωση ποιο από αυτά τα μοντέλα επεξεργασίας των στοιχείων προσφέρει τα πιο αξιόπιστα αποτελέσματα για αυτά τα «γιατί» του συγκεκριμένου πολέμου και ποια είναι η αξία της συμπληρωματικής τους λειτουργίας.

Αντίστοιχα, η στρατηγική ανάλυση εστιάζει το ενδιαφέρον στο «πώς» του πολέμου, στον τρόπο δηλαδή με τον οποίο διεξήχθη αυτός ο πόλεμος και στην αποτίμηση του αποτελέσματος των επιλογών των εμπολέμων καθώς επίσης και στον τρόπο με τον οποίο η ανάλυση μέσω αυτών των επιπέδων προσφέρει μια σταδιακά κλιμακούμενη και τελικά ολοκληρωμένη εικόνα του πολέμου και οδηγεί τον μελετητή από τη στρατηγική και πάλι στην πολιτική πλευρά της σύρραξης.

Έτσι λοιπόν, συνολικά η μελέτη αυτή χωρίζεται κυρίως σε δύο μεγάλα μέρη, καθένα από τα οποία πραγματεύεται το ίδιο γεγονός, χρησιμοποιώντας διαφορετικό θεωρητικό υπόβαθρο

και μεθοδολογία, προκειμένου να αξιολογήσει το ιστορικό υλικό και να συμβάλει στη συναγωγή των κατά το δυνατόν σφαιρικότερων και πιο ολοκληρωμένων συμπερασμάτων.

## 2.ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ-Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΚΟΡΕΑΣ ΜΕΧΡΙ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΗ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και η ήττα της Ιαπωνίας που σήμανε και το τέλος της αποικιακής της εξουσίας, σήμανε ταυτόχρονα και την απαλλαγή από τον αποικιοκρατικό ζυγό για την χώρα της Κορέας ο λαός της οποίας για πολύ καιρό ζούσε ανάμεσα σε αντίπαλους πολιτισμούς, συρόμενος πότε από εδώ και πότε από εκεί μεταξύ της Κίνας –που ιστορικά ήταν ο «Μεγάλος Αδελφός»- της Ιαπωνίας και κατά τον 19<sup>ο</sup> αιώνα της τσαρικής Ρωσίας<sup>1</sup>. Η Ιαπωνία κατόρθωσε το 1910 και μετά τον Ρωσο-Ιαπωνικό πόλεμο και τη συνθήκη του Πόρτσμουθ<sup>2</sup> να επιτύχει την προσάρτηση της Κορέας η οποία παρέμεινε υπό την κυριαρχία της μέχρι την απελευθέρωσή της το έτος 1945. Κατά τη διάρκεια του χρονικού διαστήματος μέχρι τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, οι προσπάθειες και οι πιέσεις για ανεξαρτησία από την πλευρά της Κορέας είχαν δύο διαφορετικές ιδεολογικές πηγές αντίστοιχες με τα δύο κυρίαρχα ιδεολογικά ρεύματα της εποχής τα οποία ήταν άμεσα επηρεασμένα από τον Ουίλσον και τα «14 σημεία» του στις ΗΠΑ και τη Ρωσική επανάσταση και τα μηνύματα της. Έτσι λοιπόν, οι Κορεάτες της Αμερικής με προεξάρχοντα τον Σίγκμαν Ρι -αλλά αργότερα και τον Κιμ Κου<sup>3</sup>- άσκησαν πιέσεις στην Αμερική για να υποστηρίξει την κορεατική ανεξαρτησία και μέσα στα πλαίσια της προσπάθειας αυτής σχημάτισαν την επαναστατική κυβέρνηση της Δημοκρατίας της Κορέας. Από την άλλη πλευρά, οι Κορεάτες

<sup>1</sup> Michael Hickey, 2002, *Ο Πόλεμος της Κορέας*, Εκδόσεις Γκοβόστη, Αθήνα, σελ. 30.

<sup>2</sup> Steven Hugh Lee, 2001, *The Korean War*, Pearson Education, London, σελ. 11.

που βρήκαν έμπνευση στο προηγούμενο της Ρωσικής επανάστασης θεώρησαν ότι ο Μαρξισμός προσέφερε ένα αξιόπιστο μέσο για την κατάκτηση της ανεξαρτησίας, γεγονός που είχε σαν αποτέλεσμα τη φυγή πολλών Κορεατών από την αποικιοκρατούμενη Κορέα όπου το κομμουνιστικό κίνημα ήταν -όπως ήταν φυσικό- υπό διωγμό και τη μετακίνησή τους στην Ε.Σ.Σ.Δ., στη Σιβηρία αλλά και στην Κίνα όπου από τις δεκαετίες του 1920 και του 1930 εντάσσονταν στο κομμουνιστικό κόμμα. Η σημαντικότερη προσωπικότητα που αναδείχθηκε μέσα από αυτές τις εξελίξεις υπήρξε ο Κιμ Ιλ Σουνγκ<sup>4</sup>.

Η τύχη της Κορέας, ως μιας από τις πρώην πλέον αποικίες της Ιαπωνίας -αφού η πτώση της εν λόγω αυτοκρατορίας ήταν επικείμενη- συζητήθηκε για πρώτη φορά στη συνδιάσκεψη του Καΐρου τον Νοέμβριο-Δεκέμβριο του 1943 όπου και επισημοποιήθηκε μέσω της ομώνυμης διακήρυξης η σκέψη του Ρούσβελτ περί «επιτροπείας» της Κορέας υπό την εγγύηση των μεγάλων δυνάμεων και περί μελλοντικής της ανεξαρτησίας. Στις αρχές του 1945, στη Γιάλτα, ο Στάλιν και ο Ρούσβελτ προφορικά συμφώνησαν για τη συμμετοχή τόσο της Κίνας όσο και της Μεγάλης Βρετανίας στο πλάνο «επιτροπείας» για την Κορέα χωρίς ωστόσο να υπάρξει πρόβλεψη για τον τρόπο συνεργασίας<sup>5</sup>. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με την αυξανόμενη δυσπιστία των Σοβιετικών απέναντι στους Αμερικανούς και τους Άγγλους -την οποία εκμυστηρεύθηκαν στην εθνικιστική Κίνα- αλλά και την αυξανόμενη ανασφάλεια των Αμερικανών λόγω της κήρυξης του πολέμου από την πλευρά της Ε.Σ.Σ.Δ. εναντίον της Ιαπωνίας και της αυξανόμενης επιρροής της, οδήγησε στην απόφαση της 10<sup>ης</sup> Αυγούστου 1945 όταν δύο Αμερικανοί στρατηγοί αποφάσισαν ότι οι Η.Π.Α. και η Ε.Σ.Σ.Δ. θα έπρεπε

---

<sup>3</sup> Ο. π. σελ. 13.

<sup>4</sup> Ο. π. σελ. 15.

να κατέχουν την Κορέα θέτοντας τη συνοριακή γραμμή στον 38<sup>ο</sup> παράλληλο, πρόταση που έγινε δεκτή από τον Στάλιν στις 15 Αυγούστου<sup>6</sup>. Οι Αμερικανοί και οι Ρώσοι αντικατέστησαν σαν ηγεμονικές δυνάμεις τους Ιάπωνες στη χερσόνησο προβαίνοντας σε έναν χωρισμό ο οποίος, μολονότι ξεκίνησε ως μη σχεδιασμένος και ως αποτέλεσμα μιας ad hoc επίλυσης της κατάστασης, κατέληξε μόνιμος και διαρκεί ως τις μέρες μας<sup>7</sup>.

Αφού πριν είχε διαφανεί το ατελέσφορο -λόγω καχυποψίας- της προσπάθειάς τους να βρουν μια κοινή λύση μέσω της Κοινής Επιτροπής που προέκυψε από τη συμφωνία της Μόσχας<sup>8</sup>, οι δύο υπερδυνάμεις επέλεξαν να αντιμετωπίσουν την άναρχη κατάσταση με τις παρατάξεις που θα προωθούσαν τα συμφέροντά τους και θα αποκαθιστούσαν την τάξη. Οι πολιτικές συνέπειες ήταν ανάλογες καθώς από το χωρισμό σε δύο τμήματα προέκυψαν δύο κυβερνήσεις και το 1948 -όταν οι διεθνείς εξελίξεις απέκλεισαν πλέον οριστικά το ενδεχόμενο συνεννόησης των δύο κρατών- δύο ξεχωριστά κράτη, το κομμουνιστικό καθεστώς του Κιμ Ιλ Σουνγκ στον Βορρά και το αντικομμουνιστικό καθεστώς του Σίγκμαν Ρι στο Νότο<sup>9</sup>.

Στο τέλος του 1948 τόσο οι διεθνείς όσο και οι εσωτερικές δομές και λειτουργίες που προετοίμαζαν τον πόλεμο της Κορέας είχαν πλέον διαμορφωθεί καθώς τα δύο καθεστώτα ενίσχυαν την αντιπαράθεσή τους διώχνοντας οι μεν τους αριστερούς και ενισχύοντας οι δε τις ένοπλες δυνάμεις τους ώστε να είναι έτοιμες για πόλεμο. Όλα αυτά συνέβαιναν κατά την διάρκεια μιας περιόδου που οι δύο υπερδυνάμεις

---

<sup>5</sup> Ο. π. σελ. 18.

<sup>6</sup> Ο. π. σελ. 21.

<sup>7</sup> Peter Lowe, 2000, *The Korean War*, Macmillan Press, London, σελ. 9-10.

<sup>8</sup> Steven Hugh Lee (2001), σελ. 23.

<sup>9</sup> Ο Κιμ Ιλ Σουνγκ ανέβηκε στην εξουσία τον Φεβρουάριο του 1948 και απέκτησε νομιμοποίηση μέσω εκλογών στις 25 Αυγούστου 1948 ενώ η ανακήρυξη του κράτους της Βορείου Κορέας έγινε στις 9 Σεπτεμβρίου 1948. Ο Σίγκμαν Ρι εξελέγη Πρόεδρος στις 15 Ιουλίου 1948 και η Δημοκρατία της Νοτίου Κορέας ιδρύθηκε επίσημα στις 15 Αυγούστου 1948. Σχετικά βλ. Steven Hugh Lee (2001), σελ. 30-31.

απέσυραν τις στρατιωτικές τους δυνάμεις από το έδαφος των δύο χωρών ενώ οι ηγέτες των δύο κρατών ζητούσαν τη βοήθειά τους για να επιτεθούν η μία εναντίον της άλλης. Η επιζητούμενη άδεια και κατ' επέκταση υποστήριξη για την επίθεση δεν δόθηκε σε καμία περίπτωση από τις Η.Π.Α. ενώ δόθηκε μόνο το 1950 από την πλευρά της Ε.Σ.Σ.Δ..

Ο Πόλεμος της Κορέας ξεκίνησε στις 25 Ιουνίου του 1950 και έλαβε τέλος με την υπογραφή της Ανακωχής στις 27 Ιουλίου του 1953, μετά από σχεδόν τρία χρόνια ένοπλης αντιπαράθεσης και σχεδόν δύο χρόνια διαπραγματεύσεων.<sup>10</sup>

---

<sup>10</sup> Οι διαπραγματεύσεις ξεκίνησαν στις 10 Ιουλίου 1951 στο Καεζόνγκ, διεκόπησαν στο τέλος Αυγούστου 1951 και ξανάρχισαν στις 25 Οκτωβρίου 1951 στο Πανμουνζόμ.

### **3.Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΤΗΣ ΚΟΡΕΑΣ: ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟ ΤΗ ΣΚΟΠΙΑ ΤΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ**

#### **3.1. ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΩΝ ΕΠΙΠΕΔΩΝ ΑΝΑΛΥΣΗΣ**

---

Από τη στιγμή που ο σκοπός της παρούσας μελέτης ξεφεύγει από την απλή καταγραφή των ιστορικών γεγονότων αλλά επεκτείνεται στη συστηματική τους ανάλυση και επεξεργασία, η επιλογή των τρόπων με τους οποίους το υπό εξέταση φαινόμενο-γεγονός θα τεθεί για το σκοπό αυτό δεν μπορεί παρά να αποτελέσει αντικείμενο ενδιαφέροντος προκειμένου να καταστεί σαφές το μεθοδολογικό εργαλείο με το οποίο θα πραγματοποιηθεί η ανάλυση καθώς και το θεωρητικό υπόβαθρο που θα τη στηρίξει. Το ζήτημα των επιπέδων ανάλυσης ως βάσεων σύμφωνα με τις οποίες εξετάζεται ένα φαινόμενο αποτέλεσε αντικείμενο έρευνας τόσο για τις φυσικές όσο και για τις κοινωνικές επιστήμες -και όπως είναι λογικό και για την επιστήμη των Διεθνών Σχέσεων- και αφορούσε τόσο σε γενικό βαθμό το θέμα της οπτικής γωνίας υπό την οποία αντιμετωπίζεται ένα γεγονός αλλά και, αφενός τις παραμέτρους κάθε γεγονότος στις οποίες δίνεται έμφαση και αφετέρου τις δυσχέρειες που παρεμβάλλονται στην άρθρωση της διεθνολογικής θεωρίας. Λόγω της πολυδιάστατης λοιπόν σημασίας του, το ζήτημα των επιπέδων ανάλυσης αποτέλεσε αντικείμενο μελέτης από διαπρεπείς διεθνολόγους οι οποίοι πρότειναν δύο, τρία ή και περισσότερα επίπεδα δίνοντας αντίστοιχα έμφαση σε διαφορετικές ή αντίθετες ή συμπληρωματικές παραμέτρους-οπτικές γωνίες σύμφωνα με

τις οποίες μπορεί να πραγματοποιηθεί η συστηματική ανάλυση ενός γεγονότος προκειμένου να προκύψουν τα εκάστοτε ορθά συμπεράσματα. Πιο συγκεκριμένα, το θεωρητικό αντικείμενο των επιπέδων ανάλυσης έχει συνδεθεί κυρίως με το όνομα του David Singer ο οποίος όσον αφορά τον τομέα της επιστήμης των Διεθνών Σχέσεων διέκρινε ανάμεσα σε δύο επίπεδα, το επίπεδο του κράτους και το επίπεδο του διεθνούς συστήματος τα οποία ανταποκρίνονται αντίστοιχα στη μικρο- και μακρο-θεώρηση των διεθνών φαινομένων<sup>11</sup>. Ωστόσο, πριν από αυτόν ο Kenneth W. Waltz είχε προκρίνει την οριοθέτηση τριών επιπέδων ανάλυσης προσθέτοντας στα προαναφερθέντα και το επίπεδο του ατόμου ή διαφορετικά των υπευθύνων για τη λήψη των αποφάσεων, εξειδικεύοντας έτσι σε ακόμη μεγαλύτερο βαθμό τη μικρο-θεώρηση της διεθνούς πραγματικότητας. Η περαιτέρω οριοθέτηση στην οποία προέβησαν οι B. Russett και H. Starr και η οποία συνιστά τη διάκριση σε έξι επίπεδα ανάλυσης<sup>12</sup> δεν αποτελεί παρά μια περαιτέρω διάσπαση των τριών επιπέδων σε δυο υποδιαιρέσεις το καθένα έτσι ώστε η ανάλυση του Waltz σε κάθε επίπεδο να επεκτείνεται σε όσο το δυνατόν περισσότερες και αναλυτικότερες παραμέτρους. Παρά την τελευταία οριοθέτηση που εμφανίζεται ως η πιο αναλυτική, η τριπλή διαίρεση του Waltz γίνεται δεκτή από την πλειοψηφία των διεθνολόγων καθώς επιτρέπει την όσο το δυνατόν πιο σφαιρική και συγκροτημένη θεώρηση των διεθνών φαινομένων περιλαμβάνοντας όλες τις σημαντικές οπτικές γωνίες από τις οποίες θα μπορούσε να αναλυθεί ένα γεγονός και όλες τις επιμέρους παραμέτρους που χρειάζεται χωρίς να καθίσταται ιδιαίτερα υπερβολική και να αποπροσανατολίζει. Πιο συγκεκριμένα, η διάκριση των τριών επιπέδων ανάλυσης του

---

<sup>11</sup> Δημήτρης Κώνστας - Κωνσταντίνος Αρβανιτόπουλος, 1997, Διεθνείς Σχέσεις: Συνέχεια και Μεταβολή, Τόμος Α', Εκδόσεις Ι. Σιδέρη, Αθήνα, σελ. 119.

<sup>12</sup> α) Άτομα, β) Ρόλος, γ) Κυβερνητική Δομή – Πολιτικό Σύστημα, δ) Εθνικά – Κοινωνικά Γνωρίσματα, ε) Διακρατικές – Διεθνείς Σχέσεις, στ) Διεθνές Σύστημα. Σχετικά βλ. ο. π. σελ. 123-129.

Kenneth Waltz η οποία θα χρησιμοποιηθεί και στην παρούσα μελέτη είναι η εξής:

1. Το επίπεδο του διεθνούς συστήματος(συστημικό)

Σύμφωνα με το επίπεδο αυτό που προσφέρει μια συνοπτική και σφαιρική θεώρηση της διεθνούς πραγματικότητας, το διεθνές σύστημα δεν παρουσιάζεται ως ένα απλό άθροισμα των επιμέρους μονάδων του αλλά ως ένα όλο-σύνολο με δική του δομή και λειτουργία, στοιχεία τα οποία επηρεάζουν τη συμπεριφορά των μονάδων και στα οποία χρειάζεται να εστιάσουμε προκειμένου να εντοπίσουμε τα αίτια των διεθνών συμβάντων. Παράγοντες που διαμορφώνουν τη δομή και τη λειτουργία του διεθνούς συστήματος αποτελούν η κατανομή της ισχύος και η διαφορά δυνατοτήτων ανάμεσα στις μονάδες του συστήματος οι οποίες με τη σειρά τους δεν περιορίζονται στα κράτη -τα οποία βεβαίως αποτελούν τους πλέον σημαντικούς δρώντες- αλλά περιλαμβάνουν και τους οργανισμούς, διεθνείς ή περιφερειακούς αλλά και τα τελευταία χρόνια τις πολυεθνικές επιχειρήσεις<sup>13</sup>. Αυτό που έχει σημασία είναι η οργανική ενότητα του διεθνούς συστήματος και γι' αυτό είναι ανάγκη να εστιάσουμε την προσοχή μας στη δομή και τη λειτουργία της ενότητας αυτής προκειμένου να αναλύσουμε τις σχέσεις και τις συμπεριφορές. Οι Morton Kaplan και Kenneth Waltz ασχολήθηκαν με το επίπεδο αυτό και με τη βοήθεια των δικών τους αναλύσεων θα επιχειρηθεί και η επεξεργασία των στοιχείων που αφορούν το συγκεκριμένο γεγονός του Πολέμου της Κορέας το οποίο αποτελεί και το αντικείμενο της παρούσας μελέτης.

2. Το επίπεδο του εσωτερικού συστήματος (κρατικό).

Σύμφωνα με το επίπεδο αυτό, η ανάγνωση και η αξιολόγηση του εκάστοτε διεθνούς γεγονότος και γενικότερα της διεθνούς συμπεριφοράς πρέπει να πραγματοποιείται σύμφωνα με την άποψη που υποστηρίζει ότι οι αποφάσεις

εδράζονται στη φύση του εσωτερικού συστήματος των δρώντων ή διαφορετικά, ότι η διεθνής συμπεριφορά του κράτους αποτελεί συνάρτηση του πολιτικού του συστήματος<sup>14</sup>. Το επίπεδο αυτό ανάλυσης αναγνωρίζει την πρωτοκαθεδρία – χωρίς ωστόσο να παραμελεί τους άλλους δρώντες- της μονάδας του κράτους ως του κύριου δρώντος του διεθνούς συστήματος, εστιάζει σε αυτό και επιχειρεί να εξηγήσει τη διεθνή συμπεριφορά και κατ' επέκταση τις διεθνείς εξελίξεις με βάση το σύστημα διακυβέρνησης του κάθε κράτους, το πολιτικό και ιδεολογικό πλαίσιο το οποίο το «εξαναγκάζει» σε πολιτικές επιλογές που προάγουν τα συμφέροντά του. Η ανάλυσή των Stephen Krasner και Louis Hartz αποτελεί θεωρητική βάση σύμφωνα με την οποία μπορούν να εξαχθούν χρήσιμα συμπεράσματα σε αυτό το επίπεδο.

### 3. Το επίπεδο της λήψης αποφάσεων (ατομικό).

Ξεφεύγοντας από το σύστημα και το κράτος, η προσοχή πλέον επικεντρώνεται στο ποιος αποφασίζει για την εξωτερική πολιτική. Η ανάλυση σε αυτό το επίπεδο εξετάζει τη διεθνή πραγματικότητα και συμπεριφορά με τέτοιον τρόπο ώστε να απαντά στο ερώτημα κατά πόσο οι αποφάσεις και οι δράσεις των πρωταγωνιστικών δρώντων επηρεάζονται από τα χαρακτηριστικά των ατόμων που έχουν την αρμοδιότητα να λαμβάνουν αποφάσεις εξωτερικής πολιτικής. Πιο συγκεκριμένα, έχοντας ως αφετηρία ότι οι πολιτικοί ηγέτες αποτελούν τους κινητήριους μοχλούς της διεθνούς ζωής, εξετάζει την επίδραση των ατομικών χαρακτηριστικών και – σύμφωνα με τον Robert Jervis<sup>15</sup> στην ανάλυση του οποίου στηρίζεται σε ένα μεγάλο βαθμό η επεξεργασία αυτού του επιπέδου- των πεποιθήσεων και των αντιλήψεων- εικόνων που σχηματίζουν οι άνθρωποι

---

<sup>13</sup> Ο. π. σελ. 184-185.

<sup>14</sup> Ο. π. σελ. 126.

<sup>15</sup> Για την ανάλυσή του Jervis σχετικά με το επίπεδο λήψης αποφάσεων βλ. Robert Jervis, 1976, *Perceptions and Misperceptions in International Politics*, Princeton University Press, Princeton.

αυτοί για το διεθνές περιβάλλον και τους άλλους καθώς επίσης και το βαθμό στον οποίο οι λανθασμένες αυτές αντιλήψεις οδηγούν σε αντίστοιχες λανθασμένες αποφάσεις.

### **3.2. ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ**

---

Αν λάβουμε ως δεδομένο ότι βάση της επεξεργασίας των στοιχείων και της ανάλυσης σε αυτό το επίπεδο αποτελεί ο τρόπος και ο βαθμός επίδρασης της δομής και της λειτουργίας του διεθνούς συστήματος στη συμπεριφορά των δρώντων και στην έναρξη, την εξέλιξη και την έκβαση του εν λόγω γεγονότος, μια πρώτη απαραίτητη κίνηση είναι η περιγραφή του συνόλου του διεθνούς περιβάλλοντος που αποτέλεσε το λεγόμενο διεθνές σύστημα στην περίοδο που αναφερόμαστε, καθώς επίσης και των παραμέτρων και των παραγόντων που συνετέλεσαν στη διαμόρφωση της συγκεκριμένης δομής αλλά και της λειτουργίας του συστήματος αυτού. Λαμβάνοντας υπόψη έναν από τους μεγαλύτερους θεωρητικούς των Διεθνών Σχέσεων που έχουν ασχοληθεί με το επίπεδο του διεθνούς συστήματος, τον Morton Karlan<sup>16</sup>, το διεθνές σύστημα που αρχίζει να διαμορφώνεται ήδη μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και σιγά – σιγά σταθεροποιείται στις αρχές της δεκαετίας του 1950 φτάνοντας στην πανηγυρική επιβεβαίωση με το γεγονός της έναρξης του Πολέμου της Κορέας, προσομοιάζει ή καλύτερα ταυτίζεται με αυτό που αποκαλεί ο Karlan «χαλαρό διπολικό μοντέλο». Πρόκειται για τη μορφή εκείνη του διεθνούς συστήματος η οποία επικράτησε για μια περίοδο μισού περίπου αιώνα, μέχρι και το τέλος της δεκαετίας του 1980 και σημάδεψε την παγκόσμια ιστορία με

---

<sup>16</sup> Δ. Κώνστας – Κ. Αρβανιτόπουλος (1997), σελ. 191-200.

την ονομασία «περίοδος του Ψυχρού Πολέμου». Ο πόλεμος της Κορέας, υπό αυτό το πρίσμα, δεν αποτελεί απλά μια ένοπλη σύρραξη μεταξύ της Βόρειας και της Νότιας Κορέας στην οποία ενεπλάκησαν, προσφέροντας την υποστήριξή τους, ή αντιδρώντας στην επέμβαση διαδοχικά η Ε.Σ.Σ.Δ., οι Η.Π.Α. με τους συμμάχους τους και η Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας, αλλά αποτελεί ένα θερμό επεισόδιο και μάλιστα το πρώτο του κηρυσσόμενου εκείνη την περίοδο Ψυχρού Πολέμου.

Μια ανάλυση του διεθνούς συστήματος εκείνης της εποχής οφείλει να εστιάσει αρχικά την προσοχή της στην περικλείουσα την Κορεατική χερσόνησο περιοχή της Ασίας και από μια ευρύτερη οπτική γωνία, στην ψυχροπολεμική Ευρώπη. Πρωταγωνιστές του συστήματος αυτού είναι οι δυο υπερδυνάμεις, οι οποίες ηγούνται δυο συνασπισμών και επιδιώκουν να αυξήσουν την επιρροή τους σε περιοχές όπου εμφανίζονται κενά ισχύος ή όπου υπάρχει κίνδυνος υπέρμετρης αύξησης της ισχύος της αντίπαλης υπερδύναμης.

Η ανάμειξη των Η.Π.Α. στην ευρύτερη περιοχή της Ασίας χρονολογείται ήδη από την περίοδο του Πολέμου του Ειρηνικού και της νίκης των στρατιωτικών τους δυνάμεων υπό το Στρατηγό Μακ Άρθουρ επί της αυτοκρατορίας της Ιαπωνίας, την οποία οδήγησαν και σε κατάρρευση. Ο πρόεδρος των Η.Π.Α. και το επιτελείο του ήλπιζαν ότι η χρήση της ατομικής βόμβας εναντίον της Ιαπωνίας θα μπορούσε να δημιουργήσει ένα κενό ισχύος τόσο στην Κορέα όσο και σε άλλα μέρη της Ασίας το οποίο θα μπορούσε αντίστοιχα να πληρωθεί από τη δύναμη και την αδιαμφισβήτητη επιρροή της υπερδύναμης<sup>17</sup>. Οι Αμερικανοί οι οποίοι είχαν αναλάβει σχεδόν όλο το βάρος του πολέμου του Ειρηνικού θέλησαν να ξεκαθαρίσουν ότι οι αποφάσεις που θα καθόριζαν το μέλλον της Ιαπωνίας θα

---

<sup>17</sup> Steven Hugh Lee (2001), σελ. 21.

υπάγονταν στη δική τους δικαιοδοσία<sup>18</sup>, γεγονός που όπως γίνεται εύκολα αντιληπτό σήμαινε και αυξημένο ενδιαφέρον και προσπάθεια επιρροής των Η.Π.Α. σε ολόκληρη την περιοχή.

Η Ε.Σ.Σ.Δ. από την πλευρά της δεν παρέλειψε να επιδείξει το ενδιαφέρον της για τη διαφαινόμενη πρωτοκαθεδρία των Η.Π.Α. στην Ιαπωνία μετά το τέλος του Πολέμου του Ειρηνικού, σπεύδοντας να κηρύξει τον πόλεμο στην Ιαπωνία -αμέσως μετά τη ρίψη της ατομικής βόμβας στη Χιροσίμα και λίγο πριν το Ναγκασάκι- και αποφασίζοντας να στείλει τα στρατεύματά της να επιτεθούν εναντίον των Ιαπωνικών ιμπεριαλιστικών δυνάμεων στην Μαντζουρία. Η απόφαση για το χωρισμό της Κορέας λήφθηκε υπό το βάρος αυτού ακριβώς του γεγονότος της προέλασης των Σοβιετικών προς τη Βόρεια Κορέα, υπό το βάρος δηλαδή του ανταγωνισμού των δυο υπερδυνάμεων.

Στην άλλη πλευρά της Κορεατικής χερσονήσου, την Ασιατική ενδοχώρα, ο Ψυχρός Πόλεμος άρχισε να κάνει αισθητή την παρουσία του μόλις το 1949 και με έναν τρόπο ασυνήθιστο, τουλάχιστον σε σύγκριση με τις αντίστοιχες εξελίξεις στην Ευρώπη. Πριν το 1949, παρά την αυξανόμενη δύναμη των κομμουνιστών στην Κίνα στο τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, ο Στάλιν προτιμούσε να συνεργαστεί με την εθνικιστική κυβέρνηση του Τσιανγκ Κάι Σεκ ενώ οι Αμερικανοί πίεζαν αντίστοιχα τους εθνικιστές να συνεργαστούν με τους κομμουνιστές και άρχισαν να συνηθίζουν στην ιδέα μιας κομμουνιστικής Κίνας.

Ωστόσο, η εδραίωση του Ψυχρού Πολέμου δεν ήρθε από την ανάμειξη των δυο υπερδυνάμεων, αλλά από την ξεκάθαρη επιλογή του Μάο προς την πλευρά της Ε.Σ.Σ.Δ. και τον Στάλιν. Μέσα σε μια νύχτα μια σημαντική αλλαγή στην ισορροπία ισχύος είχε λάβει χώρα και ο κομμουνιστικός κόσμος

---

<sup>18</sup> John Lewis Gaddis, 1997, *We Now Know: Rethinking Cold War History*, Clarendon Press, Oxford, σελ. 55.

εμφανίστηκε να έχει διπλασιαστεί σε έκταση<sup>19</sup>. Ο Στάλιν από την πλευρά του καλωσόρισε μια τέτοια εξέλιξη, αφού μετά τα προπύργια στην Ανατολική Ευρώπη αποκτούσε και μια σημαντική βάση στη Ν.Α. Ασία, γεγονός που σήμαινε πρόσθετη ασφάλεια και ισχύ στο στρατόπεδό του, προσφερόμενη από τη σημαντικότερη δύναμη στην περιοχή<sup>20</sup>. Η Σινο-Σοβιετική συνθήκη που υπογράφηκε στις 14 Φεβρουαρίου του 1950 περιελάμβανε μια σειρά συμφωνιών που εξασφάλιζαν τη φιλία, τη συμμαχία και την αλληλοβοήθεια μεταξύ των δύο χωρών, τα σοβιετικά συμφέροντα στη Μαντζουρία -έτσι όπως αυτά προέκυπταν από την συνδιάσκεψη της Γιάλτας τον Φεβρουάριο του 1945- και σοβιετική οικονομική υποστήριξη προς την Κίνα ενώ έκανε ειδική αναφορά στην απειλή του αναβιωμένου милитарισμού των Ιαπώνων από τη στιγμή που οι Η.Π.Α. είχαν εφαρμόσει την «αντίστροφη πορεία» και επαναδημιουργούσαν την Ιαπωνία ως προπύργιο του Ψυχρού Πολέμου<sup>21</sup>.

Ωστόσο, η απόφαση αυτή του Μάο δεν ήταν μόνο αποτέλεσμα των ιδεολογικών του καταβολών, αλλά και της αποστροφής του προς τις Η.Π.Α., τόσο για την υποστήριξη στον Τσιανγκ Κάι Σεκ και τους εθνικιστές κατά τον εμφύλιο, όσο και για τη στάση των Η.Π.Α. στο ζήτημα της Ταϊβάν. Ο Τσιανγκ Κάι Σεκ μετά την ήττα του στον κινεζικό εμφύλιο πόλεμο είχε καταφύγει στην Ταϊβάν και περίμενε τη βοήθεια των Η.Π.Α. οι οποίες παρά την απογοήτευση του Τρούμαν για τον Κινέζο εθνικιστή ηγέτη και την αρχική τους πρόθεση να μην επέμβουν για να τον σώσουν, υπό την πίεση των Ρεπουμπλικάνων και του Στρατηγού Μακ Άρθουρ ο οποίος υποστήριξε τη στρατηγική σημασία του νησιού (δεν έπρεπε να πέσει στα χέρια των κομμουνιστών) , άλλαξαν τη στάση τους με τρόπο που να εξασφαλίζει ότι οι Κινέζοι κομμουνιστές δεν

---

<sup>19</sup> Ο. π. σελ. 55.

<sup>20</sup> Harold C. Hinton, 1970, *China's Turbulent Quest: An Analysis of China's Foreign Relations since 1945*, The Macmillan Company, New York, σελ. 37-38.

<sup>21</sup> Peter Lowe (2000), σελ. 17.

θα επιτραπεί να εισβάλλουν στην Ταϊβάν. Η ενέργεια αυτή -η οποία εμφάνιζε την Ουάσινγκτον ως εγγυήτρια του ρόλου του Τσιανγκ<sup>22</sup>- εκφράστηκε επίσημα με τη δήλωση του Τρούμαν στις 27 Ιουνίου 1950 -όταν είπε ότι ο 7<sup>ος</sup> Αμερικανικός Στόλος θα έπρεπε να κινηθεί ανάμεσα στην Ταϊβάν και στην κυρίως Κίνα για να μην επιτρέψει την εισβολή των Κινέζων κομμουνιστών στον προμαχώνα των εθνικιστών- όξυνε ακόμα περισσότερο την αντίθεση μεταξύ Η.Π.Α. και Κίνας και εκδήλωνε την πρόθεση του Τρούμαν να σκληρύνει τη στάση του προκειμένου να πολεμήσει τον κομμουνισμό, προδιάθεση την οποία είχε άλλωστε εκδηλώσει και λίγο καιρό νωρίτερα στην περίπτωση της Ινδοκίνας<sup>23</sup>.

Ο Ψυχρός Πόλεμος είχε πλέον έρθει στην Ασία και το ξέσπασμα του Πολέμου της Κορέας δεν ήταν τίποτα διαφορετικό από το αποτέλεσμα της διάχυσης του ψυχροπολεμικού κλίματος από την Ευρώπη στην Ασιατική ήπειρο. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η έναρξη του πολέμου έλαβε χώρα λίγο πριν το κλείσιμο ενός χρόνου από την υπογραφή του Βορειοατλαντικού Συμφώνου το οποίο με τη σειρά του ήταν η απάντηση στον «βιασμό» της Τσεχοσλοβακίας το 1948 και τα περιστατικά στο Βερολίνο που συνέβησαν τον ίδιο χρόνο<sup>24</sup>. Η όλη αντίδραση των Η.Π.Α. στο ξέσπασμα του πολέμου, μαρτυρά ότι ο πόλεμος αυτός δεν αποτέλεσε ένα απομονωμένο φαινόμενο αλλά εντάσσεται σε μια γενικότερη κατάσταση μέσα στα πλαίσια της οποίας κάθε ενέργεια είχε ένα συγκεκριμένο ψυχροπολεμικό συμβολισμό και ένα αντίστοιχο στρατηγικό κίνητρο. Η κομμουνιστική επίθεση στην Κορέα ήταν για τις Η.Π.Α. και την κυβέρνησή τους ένας

---

<sup>22</sup> H. W. Brands, 1993, *The Devil We Knew: Americans and the Cold War*, Oxford University Press, Oxford, σελ. 54.

<sup>23</sup> Μετά την αναγνώριση του Χο Τσι Μινχ από την Ε.Σ.Σ.Δ. και τη Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας τον Ιανουάριο του 1950, οι Η.Π.Α. αποφάσισαν να υποστηρίξουν οικονομικά και στρατιωτικά τους Γάλλους στην Ινδοκίνα. Σχετικά βλ. Alexander L. George – Richard Smoke, 1974, *Deterrence in American Foreign Policy: Theory and Practice*, Columbia University Press, New York, σελ. 154.

<sup>24</sup> Bernard Brodie, 1973, *War & Politics*, Macmillan Publishing Co., New York, σελ. 62.

αντιπερισπασμός για να σταλούν όλες τους οι δυνάμεις εκεί, προκειμένου οι Σοβιετικοί να ετοιμαστούν για να εξαπολύσουν μια επίθεση στην Ευρώπη ως μέρος ενός γενικού ολοκληρωτικού πολέμου εναντίον των Η.Π.Α..

Το χαλαρό διπολικό μοντέλο του Morton Kaplan επιβεβαιώνεται στη μεγαλύτερή του έκταση καθώς οι δυο ηγεμονικές δυνάμεις επιδιώκουν να αυξήσουν τις δυνάμεις τους διακινδυνεύοντας, προκειμένου να επικρατήσουν στο σύστημα. Επιβεβαιώνεται όμως ακόμα περαιτέρω μέσω της προσπάθειάς τους να καθυποτάξουν τους αντικειμενικούς στόχους ενός παγκόσμιου οργανισμού στα δικά τους συμφέροντα και σκοπούς. Οι Η.Π.Α. κατά πρώτο λόγο και οι σύμμαχοί τους κατά δεύτερο -και παρά τις αντιρρήσεις τους περί των ενεργειών των Η.Π.Α.<sup>25</sup>- βοηθούμενοι και από την αρνητική στάση της Ε.Σ.Σ.Δ η οποία είχε αποσύρει τον αντιπρόσωπό της στο Συμβούλιο Ασφαλείας του Οργανισμού και δεν μπορούσε να ασκήσει βέτο στις αποφάσεις του, επιχείρησαν και έθεσαν τον Ο.Η.Ε. υπό την ηγεσία τους επιδιώκοντας από την αρχή να νομιμοποιήσουν την επέμβασή τους και την περαιτέρω δράση τους. Ο Πόλεμος της Κορέας αποτέλεσε την πρώτη σημαντική πρόκληση για τον Ο.Η.Ε. ο οποίος -όντας τόσο ισχυρός όσο του επέτρεπαν τα μέλη του να είναι- συνδέθηκε ουσιαστικά με τη μόνη μεγάλη δύναμη που αποφάσισε να ενεργήσει (και) μέσω αυτού<sup>26</sup> και τέθηκε υπό την καθοδήγησή της, γεγονός που επικρίθηκε από ανεξάρτητα κράτη-μέλη όπως η Ινδία του Νεχρού, ευνοήθηκε ωστόσο από τη στάση των κρατών εκείνων που επιζητούσαν την υποστήριξη των Η.Π.Α. και δεν διακινδύνευαν να τις

---

<sup>25</sup> Η Μεγάλη Βρετανία ταυτιζόταν με τις Η.Π.Α. όσον αφορά την εξήγηση περί Σοβιετικού «δακτύλου», επιθυμούσε ωστόσο να χρησιμοποιήσει τη διπλωματική οδό για να επιλύσει την κρίση και προσπαθούσε να πείσει τον Τρούμαν να ακολουθήσει συμβιβαστικές μεθόδους. Σχετικά βλ. Peter Lowe (2000), σελ. 33-34.

<sup>26</sup> Σύμφωνα με τον Τρούμαν, η Αμερική έμπαινε στον πόλεμο για να τηρηθούν οι εντολές του Συμβουλίου Ασφαλείας και οι αρχές του Ο.Η.Ε. περί διατήρησης της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας δικαιολογώντας έτσι τον Αμερικανικό ρόλο στην Κορέα. Henry Kissinger, 1995, Διπλωματία, Εκδόσεις «Νέα Σύνορα»-Α. Α. Λιβάνη, Αθήνα, σελ. 532-533.

απομονώσουν(κυρίως η Μεγάλη Βρετανία και τα μέλη της «Κοινοπολιτείας»)<sup>27</sup>.

Ωστόσο, αυτή η περιγραφή της γενικότερης δομής του διεθνούς συστήματος δεν εξηγεί ικανοποιητικά την εκδήλωση του ξεσπάσματος αυτού στο συγκεκριμένο σημείο της Ασίας. Η ερώτηση είναι «γιατί στην Κορέα» και αποκτά ακόμα μεγαλύτερο ενδιαφέρον από τη στιγμή που τόσο οι Η.Π.Α. είχαν θέσει τη συγκεκριμένη περιοχή εκτός της «αμυντικής τους περιμέτρου» στην Ασία, μέσω της δήλωσης του Υπουργού Εξωτερικών Ντιν Άτσεσον<sup>28</sup> όσο και η Ε.Σ.Σ.Δ. εμφανιζόταν ιδιαίτερα διστακτική όσον αφορά μια στρατιωτική εμπλοκή στην Ασία από τη στιγμή που ο Στάλιν είχε συναίσθηση της κατωτερότητάς του στον πυρηνικό τομέα και έδειχνε ότι τα συμφέροντά της χώρας του στη μεταπολεμική περίοδο επικεντρώνονταν στην Ευρώπη<sup>29</sup>. Η συστημική εξήγηση στο ερώτημα αυτό έχει να κάνει με την αλλαγή των δυνατοτήτων των μονάδων, με την αλλαγή συμπεριφοράς και ρόλου κάποιων άλλων μονάδων του συστήματος, με τη δυνατότητα των μικρών κρατών που βρίσκονται στην περιφέρεια μέσω της δικής τους εγωκεντρικής συμπεριφοράς να παρασύρουν τις μεγάλες δυνάμεις σε συγκρούσεις στις οποίες δεν είχαν πρόθεση να αναμειχθούν<sup>30</sup>, αλλά και με την αντίστοιχη ασυνήθιστη δυσκολία την οποία οι μεγάλες δυνάμεις αντιμετωπίζουν, όταν κοιτάζουν και αξιολογούν τη σημασία μιας μικρότερης χώρας μέσα στο πλαίσιο των αντικειμενικών τους σκοπών και των μέσων της γενικότερης εξωτερικής τους πολιτικής<sup>31</sup>.

---

<sup>27</sup> Peter Lowe (2000), σελ. 31-33.

<sup>28</sup> Η δήλωση αυτή έγινε κατά τη διάρκεια μιας ομιλίας του Άτσεσον στη Λέσχη Εθνικού Τύπου στην Ουάσινγκτον στις 12 Ιανουαρίου, θέμα της οποίας ήταν ο καθορισμός της Αμερικανικής πολιτικής στην Άπω Ανατολή. Σχετικά με το ζήτημα της «αμυντικής περιμέτρου» των Η.Π.Α. στην Ασία και της συμβολής της ομιλίας του Άτσεσον στην έναρξη του πολέμου βλ. John Lewis Gaddis, 1987, *The Long Peace: Inquiries into the History of the Cold War*, Oxford University Press, Oxford, σελ. 72-102.

<sup>29</sup> Harold C. Hinton, 1966, *Communist China in World Politics*, Houghton Mifflin Company, Boston, σελ. 205.

<sup>30</sup> John Lewis Gaddis (1997), σελ. 70.

<sup>31</sup> Alexander L. George – Richard Smoke (1974), σελ. 149.

Έτσι λοιπόν, από την πλευρά του ενός πόλου του συστήματος, της Ε.Σ.Σ.Δ., υπήρχε κάθε λόγος για έγκριση μιας επέμβασης στην Κορέα καθώς:

- άρχισε να συνειδητοποιείται η έκταση στην οποία οι Η.Π.Α. επρόκειτο να αξιοποιήσουν την Ιαπωνία ως στρατηγικό, κομβικό σημείο του Ψυχρού Πολέμου<sup>32</sup>
- άρχισε επίσης να συνειδητοποιείται ότι η ύπαρξη μιας κομμουνιστικής Κίνας αφενός ευνοούσε την επιρροή του κομμουνισμού και ενίσχυε τη θέση της Ε.Σ.Σ.Δ. στην Ασία, αφετέρου όμως σήμαινε ότι η Ε.Σ.Σ.Δ θα έπρεπε να αφήσει τα λιμάνια που είχε εξασφαλίσει μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου στη Μαντζουρία, σύμφωνα άλλωστε και με τη Σινο-Σοβιετική συνθήκη<sup>33</sup>
- μετά την ίδρυση του NATO το 1949, η Ε.Σ.Σ.Δ. διέβλεπε ότι οι προελάσεις της στη Δυτική Ευρώπη άρχισαν να αντιμετωπίζουν αποφασιστική αντίσταση, οπότε είχε έρθει η ώρα για την επέκταση στην Ασία<sup>34</sup>

Από την πλευρά του άλλου πόλου του συστήματος, των Η.Π.Α., η Κορέα άρχισε να αποκτά σταδιακά αυξανόμενη σημασία λόγω

- της αλλαγής στους στόχους των Η.Π.Α. όσον αφορά την Ασία οι οποίοι δεν περιελάμβαναν την υποστήριξη μιας δυνατής, ενωμένης και δημοκρατικής Κίνας -όπως μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου- αλλά την ανασυγκρότηση μιας σταθερής, βιώσιμης και φιλικής Ιαπωνίας.
- της αναδυόμενης στις Η.Π.Α. άποψης ότι θα ήταν απαραίτητος ένας κάποιος περιορισμός της Κίνας
- της διαφαινόμενης αλλαγής των στρατηγικών βλέψεων της Ε.Σ.Σ.Δ. και της αυξανόμενης στρατιωτικής της δύναμης

---

<sup>32</sup> Ο. π. σελ. 152.

<sup>33</sup> John Lewis Gaddis (1997), σελ. 72.

<sup>34</sup> John G. Stoessinger, 1998, *Why Nations Go to War*, 7<sup>th</sup> Edition, St Martin's Press, New York, σελ. 53.

- της σταδιακής διάχυσης του Ψυχρού Πολέμου στην Ασία και της επίσης αναδυόμενης στις Η.Π.Α. άποψης ότι ο Ψυχρός Πόλεμος είναι παγκόσμιος<sup>35</sup>.

Ωστόσο, πάνω και πέρα από όλες αυτές τις εξελίξεις και τις επιπτώσεις τους στη δομή και τη λειτουργία του διεθνούς συστήματος, ο Πόλεμος της Κορέας αποδεικνύει την ευκολία με την οποία, στα πλαίσια ενός διεθνούς συστήματος που περιλαμβάνει πόλους ισχυρούς σαν αυτοκρατορίες, οι περιφέρειες μπορούν να εκμεταλλευτούν τα κέντρα. Στο τέλος του 1945 η κατάσταση στην Κορέα προσομοίαζε αυτής στη Γερμανία με την διαφορά ότι η συγκεκριμένη περιοχή δεν έδειχνε να έχει ανάλογη στρατηγική σημασία. Η παρουσία της μιας υπερδύναμης καθιστούσε απαραίτητη και την παρουσία της άλλης εγκαινιάζοντας έτσι μια πρακτική που έμελλε να αποδειχθεί ιδιαίτερα συνήθης κατά την διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου<sup>36</sup>. Αποτέλεσμα της κατάστασης αυτής ήταν αντίστοιχα και η προώθηση εκείνων των πολιτικών που θα εξυπηρετούσαν τα συμφέροντά των δύο υπερδυνάμεων σε μια περιοχή η οποία ωστόσο ενδιαφερόταν για τα δικά της προβλήματα και τις δικές της εσωτερικές έριδες, ιδιαίτερα μετά από την αποτίναξη του Ιαπωνικού αποικιοκρατικού ζυγού. Στην Κορέα, οι δύο υπερδυνάμεις επενέδυσαν με τη δική τους αντιπαλότητα έναν εμφύλιο πόλεμο ο οποίος θα είχε συμβεί έτσι κι αλλιώς<sup>37</sup>. Το χαλαρό διπολικό μοντέλο άλλωστε αναφέρει ότι οι πόλεμοι διεξάγονται συνήθως ανάμεσα στις ασθενέστερες δυνάμεις των δυο συνασπισμών<sup>38</sup>. Η έγκριση της έναρξης του πολέμου από την Ε.Σ.Σ.Δ., η πολεμική εμπλοκή των Η.Π.Α. και η επακόλουθη υποκατάσταση της Ε.Σ.Σ.Δ. από τη σημαντικότερη φίλα προσκείμενη περιφερειακή δύναμη του συστήματος (Κίνα) κινδύνεψε να καταστήσει την εμφύλια διαμάχη Γ΄ Παγκόσμιο

<sup>35</sup> Alexander L. George – Richard Smoke (1974), σελ. 150 και 158.

<sup>36</sup> John Lewis Gaddis (1997), σελ. 70.

<sup>37</sup> Ο. π. σελ. 73.

<sup>38</sup> Δ. Κώνστας –Κ. Αρβανιτόπουλος (1997), σελ. 195.

Πόλεμο. Οι εξελίξεις απέδειξαν ότι η αξία ενός περιφερειακού μικρού κράτους στο σύστημα, δεν μπορεί να υπολογιστεί με έναν απλό τρόπο, αλλά με έναν πολύπλοκο υπολογισμό που περιλαμβάνει μια μεγάλη ποικιλία μεταβλητών, ευαίσθητων στις αλλαγές στην ιστορική συγκυρία και στην ισορροπία του συστήματος<sup>39</sup>.

Το τελευταίο αυτό στοιχείο οδηγεί σε μια ενδιαφέρουσα διαπίστωση για την ανάλυση σε αυτό το επίπεδο και για το ζήτημα των επιπέδων ανάλυσης γενικότερα. Κατά την επεξεργασία των ιστορικών στοιχείων μέσα στα πλαίσια του επιπέδου του διεθνούς συστήματος, όσο και αν η προσπάθεια εντοπίζεται στην αντιμετώπιση του γεγονότος με ορθολογικά κριτήρια έτσι ώστε το συναγόμενο συμπέρασμα να φαντάζει σαν αποτέλεσμα μιας απόλυτα λογικής, σχεδόν μαθηματικής διαδικασίας που λαμβάνει υπόψη παραμέτρους όπως η ισχύς και ο ρόλος των δρώντων, δεν είναι δυνατή η υποβάθμιση παραγόντων που αντιτίθενται μεν στον ορθολογισμό της συστημικής ανάλυσης, μπορούν ωστόσο να δικαιολογήσουν συμπεριφορές και αποφάσεις των διεθνών δρώντων. Ένας τέτοιος παράγοντας είναι η φύση του εσωτερικού συστήματος ή διαφορετικά η ιδεολογία που διέπει τον εκάστοτε δρώντα και αυτός είναι ο πυρήνας γύρω από τον οποίο στρέφεται το επόμενο επίπεδο.

### **3.3. ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ**

---

Με δεδομένο το γεγονός ότι βάση της ανάλυσης στο επίπεδο αυτό αποτελεί η φύση του εσωτερικού συστήματος κάθε δρώντος – κράτους και η επιρροή που ασκεί αυτή η παράμετρος στην άσκηση της εξωτερικής πολιτικής, είναι

---

<sup>39</sup> Alexander L. George – Richard Smoke (1974), σελ. 149.

προφανής στη συγκεκριμένη περίπτωση η αξία μιας επεξεργασίας των ιστορικών στοιχείων που πραγματοποιείται μέσα σε αυτό το πλαίσιο, από τη στιγμή που οι δύο συνασπισμοί κρατών που τέθηκαν αντιμέτωποι διακρίνονταν κυρίως από τα διαφορετικά ή καλύτερα αντίθετα πολιτικά και ιδεολογικά καθεστώτα που αντιπροσώπευαν. Πρόκειται ουσιαστικά όχι απλά για την αντιπαράθεση δυο κρατών και στην εξέλιξη δυο συνασπισμών κρατών που διέθεταν ένα διαφορετικό σύστημα διακυβέρνησης το οποίο τους οδηγούσε σε κάποιες αντίστοιχες πολιτικές επιλογές, αλλά πραγματικά για την αντιπαράθεση δυο διαφορετικών κόσμων, δυο διαφορετικών κοσμοθεωριών κάθε μια από τις οποίες διεκδικούσε για τον εαυτό της την ιδιότητα να πρεσβεύει την πραγματική πολιτική αλήθεια. Πρόκειται λοιπόν για έναν ανταγωνισμό που φάνηκε να ξεκινάει λίγα χρόνια πριν από την έναρξη της σύγκρουσης, έφτασε σε ένα πρώτο ξέσπασμα με την πραγματοποίηση του Πολέμου της Κορέας και διήρκεσε σχεδόν ως τις μέρες μας διαμορφώνοντας ολόκληρο το μεταπολεμικό σκηνικό και τοποθετώντας το σε περίοπτη θέση μέσα στην νεότερη παγκόσμια ιστορία υπό την αντιπροσωπευτική επωνομασία «Ψυχρός Πόλεμος».

Από την άλλη πλευρά, μια δευτερεύουσα αλλά όχι λιγότερο σημαντική παράμετρος της ανάλυσης στο ίδιο πλαίσιο, αφορά τις εσωτερικές διεργασίες και αντιπαραθέσεις που λάμβαναν χώρα μέσα στα κυβερνητικά όργανα, η επιρροή των οποίων στην τελική διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής είναι – όπως θα φανεί κυρίως στην περίπτωση των Η.Π.Α. – ιδιαίτερα σημαντική.

Ξεκινώντας από την Ε.Σ.Σ.Δ. της οποίας ο ρόλος στη συγκεκριμένη σύγκρουση υπήρξε ο πιο ομιχλώδης και αντιφατικός λόγω της ισχυρής πολιτικής αλλά περιορισμένης ή καλύτερα σχεδόν ανύπαρκτης επίσημης στρατιωτικής εμπλοκής της στη σύρραξη, μια πρώτη επιφανειακή προσέγγιση θα

κατέληγε στο συμπέρασμα ότι η έγκριση και η υποστήριξη της επίθεσης της Βόρειας Κορέας στο Νότιο τμήμα της χερσονήσου αποτέλεσε μια απόλυτα φυσική συνέπεια της τάσης της ηγετικής κομμουνιστικής δύναμης να επεκτείνει την επιρροή της με βίαιο τρόπο υλοποιώντας τη διεθνιστική πτυχή των ιδεολογικών της καταβολών. Η Ε.Σ.Σ.Δ. του Στάλιν ο οποίος ήδη από τον Φεβρουάριο του 1946 με έναν λόγο του είχε θέσει το ζήτημα της διαρκούς σύγκρουσης της Ε.Σ.Σ.Δ. με την καπιταλιστική Δύση<sup>40</sup>, υπερδύναμη, νικήτρια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και αδιαμφισβήτητη ηγέτιδα του κομμουνιστικού κόσμου, θα ήταν λογικό να ευνοήσει την προσάρτηση στο κομμουνιστικό μπλοκ μιας ακόμα περιοχής, ειδικά όταν αυτή βρισκόταν κάτω από την επιρροή του αντίπαλου δέους των Η.Π.Α. και όταν υπήρχαν διαβεβαιώσεις ότι η εν λόγω υπερδύναμη δεν θα επέμβει για να την υπερασπιστεί.

Η άποψη αυτή αντανακλά σε ένα μεγάλο ποσοστό την πραγματικότητα ιδιαίτερα αν συνδυαστεί με τη γενικότερη στρατηγική της Ε.Σ.Σ.Δ. και της επιπλοκές που παρουσίαζε αυτή σε άλλες περιοχές και δη στην Ευρώπη<sup>41</sup>, υποβαθμίζει ωστόσο, αφενός την επιφυλακτικότητα των Σοβιετικών, τόσο για τη λήψη της σχετικής απόφασης<sup>42</sup>, όσο και για την περαιτέρω ανάμειξη και υποστήριξη και αφετέρου το σημαντικό ρόλο της Βόρειας Κορέας και του ιδιόρρυθμου καθεστώτος της υπό την ηγεσία του Κιμ Ιλ Σουνγκ. Το καθεστώς της Βόρειας Κορέας ήταν ένα κομμουνιστικό καθεστώς στο πρότυπο της Ε.Σ.Σ.Δ. η οποία το είχε ουσιαστικά δημιουργήσει και στην οποία η Βόρεια Κορέα έστρεφε το βλέμμα προς καθοδήγηση

---

<sup>40</sup> Bernard Brodie (1973), σελ. 62.

<sup>41</sup> Για τους λόγους της μεταστροφής του Σοβιετικού ενδιαφέροντος από την Ευρώπη στην Ασία βλ. το προηγούμενο κεφάλαιο και τις παραπομπές της υποσημείωσης 33.

<sup>42</sup> Ήταν η πολλοστή φορά που ζητείτο από τον Στάλιν η υποστήριξη της επίθεσης. Σχετικά βλ. Vladislav Zubok – Constantine Pleshakov, 1996, *Inside the Kremlin's Cold War: from Stalin to Khrushchev*, Second printing, Harvard University Press, Cambridge, σελ. 54-55.

και ενίσχυση αλλά περισσότερο από αυτό αποτελούσε την αντανάκλαση της οπτικής γωνίας υπό την οποία αντιμετώπιζε την πολιτική πραγματικότητα ο Κιμ Ιλ Σουνγκ και το μέσο πραγμάτωσης της φιλοδοξίας του. Ο Κιμ ήταν αποφασισμένος να ενώσει την χώρα του και πίστευε ότι η Κορέα θα έπρεπε να καθοδηγείται από μια ιδεολογία που να συνδυάζει εθνικισμό, κομμουνισμό και «κορεατικά χαρακτηριστικά» όπως τα προσδιόριζε<sup>43</sup>. Κατά συνέπεια, η δράση της Βόρειας Κορέας εδράζεται στον ιδιόμορφο προσανατολισμό του καθεστώτος της που ήταν αρκετά διαφορετικός για να επιδιώξει το αποτέλεσμα που ήθελε και αρκετά ίδιος για να παρασύρει την υπερδύναμη στην ενίσχυσή του. Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να σημειωθεί ότι το καθεστώς της Νότιας Κορέας υπό την ηγεσία του Σίγκμαν Ρι είχε ουσιαστικά τους ίδιους στόχους, χρησιμοποιούσε ωστόσο άλλη ιδεολογία και εντασσόταν στις τάξεις του αντίπαλου συνασπισμού προκειμένου να τους επιτύχει.

Αντίστοιχα, η στάση των Η.Π.Α. εμφανίζεται αρχικά συνεπής προς τη φύση του εσωτερικού τους συστήματος, επηρεασμένη ωστόσο σε ένα σημαντικό βαθμό τόσο από διεργασίες που έλαβαν χώρα στα ενδότερα της κυβερνητικής δομής όσο και από λανθασμένες θεωρήσεις της φύσης των καθεστώτων των αντιπάλων και πιο συγκεκριμένα της Κίνας. Οι Η.Π.Α. λοιπόν, νικήτρια δύναμη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, υπερδύναμη και ηγέτιδα του φιλελεύθερου κόσμου<sup>44</sup> και της καπιταλιστικής κοινωνίας, επέδειξε μια αντίδραση στην επίθεση της Βόρειας Κορέας, αντιφατική ως προς την αμιγή έννοια του εθνικού της συμφέροντος και των προτεραιοτήτων

---

<sup>43</sup> Peter Lowe (2000), σελ. 15.

<sup>44</sup> Σύμφωνα με τον Hartz, η Αμερικανική εξωτερική πολιτική είναι ασυναίσθητα ιδεολογικοποιημένη, ως αποτέλεσμα της απουσίας φεουδαρχικού και κατά συνέπεια επαναστατικού ιστορικού παρελθόντος και της απόλυτης μονοκρατορίας του φιλελευθερισμού καθ' όλη τη διάρκεια της ιστορίας των Η.Π.Α. Σχετικά βλ. Louis Hartz, 1955, *The Liberal Tradition in America*, Harcourt Brace Jovanovich, New York.

της<sup>45</sup>, έτσι όπως τις είχε διατυπώσει ο Υπουργός Εξωτερικών Ντιν Άτσεσον στο λόγο του της 12<sup>ης</sup> Ιανουαρίου 1950 -οπότε και έθεσε την Κορέα εκτός της «αμυντικής περιμέτρου» των Η.Π.Α. στην Άπω Ανατολή<sup>46</sup>- απόλυτα όμως σύμφωνη με την ιδεολογικοπολιτική φύση και θέση της στην ηγεσία του φιλελεύθερου κόσμου. Αμέσως μετά την εισβολή, οι Η.Π.Α., μην έχοντας αμφιβολία για την πραγματική ταυτότητα του επιτιθέμενου, υποστήριξαν ότι το γεγονός αυτό αποτελούσε ένα κλασικό δείγμα του παγκόσμιου σοβιετικού επεκτατισμού και ότι ο πόλεμος δεν αφορούσε τις δυο Κορέες αλλά διεξαγόταν για το κύρος των Η.Π.Α. και τον παγκόσμιο περιορισμό του σοβιετικού κομμουνισμού<sup>47</sup>. Οι φόβοι περί επαληθεύσεως της «θεωρίας του domino» ήταν έκδηλοι στις τάξεις της πολιτικής ηγεσίας των Η.Π.Α.<sup>48</sup> Η διάσωση του κύρους και της αξιοπιστίας των Η.Π.Α. μέσω της προσπάθειας αποτροπής της κατάκτησης της Νότιας Κορέας, κατέστησε την προστασία της χώρας αυτής αντικειμενικό τους στόχο<sup>49</sup>, εξειδίκευση του γενικότερου στόχου που θα μπορούσε να συνοψιστεί σε δυο προτάσεις:

α) πρέπει να περιορίσουμε τον κομμουνισμό

β) πρέπει να αντισταθούμε στην επιθετικότητα οπουδήποτε<sup>50</sup>.

Ο Bernard Brodie αναφέρει χαρακτηριστικά ότι «η βασική αιτία μιας τέτοιας λογικής θα πρέπει να αναζητηθεί στη νοοτροπία της χώρας που συνδυάζει με ευκολία την

---

<sup>45</sup> Σύμφωνα με τον Krasner η συμπεριφορά ενός δρώντος με τρόπο που δεν εμφανίζεται ορθολογικός εξηγείται από το εσωτερικό σύστημα και την ιδεολογία στην περίπτωση που ο δρων αυτός κατέχει τόσο ισχύ ώστε να δύναται να ασκήσει ιδεολογική πολιτική «εκ του ασφαλούς». Σχετικά βλ. Stephen Krasner, 1978, *Defending the National Interest: Raw Materials, Investments and U.S. Foreign Policy*, Princeton University Press, Princeton.

<sup>46</sup> Βλ. το προηγούμενο κεφάλαιο και τις παραπομπές της υποσημείωσης 26.

<sup>47</sup> Steven Hugh Lee (2001), σελ. 45.

<sup>48</sup> Σύμφωνα με τη θεωρία αυτή, αν έπεφτε η Κορέα, αυτό θα οδηγούσε στη διαδοχική απώλεια όλων των κρατών της ΝΑ Ασίας και στη διακινδύνευση και της Ευρώπης. Σχετικά βλ. Michael Hickey (2002), σελ. 80 και 88 καθώς επίσης David Reynolds, 2000, *One World Divisible: A Global History since 1945*, W.W.Norton & Company, New York-London, σελ. 49-50.

<sup>49</sup> Christopher M. Gacek, 1994, *The Logic of Force: the Dilemma of Limited War in American Foreign Policy*, Columbia University Press, New York, σελ. 53.

<sup>50</sup> Bernard Brodie (1973), σελ. 70.

«ανάσχεση» του κομμουνισμού -που θεωρείται αμερικανική υποχρέωση- με αυτό που επρόκειτο να αποκαλέσει αργότερα ο καθηγητής Arthur Schlesinger Jr, “Stimsonianism”, την πεποίθηση δηλαδή ότι η ειρήνη στον κόσμο είναι αδιαίρετη<sup>51</sup>.

Η προσφυγή στον Ο.Η.Ε. και η νομιμοποίηση της επέμβασης των Η.Π.Α. σε συνδυασμό με τον ουσιαστικό πειθαναγκασμό των υπόλοιπων συμμάχων κρατών – μελών του Ο.Η.Ε. να συνεισφέρουν σε ένοπλες δυνάμεις συγκλίνουν στο συμπέρασμα ότι οι Η.Π.Α. ενεργούσαν σαν ηγετική δύναμη που υπερασπιζόταν τον ελεύθερο κόσμο<sup>52</sup>.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφερθούμε και στις εσωτερικές διεργασίες της κυβέρνησης που επίσης επηρέασαν τη στάση των Η.Π.Α. . Η απόφαση του Τρούμαν να δηλώσει ότι η Ε.Σ.Σ.Δ. κρυβόταν πίσω από την επίθεση της Βόρειας Κορέας, δεν υπήρξε αποτέλεσμα μόνο μιας ιδεολογικής προδιάθεσης του καθεστώτος, αλλά υπήρξε επίσης προϊόν των πιέσεων που ασκήθηκαν μέσα από το ίδιο το καθεστώς, τόσο εκ μέρους των συνεργατών του όσο και εκ μέρους των πολιτικών του αντιπάλων. Ο Πόλεμος της Κορέας υπήρξε ένα «θεόσταλτο» γεγονός όπως δήλωσε ο Ντιν Άτσεσον ο οποίος μαζί με άλλους κυβερνητικούς επιτελείς είχαν εκπονήσει ένα μνημειώδες ψυχροπολεμικό έγγραφο γνωστό ως NSC 68 το οποίο συνιστούσε τη στρατιωτικοποίηση της Δυτικής Συμμαχίας και ήλπιζαν στην προώθησή του η οποία συνεπαγόταν και την αύξηση του αμερικανικού προϋπολογισμού για την άμυνα<sup>53</sup>.

Από την άλλη πλευρά, η επιλογή της αντίστασης στο σοβιετικό ιμπεριαλισμό ενισχύθηκε ακόμα περισσότερο τόσο από τις κατηγορίες Ρεπουμπλικάνων Γερουσιαστών για ύποπτη φιλοκομμουνιστική στάση της κυβέρνησης, όσο και από τις πιέσεις από το επονομαζόμενο lobby της Κίνας, μια ομάδα

---

<sup>51</sup> Ο. π. σελ. 62.

<sup>52</sup> Michael Hickey (2002), σελ. 86.

αποτελούμενη από αντικομμουνιστές Γερουσιαστές και μέλη του Κονγκρέσου<sup>54</sup>. Ακόμα και η επιλογή του Μακ Άρθουρ ως επικεφαλής των δυνάμεων του Ο.Η.Ε. στην Κορέα έγινε με πολιτικά κριτήρια προκειμένου να συμβιβαστούν οι εσωτερικές πολιτικές αντιπαραθέσεις μεταξύ Ρεπουμπλικάνων και Δημοκρατικών<sup>55</sup>.

Η υπερβολική αν όχι λανθασμένη εκτίμηση της πραγματικότητας από την πλευρά των Η.Π.Α., συνεχίστηκε και στην εξέλιξη του πολέμου απέναντι στην Κίνα, μόνο που σε αυτή την περίπτωση η επιχειρηματολογία και το αποτέλεσμα ήταν εντελώς διαφορετικά και οι συνέπειες της λανθασμένης εκτίμησης ακόμη πιο καταστροφικές. Έτσι λοιπόν οι Η.Π.Α., προστάτιδα δύναμη του ελεύθερου κόσμου και πρέσβειρα της δημοκρατίας που επενέβη υπερεκτιμώντας την επιθετικότητα του κομμουνιστικού κινδύνου, έτσι όπως αυτός εκφραζόταν από την Ε.Σ.Σ.Δ., δεν κατάφερε να διαβλέψει ή υποτίμησε ή εντελώς αγνόησε τον ίδιο κίνδυνο από την πλευρά της κομμουνιστικής Κίνας. Επρόκειτο για μια πιθανότητα που όφειλε να διαβλέψει από τη στιγμή που αποφάσισε να αλλάξει το σκοπό του πολέμου και να επιχειρήσει να ενώσει όλη την Κορέα υπό το καθεστώς του Σίγκμαν Ρι συντρίβοντας τον κομμουνιστικό στρατό της Βόρειας Κορέας και φθάνοντας ως τα σύνορα της Κίνας.

Η ανάλυση των γεγονότων φανερώνει ότι οι Η.Π.Α. δεν συνειδητοποίησαν τη σημασία της αλλαγής στην ηγεσία του κινεζικού κράτους στις μακροχρόνιες φιλικές σχέσεις του οποίου με τις Η.Π.Α. βάσιζαν τη σιγουριά τους περί μη αντίδρασης της κομμουνιστικής Κίνας στην προέλαση των

---

<sup>53</sup> Steven Hugh Lee (2001), σελ. 43-44.

<sup>54</sup> Ο. π. σελ. 45.

<sup>55</sup> Peter Lowe (2000), σελ. 27.

δυνάμεων του Ο.Η.Ε. Οι Η.Π.Α. υπέθεσαν ότι αντιμετώπιζαν μια Κίνα που δεν υπήρχε πλέον. Ενώ ο Άτσεσον μιλούσε για τις παραδοσιακά φιλικές σχέσεις Η.Π.Α. – Κίνας, δικαιολογώντας έτσι τον πατερναλιστικό τρόπο με τον οποίο οι Η.Π.Α. αντιμετώπιζαν το νέο καθεστώς(προφορικές διαβεβαιώσεις περί των μη εχθρικών διαθέσεων απέναντι στην Κίνα), οι Κινέζοι κομμουνιστές έκαναν αυτό που τους επέβαλε η πολιτική ιδεολογία την οποία πρέσβευαν.<sup>56</sup> Για την κομμουνιστική Κίνα, οι φιλελεύθερες Η.Π.Α., δεν αποτελούσαν σύμμαχο αλλά πολιτικό και ιδεολογικό εχθρό τον οποίο όφειλαν να αντιμετωπίσουν. Ο αρχηγός του «ελεύθερου κόσμου» ήταν για την Κίνα ο αρχηγός του ιμπεριαλιστικού στρατοπέδου ο οποίος είχε επέμβει στον κινεζικό εμφύλιο πόλεμο στο πλευρό των αντικομμουνιστών και επιθυμούσε τώρα την εξάλειψη της Βόρειας Κορέας, ενός αδελφού δηλαδή κομμουνιστικού κράτους<sup>57</sup>. Η «θεωρία του domino» έκανε αυτή τη φορά την απειλητική εμφάνισή της στην κομμουνιστική πλευρά<sup>58</sup>.

Το ισχυρό ιδεολογικό υπόβαθρο της Κινεζικής αντίδρασης ενισχυόταν ακόμα περισσότερο από την απειλή που ένιωσε η Κίνα στη δική της ασφάλεια<sup>59</sup>. Από την οπτική γωνία των Κινέζων, οι ιμπεριαλιστικές Η.Π.Α. θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν την Κορέα για να επιτεθούν στη Μαντζουρία, την ισχυρότερη δηλαδή βιομηχανική περιοχή και από εκεί στην κυρίως Κίνα με τη βοήθεια των Κινέζων εθνικιστών. Ο Κινέζος εκπρόσωπος του Υπουργείου Εξωτερικών δήλωνε χαρακτηριστικά ότι ο σκοπός της αμερικανικής επιθετικότητας στην Κορέα δεν περιορίζεται στη χώρα αυτή αλλά επεκτείνεται και στην Κίνα ενώ συνέχιζε τις

---

<sup>56</sup> John G. Stoessinger (1998), σελ. 70.

<sup>57</sup> Harold C. Hinton (1966), σελ. 213.

<sup>58</sup> Για την αντίστροφη θεωρία του domino βλ. Shuguang Zhang, *"Threat Perception and Chinese Communist Foreign Policy"* στο Melvin P. Leffler – David S. Painter(επιμ.), 1995, *Origins of the Cold War: an international history*, Routledge, London-New York, σελ. 288-290.

<sup>59</sup> Μεγάλο μέρος της ανάλυσης υποστηρίζει ότι η απειλή των συμφερόντων ήταν το κίνητρο και όχι η ιδεολογική συγγένεια.

δηλώσεις παρομοιάζοντας τη δράση των Κινέζων με τη δράση του Λαφαγιέτ και των Γάλλων υπέρ των Αμερικανών στον πόλεμο της ανεξαρτησίας αλλά και τη δράση του συνόλου των προοδευτικών δυνάμεων στον Ισπανικό εμφύλιο πόλεμο<sup>60</sup>. Χαρακτηριστική είναι η σύγκριση στην οποία προβαίνει ο Hinton: «χρειάζεται κανείς να φανταστεί την αμερικανική αντίδραση αν ένας μεγάλος σοβιετικός στρατός υπό την ηγεσία ενός ιδιαίτερα αντι-αμερικανού διοικητή κινείτο προς τα σύνορα της Καλιφόρνια η οποία μαλιστα αποτελούσε και την σημαντικότερη βιομηχανική περιοχή των Η.Π.Α. όπως η Μαντζουρία της Κίνας»<sup>61</sup>.

Τα κίνητρα λοιπόν της κομμουνιστικής επέμβασης είναι τόσο ιδεολογικά όσο και ρεαλιστικά με το ιδεολογικό τμήμα της αιτιολόγησης να εδράζεται άμεσα στη φύση του εσωτερικού συστήματος του κράτους και να δικαιολογεί την αξία της ανάλυσης σε αυτό το επίπεδο. Μια περαιτέρω αξιολόγηση του επιπέδου του εσωτερικού συστήματος ως παράγοντα που διαμορφώνει τις επιλογές στις διεθνείς σχέσεις, προσφέρει η ερμηνεία σύμφωνα με την οποία η κομμουνιστική Κίνα, μη θέλοντας να είναι ένας απλός δορυφόρος της Ε.Σ.Σ.Δ., θέλησε να κερδίσει κύρος και επιρροή για το νέο καθεστώς πολεμώντας την ιμπεριαλιστική υπέρδυναμη<sup>62</sup>.

Συνολικά, η ανάλυση που λαμβάνει χώρα στο επίπεδο αυτό προχωρά την προσπάθεια εξακρίβωσης των αιτίων, της εξέλιξης και της έκβασης του συγκεκριμένου γεγονότος ένα βήμα περαιτέρω σε σχέση με την ανάλογη προσπάθεια στο συστημικό επίπεδο. Ωστόσο, και η ανάλυση που εστιάζει στην ιδεολογία των δρώντων έχει τις δικές της ορθολογικές αρχές οι οποίες αδυνατούν να εξηγήσουν ορισμένες συμπεριφορές που δείχνουν να εδράζονται σε παράγοντες ακόμα πιο ιδιαίτερους

---

<sup>60</sup> *Diplomacy of Contemporary China* (συλλ/κο), 1966, New Horizon Press, Hong Kong, σελ. 50-51.

<sup>61</sup> Harold C. Hinton (1966), σελ. 213.

<sup>62</sup> Harold C. Hinton (1970), σελ. 45-46.

και συγκεκριμένους. Η φύση του εσωτερικού συστήματος και η ιδεολογία δίνουν κάποιες κατευθύνσεις και βοηθούν στη συναγωγή πολύτιμων συμπερασμάτων, είναι ωστόσο αρμοδιότητα των υπευθύνων για τη λήψη των αποφάσεων η πληρότητα και η ένταση της ταύτισης με αυτή την ιδεολογία ή ακόμα και η δράση τους καθ' υπέρβασή της. Μέσα στα πλαίσια της προσπάθειας αναγωγής από το γενικότερο στο ειδικότερο, τα προσωπικά χαρακτηριστικά των ηγετών και η επιρροή τους στη διεθνή συμπεριφορά των κρατών των οποίων ηγούνται είναι ο τελευταίος –και συχνά ο πιο σημαντικός– παράγοντας που πρέπει να εξετάζεται και αυτός αποτελεί την βάση της ανάλυσης στο επόμενο επίπεδο.

### **3.4. ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΗΣ ΛΗΨΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ**

---

Μέσα στα πλαίσια αυτού του επιπέδου ανάλυσης, το επίκεντρο του ενδιαφέροντος εστιάζεται στους πρωταγωνιστές των δρώντων, τους υπευθύνους για τη λήψη των αποφάσεων και στο κατά πόσο τα προσωπικά τους χαρακτηριστικά, η ιδιοσυγκρασία τους και οι προσωπικές τους αντιλήψεις, μπορούν να εξηγήσουν σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό, τη δράση των μονάδων. Έχοντας αυτό ως αφετηρία, μια απλή αναφορά των προσωπικοτήτων που ενεπλάκησαν στην πολιτική αλλά και τη στρατιωτική διάσταση του πολέμου αυτού, αρκεί για να καταδείξει την αξία που αποκτά η ανάλυση και η συναγωγή των ανάλογων συμπερασμάτων σε αυτό το επίπεδο. Ο πόλεμος της Κορέας υπήρξε πεδίο δραστηριότητας για μερικές από τις σημαντικότερες μορφές του αιώνα, όχι μόνο σε τοπικό – περιφερειακό επίπεδο, αλλά και σε παγκόσμια κλίμακα. Αυτό ισχύει πρωτίστως για τους Στάλιν και Μάο ο ρόλος των οποίων στον Πόλεμο της Κορέας υπήρξε απλά μια από της εκφάνσεις της πολυδιάστατης δράσης και επιρροής

τους. Ακόμα όμως και οι Τρούμαν και Αϊζενχάουερ και σε στρατιωτικό επίπεδο ο Στρατηγός Μακ Άρθουρ αποτέλεσαν σημαντικές μορφές για τις Η.Π.Α., ενώ τέλος, οι ηγέτες των δυο εμπόλεμων κρατών Κιμ Ιλ Σουνγκ και Σίγκμαν Ρι της Βόρειας και Νότιας Κορέας αντίστοιχα, υπήρξαν αναμφισβήτητα οι πρωταγωνιστικές μορφές στην ιστορία των δύο κρατών στον 20ο αιώνα και φυσικά στο εν λόγω γεγονός που στιγμάτισε την ιστορία τους μέχρι και σήμερα.

Η ιδιόρρυθμη προσωπικότητα του ηγέτη της Ε.Σ.Σ.Δ. Ιωσήφ Στάλιν έχει αποτελέσει πολλές φορές αντικείμενο συζήτησης και η επιρροή της προσωπικότητάς του αυτής καθ' αυτής στη διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής, ανεξάρτητα από τους σκοπούς της σοβιετικής υπερδύναμης ως κράτους, θεωρήθηκε ανέκαθεν σημαντική. Στην περίπτωση του πολέμου της Κορέας ο Στάλιν, θα μπορούσε να υποστηρίξει κάποιος, χωρίς να είναι εκείνος που ξεκίνησε τη σύγκρουση, έδωσε την τελευταία ώθηση προκειμένου αυτή να ξεκινήσει δίνοντας την άδεια και την υποστήριξή του στον Κιμ Ιλ Σουνγκ προκειμένου να επιτεθεί και να κατακτήσει τη Νότια Κορέα ώστε να ενώσει ολόκληρη την Κορέα υπό κομμουνιστική ηγεσία. Είναι αλήθεια ότι ο Στάλιν ο οποίος ήταν ανέκαθεν διστακτικός όσον αφορά την άσκηση τολμηρής εξωτερικής πολιτικής που θα τον έφερνε σε σύγκρουση με τις Η.Π.Α., αρχικά εμφανίστηκε επιφυλακτικός απέναντι στις εκκλήσεις του Βορειοκορεάτη κομμουνιστή ηγέτη οι οποίες είχαν αρχίσει να εκφράζονται ήδη από το 1948, λίγο καιρό αφότου ο ηγέτης της Βόρειας Κορέας ανέβηκε στην εξουσία. Όλες οι ενδείξεις φανερώνουν ότι η αρχική επιφυλακτικότητα του Στάλιν είχε αρθεί από τέσσερις λόγους:

- την αποφασιστικότητα και τη βεβαιότητα του Κιμ Ιλ Σουνγκ ότι θα μπορέσει να επιτύχει μια γρήγορη νίκη πριν προλάβουν να επέμβουν οι Η.Π.Α. προς βοήθεια της Νότιας Κορέας

- την υπόθεση ότι οι Η.Π.Α. δεν είχαν καμία πρόθεση να επέμβουν υπέρ της Νότιας Κορέας, πρόθεση η οποία εκφράστηκε στο λόγο του Υπουργού Εξωτερικών Ντιν Άτσεσον τον Ιανουάριο του 1950, όπου αναφερόταν χαρακτηριστικά ότι η Κορέα ήταν εκτός της περιφέρειας συμφερόντων των Η.Π.Α.
- την αλλαγή συσχετισμών ισχύος στην περιοχή, λόγω της ανόδου στην εξουσία στην Κίνα του Μάο και των κομμουνιστών, η σχέση των οποίων με τη Ε.Σ.Σ.Δ. εκφράστηκε, όχι μόνο ιδεολογικά αλλά και πρακτικά μέσω του Σινο-Σοβιετικού συμφώνου το 1949 το οποίο εγκαθίδρυε μια σημαντική κομμουνιστική επιρροή στην περιοχή.
- την απροθυμία του να δείξει ότι -μετά την αμφισβητούμενη στάση του στον κινεζικό εμφύλιο- συγκρατούσε την «επαναστατική ορμή» σε ακόμα ένα τμήμα την Άπω Ανατολής δίνοντας έτσι και την ευκαιρία στον φιλόδοξο Μάο να αναλάβει αυτός την υποστήριξη της κορεατικής επανάστασης ανεξάρτητα από τη «γραμμή» της Μόσχας<sup>63</sup>

Ωστόσο, παρά τις ευνοϊκές προϋποθέσεις, η απόφαση του Στάλιν εξακολουθεί να τίθεται υπό αμφισβήτηση για την ευθυκρισία της, ειδικά στο ζήτημα της επικείμενης αμερικανικής επίθεσης. Ο Στάλιν είχε στην κατοχή του πληροφορίες κατασκοπίας που θα μπορούσαν να τον έχουν οδηγήσει σε διαφορετική επιλογή. Η ιδιόρρυθμη, καχύποπτη φύση του Στάλιν, ήταν υπεύθυνη για την παρανόηση των πληροφοριών της κατασκοπίας για την αξιοπιστία των οποίων αμφέβαλλε, έτσι ώστε να οδηγηθεί στην αντίθετη απόφαση<sup>64</sup>. Ακόμα όμως και μετά την έναρξη του πολέμου, οι λανθασμένες αντιλήψεις του Στάλιν συνεχίστηκαν εκφραζόμενες αυτή τη φορά με την άρνησή του να στείλει εκπρόσωπο στο Συμβούλιο Ασφαλείας του Ο.Η.Ε. ως διαμαρτυρία για την μη αναγνώριση -

<sup>63</sup> Vladislav Zubok – Constantine Pleshakov (1996), σελ. 63.

<sup>64</sup> Peter Lowe (2000), σελ. 22.

εκ μέρους του Οργανισμού- της κομμουνιστικής κυβέρνησης της Κίνας, ενέργεια που απέτρεψε την ενεργοποίηση του βέτο από πλευράς Ε.Σ.Σ.Δ. και επέτρεψε στο Συμβούλιο Ασφαλείας -με την καθοδήγηση των Η.Π.Α- να προβεί σε καταδικαστικές για τον κομμουνιστικό κόσμο αποφάσεις. Είναι αξιοσημείωτο ότι το Σοβιετικό Υπουργείο Εξωτερικών συνιστούσε την επιστροφή του Σοβιετικού εκπροσώπου Μάλικ αλλά ο Στάλιν απέρριψε την πρόταση πιστεύοντας ότι οι Η.Π.Α. δεν θα επέμβουν στρατιωτικά<sup>65</sup>. Κάποιες άλλες προσπάθειες αιτιολόγησης της επιλογής αυτής του Στάλιν εστιάζουν αφενός στο ότι θεωρούσε πως μια αμερικανική επέμβαση που θα λάμβανε χώρα μέσα στα πλαίσια του Ο.Η.Ε. θα ήταν πιο περιορισμένη<sup>66</sup> και αφετέρου στο ότι επιθυμούσε να φτάσουν οι σχέσεις Η.Π.Α.- Κίνας σε μη αναστρέψιμο σημείο<sup>67</sup>. Η φυσική επιφυλακτικότητα του Στάλιν όσον αφορά τη διεθνή του εμπλοκή από εδώ και πέρα αντανakλάται σε όλη τη διάρκεια του πολέμου, αφού απέφυγε την ευθεία σοβιετική επέμβαση, παρέπεμψε τους Βορειοκορεάτες στην Κίνα για βοήθεια και περιορίστηκε στην επαναφορά του εκπροσώπου της Ε.Σ.Σ.Δ. στο Συμβούλιο Ασφαλείας<sup>68</sup>.

Όπως είναι φυσικό, η ίδια λανθασμένη αντίληψη της πραγματικότητας θα πρέπει να αποδοθεί, όχι μόνο στον Στάλιν αλλά και στον άνθρωπο που τον παρέσυρε στην απόφαση αυτή, τον ηγέτη της Βόρειας Κορέας Κιμ Ιλ Σουνγκ του οποίου οι επανειλημμένες αιτήσεις βοήθειας προς τον Στάλιν στηρίζονταν στην υπόθεση της μη επέμβασης από την πλευρά των Η.Π.Α. και της γρήγορης νίκης. Ο ρόλος του Κιμ είναι ακόμα πιο σημαντικός απ' ότι συνήθως υποστηρίζεται, καθώς δεν αποτέλεσε τον ηγέτη – αχυράνθρωπο που χρησιμοποίησε η υπερδύναμη προκειμένου να επέμβει αλλά αντίθετα η ισχυρή

---

<sup>65</sup> Ο. π. σελ. 23.

<sup>66</sup> Χαράλαμπος Παπασωτηρίου, 2002, Αμερικανικό Πολιτικό Σύστημα και Εξωτερική Πολιτική: 1945-2002, Εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα, σελ. 92.

<sup>67</sup> Peter Lowe (2000), σελ. 23.

του προσωπικότητα ήταν αυτή που προσπάθησε και τελικά πέτυχε να πείσει τον Στάλιν και ουσιαστικά να τον παρασύρει στην περιπέτεια του Πολέμου της Κορέας. Είναι χαρακτηριστικό της αποφασιστικότητας αλλά και της ισχυρογνωμοσύνης και της έλλειψης ευθυκρισίας του Βορειοκορεάτη ηγέτη το περιστατικό με τον Μάο στον οποίο παρουσίασε τη στάση του Στάλιν απέναντι στη βορειοκορεατική επίθεση θετικότερη απ' ό,τι ήταν<sup>69</sup> ενώ παράλληλα διαβεβαίωσε τον Κινέζο ηγέτη ότι εκτός από τη συγκατάθεσή του δεν χρειαζόταν και τη στρατιωτική του βοήθεια αφού μπορούσε να τα καταφέρει μόνος του<sup>70</sup>.

Αντίστοιχη ως προς τις φιλοδοξίες αλλά και ως προς την προσπάθεια διατήρησης διακριτού ρόλου έναντι της υπερδύναμης εμφανίζεται και η δράση του Νοτιοκορεάτη ηγέτη Σίγκμαν Ρι. Ο αδιαφιλονίκητος ηγέτης της αντικομμουνιστικής παράταξης και πρώτος Πρόεδρος της Νότιας Κορέας δεν ήταν διατεθειμένος να αποτελέσει ένα απλό υποχείριο των Η.Π.Α οι οποίες τον βοήθησαν να ανέβει στην εξουσία. Η υποστήριξη της υπερδύναμης ήταν απλά απαραίτητη για την επίτευξη του σκοπού της συνένωσης ολόκληρης της Κορέας υπό τη δική του ηγεσία και μέσα στα πλαίσια αυτού του προσανατολισμού εντάσσονται οι εκκλήσεις του προς τις Η.Π.Α. τόσο για την εισβολή στη Βόρεια Κορέα πριν τον Ιούνιο του 1950, όσο και για τη γενική επίθεση εναντίον της Κίνας και την αποφυγή της υπογραφής της ανακωχής. Συνολικά, ο «εκδικητικός» όπως αποδείχθηκε από τις μεθόδους τις οποίες εφάρμοσε κατά την πρόσκαιρη κατοχή του μεγαλύτερου τμήματος της Βόρειας Κορέας<sup>71</sup> Σίγκμαν Ρι κατόρθωσε να εξασφαλίσει τη στρατιωτική και οικονομική υποστήριξη των Η.Π.Α..

---

<sup>68</sup> Ο. π. σελ. 34.

<sup>69</sup> Χ. Παπασωτηρίου (2002), σελ. 91.

<sup>70</sup> Steven Hugh Lee (2001), σελ. 42.

<sup>71</sup> Michael Hickey (2002), σελ. 157-158.

Όσον αφορά τον τρίτο κομμουνιστή ηγέτη, τον Μάο, αυτός έλαβε την πιο σημαντική απόφαση μετά τους Στάλιν, Κιμ και Τρούμαν. Η περηφάνια και η αταλάντευτη πεποίθηση στο πεπρωμένο της Κίνας σε συνδυασμό με την αποστροφή προς της Η.Π.Α. λόγω της προσπάθειάς τους να αποτρέψουν την κατάληψη της Ταιβάν από τα κινεζικά κομμουνιστικά στρατεύματα, ώθησαν τον ηγέτη της Κίνας, που μόλις είχε κερδίσει τον εσωτερικό πόλεμο για την κατάκτηση της εξουσίας, να αντιπαρατεθεί με την υπερδύναμη. Παρά τις επιφυλάξεις πολλών συντρόφων του ότι δεν θα ήταν συνετό να εμπλακεί σε μια τόσο μεγάλη αναμέτρηση<sup>72</sup>, ειδικά σε τόσο μικρό χρονικό διάστημα από την εγκαθίδρυση του καθεστώτος στο εσωτερικό της Κίνας, ο Μάο είδε τον πόλεμο σαν μια ευκαιρία να δείξει σε όλους τους δρώντες της διεθνούς πραγματικότητας ότι η Κίνα ήταν ο νέος σημαντικός παράγοντας στα ασιατικά πράγματα. Ο Μάο ο οποίος δεν υπήρξε άμεσος κοινωνός της κομμουνιστικής συνεννόησης μεταξύ Στάλιν και Κιμ που προηγήθηκε της επίθεσης στη Νότια Κορέα, αλλά μόνο ενημερώθηκε από τον Κιμ σε μια επίσκεψή του τελευταίου στο Πεκίνο το Μάιο του 1950 -όπου και ενέκρινε το σχέδιο του ηγέτη της Βόρειας Κορέας και τον προειδοποίησε για τους επικείμενους κινδύνους- μολονότι δεν ενέκρινε τον αποκλεισμό του, παρέμεινε απλώς παρατηρητής των εξελίξεων μέχρι να αδράξει την ευκαιρία για να αποδείξει ότι δεν θα πρέπει να αγνοείται σε μια περιοχή τόσο σημαντική για τα συμφέροντά του. Ο Μάο θέλησε να δώσει ένα μήνυμα όχι μόνο στις Η.Π.Α. που απειλούσαν την ανεξαρτησία της Κίνας προελαύνοντας προς τα σύνορά της και στον Ο.Η.Ε. που εξακολουθούσε να αναγνωρίζει την ηττημένη εθνικιστική κυβέρνηση της Κίνας, αλλά και στους συμμάχους του, τον Κιμ και κυρίως τον Στάλιν η στάση του οποίου απέναντι στην Κίνα όσον αφορά το θέμα της αεροπορικής βοήθειας, υπήρξε

---

<sup>72</sup> Peter Lowe (2000), σελ. 42.

απογοητευτική αν όχι εξευτελιστική για τον Μάο<sup>73</sup>, προπομπός της μετέπειτα ρήξης των Σινο-Σοβιετικών σχέσεων. Αναδειχθείς νικητής στον εμφύλιο πόλεμο, ο Μάο θέλησε να δείξει στον κόσμο ότι δεν ήταν μόνο ακόλουθος της Ε.Σ.Σ.Δ., αλλά ξεχωριστή δύναμη και δεν δίστασε να εμπλακεί σε έναν πόλεμο με μεγάλο κόστος για να το αποδείξει. Πάντως θα πρέπει να επισημανθεί ότι παρά τις εκτεταμένες προετοιμασίες και την προδιάθεση του Μάο για σύγκρουση, υπήρξαν διαδοχικές προειδοποιήσεις προς τις Η.Π.Α. από την πλευρά του Κινέζου ηγέτη<sup>74</sup> ο οποίος αρχικά εμφανιζόταν επιφυλακτικός απέναντι στο ενδεχόμενο ενός παγκοσμίου πολέμου. Ωστόσο οι προειδοποιήσεις αυτές δεν έγιναν αντιληπτές από τον αντίπαλο συνασπισμό. Αυτή ακριβώς η λανθασμένη αντίληψη υπήρξε ίσως η σημαντικότερη αιτία για την περαιτέρω κλιμάκωση του πολέμου και εδώ εντοπίζεται το κέντρο του ενδιαφέροντος στους υπευθύνους γι' αυτή τη λανθασμένη αντίληψη, τον Αμερικανό Πρόεδρο Τρούμαν και το Στρατηγό Μακ Άρθουρ.

Ο Τρούμαν,<sup>75</sup> Πρόεδρος από το 1945, αποφασιστικός πολιτικός ηγέτης και αντίπαλος του κομμουνισμού, εξέπληξε όλο τον κομμουνιστικό κόσμο με την ταχύτητα και την αποφασιστικότητα με την οποία οδήγησε τις Η.Π.Α. στη βοήθεια της Νότιας Κορέας<sup>76</sup>. Αμέσως θεώρησε την επίθεση της Βόρειας Κορέας ως εργαλείο του παγκόσμιου κομμουνιστικού ιμπεριαλισμού και κλιμάκωσε τη σύγκρουση διατάζοντας τις αεροπορικές και ναυτικές δυνάμεις των Η.Π.Α. στην Ιαπωνία, να επιτεθούν στους Βορειοκορεάτες. Θα πρέπει

---

<sup>73</sup> Ο. π. σελ. 42.

<sup>74</sup> Οι προειδοποιήσεις προς τις δυνάμεις του Ο.Η.Ε. περί της απειλούμενης επέμβασης της κομμουνιστικής Κίνας διοχετεύονταν μέσω του Ινδού Πρέσβη στο Πεκίνο Πανικκάρ.

<sup>75</sup> Θα πρέπει να σημειωθεί ότι σημαντικό ρόλο στην άσκηση της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής διαδραμάτισε και ο Υπουργός εξωτερικών των Η.Π.Α., Ντιν Άτσεσον.

<sup>76</sup> Μέχρι την επίθεση στην Κορέα, οι Αμερικανοί ηγέτες είχαν εντελώς αγνοήσει το ενδεχόμενο μιας τέτοιας επίθεσης καθώς ασχολούνταν με δύο πιθανά αίτια πολέμου: μια αιφνιδιαστική σοβιετική επίθεση εναντίον των Η.Π.Α. ή μια σοβιετική εισβολή στη Δυτική Ευρώπη. Σχετικά βλ. Henry Kissinger (1995), σελ. 529 και 531-532.

να σημειωθεί ότι οι πρώτες διαταγές για την ενεργοποίηση των Ενόπλων Δυνάμεων των Η.Π.Α. ελήφθησαν χωρίς προσπάθεια του Τρούμαν να νομιμοποιήσει την απόφασή του μέσω του Ο.Η.Ε. ή του Κογκρέssου<sup>77</sup>. Ο Τρούμαν συνήθιζε να αντλεί ιστορικά παραδείγματα από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και οι ενέργειές του αντικατοπτρίζουν την προσπάθειά του να αποφύγει την επανάληψη μιας εξέλιξης ανάλογης με εκείνη που ακολούθησε την αποτυχία της πολιτικής κατευνασμού του Χίτλερ<sup>78</sup>. Όταν το Συμβούλιο Ασφαλείας του Ο.Η.Ε. εξεδήλωσε τη διεθνή υποστήριξη για την επιχείρηση του Τρούμαν, ο Πρόεδρος των Η.Π.Α. είχε ήδη προβεί στις πρώτες αποφασιστικές ενέργειες. Ουσιαστικά ο Τρούμαν ήθελε να χρησιμοποιήσει το κύρος, την εξουσία και τη νομιμοποίηση των Ηνωμένων Εθνών προκειμένου να συγκεντρώσει δυνάμεις από τις υπόλοιπες χώρες του κόσμου, χωρίς ωστόσο να είναι διατεθειμένος να παραχωρήσει ανεξαρτησία της λήψης αποφάσεων στον Οργανισμό<sup>79</sup>. Μέσα στα πλαίσια αυτά, προσωπική του επιλογή αποτέλεσε και ο διορισμός του Στρατηγού Μακ Άρθουρ ως επικεφαλής της διοίκησης των δυνάμεων του Ο.Η.Ε. στην Κορέα. Ο Τρούμαν δεν εκτιμούσε ιδιαίτερα τον Μακ Άρθουρ όμως δεν μπορούσε παρά να προχωρήσει στην ενέργεια αυτή υπό την επιρροή δύο παραγόντων. Ο Αμερικανός Στρατηγός αφενός βρισκόταν ήδη στην Ανατολική Ασία όντας ο μεγάλος νικητής του Πολέμου του Ειρηνικού και αφετέρου, όσον αφορά το εσωτερικό σύστημα των Η.Π.Α., ήταν Ρεπουμπλικάνος, γεγονός που εξασφάλιζε στον Δημοκρατικό Τρούμαν μεγαλύτερη αποδοχή των ενεργειών του από τους εσωτερικούς πολιτικούς του αντιπάλους<sup>80</sup>. Η επιλογή του Μακ Άρθουρ και η συναίνεση του Τρούμαν στις πράξεις του ήταν ενέργειες που επρόκειτο να

---

<sup>77</sup> Steven Hugh Lee (2001), σελ. 45.

<sup>78</sup> Ο. π. σελ 45-46 αλλά και David Reynolds (2000), σελ. 49-50 και Χ. Παπασωτηρίου (2002), σελ. 91.

<sup>79</sup> Peter Lowe (2000), σελ. 25.

αποφέρουν αρχικά θριαμβευτικά αποτελέσματα αλλά αργότερα απέβησαν μοιραίες για την εξέλιξη του πολέμου.

Παρά τα αδιαμφισβήτητα προσόντα του στο στρατιωτικό τομέα τα οποία τον ανέδειξαν στην νούμερο ένα στρατιωτική φυσιογνωμία των Η.Π.Α., ο Στρατηγός Νταγκλας Μακ Άρθουρ χαρακτηριζόταν από ιδιορρυθμίες που είχαν να κάνουν με την εγωκεντρική του συμπεριφορά και την τάση του να δρα σύμφωνα με τις δικές του πρωτοβουλίες -ανεξάρτητα από τις εντολές της κεντρικής κυβέρνησης- ενεργώντας ως ισότιμος του Προέδρου. Η στρατηγική του ικανότητα τον βοήθησε ώστε να πετύχει απόλυτα στον πρώτο στόχο της ανατροπής της κατάστασης, μέσω μιας ευφυούς αλλά και ριψοκίνδυνης απόβασης που άλλαξε ουσιαστικά τον ρου του πολέμου.

Ωστόσο, τα προβλήματα τόσο για τον ίδιο όσο και για τον Τρούμαν ξεκίνησαν από τη στιγμή που η κατάσταση στο μέτωπο άλλαξε και οι κρίσιμες αποφάσεις είχαν να κάνουν με τη συνέχεια ή όχι της πολεμικής προσπάθειας, το σκοπό και τα όριά της. Στο σημείο αυτό, τόσο ο Στρατηγός εξαιτίας της υπερβολικής εμπιστοσύνης στις δυνατότητές του αλλά και για πολιτικούς λόγους<sup>81</sup>, όσο και ο Τρούμαν, προκειμένου να αντιμετωπίσει τις κριτικές από το Κογκρέσο<sup>82</sup>, φάνηκαν να έχουν λανθασμένη αντίληψη της πραγματικότητας η οποία τους οδήγησε και σε λανθασμένες αποφάσεις. Ο Τρούμαν λοιπόν υπό την επιρροή της λαμπρής νίκης<sup>83</sup>, αποφάσισε να αλλάξει το σκοπό του πολέμου και να ακολουθήσει την πρόταση του Στρατηγού περί πλήρους εξόντωσης του στρατού της Βόρειας Κορέας και επανένωσης της Κορέας υπό το καθεστώς του Σίγκμαν Ρι<sup>84</sup>. Η απόφαση αυτή και η περαιτέρω προέλαση

---

<sup>80</sup> Ο. π. σελ. 27-28.

<sup>81</sup> Ο Στρατηγός Μακ Άρθουρ φιλοδοξούσε να διεκδικήσει την Προεδρία των Η.Π.Α..

<sup>82</sup> Ο. π. σελ. 38.

<sup>83</sup> Αντίστοιχη ήταν και η αντίδραση του Μάο στη συνέχεια, όταν, ενθουσιασμένος από τις πρώτες στρατιωτικές επιτυχίες, δεν περιορίστηκε στην απόκρουση αλλά επιχείρησε να εκδιώξει τις δυνάμεις του Ο.Η.Ε. από την Κορέα. Σχετικά βλ. Henry Kissinger (1995), σελ. 539.

<sup>84</sup> Χ. Παπασωτηρίου (2002), σελ. 93-94.

επρόκειτο να έχει καταστροφικά αποτελέσματα, αφού ουσιαστικά προκάλεσε την είσοδο του Μάο και της κομμουνιστικής Κίνας στον πόλεμο, ένα ενδεχόμενο το οποίο ούτε ο ένας ούτε ο άλλος αντιμετώπιζαν με ιδιαίτερη ανησυχία, αφού ούτε η CIA, ούτε η πληροφορίες του στρατιωτικού επιτελείου προέβλεπαν κάτι τέτοιο.<sup>85</sup>

Από το σημείο αυτό η κοινή πορεία των δυο Αμερικανών ηγετών διακόπτεται. Από την αρχή του πολέμου κι οι δύο επεδίωξαν την απόκρουση της Βόρειας Κορέας και αργότερα την αντεπίθεση. Ωστόσο, η υποτίμηση του εχθρού και οι βαριές συνέπειες αυτής της εξέλιξης, σε συνδυασμό με τη συνεχιζόμενη πρόθεση του Στρατηγού να προτείνει την αντεπίθεση εναντίον της ίδιας της Κίνας, μέσω ναυτικού αποκλεισμού, αεροπορικών βομβαρδισμών, ακόμα και με ατομικές βόμβες, οδήγησαν στην αποδυνάμωση της θέσης του και στην τελική του απομάκρυνση στις 11 Απριλίου 1951<sup>86</sup>. Αυτή ήταν μια σημαντική απόφαση – που συγκέντρωσε τρομακτικές αντιδράσεις<sup>87</sup> – από την πλευρά του Τρούμαν, ο οποίος δεν επιθυμούσε έναν πόλεμο με την Κίνα και άρχισε να σκέφτεται σοβαρά και να κάνει προτάσεις για ειρηνικό διακανονισμό με την κομμουνιστική πλευρά. Η ειρωνεία βρίσκεται στο γεγονός ότι οι προσπάθειες αυτές του Τρούμαν, προκειμένου να εκτονωθεί η κατάσταση και να αποτραπεί το ενδεχόμενο ενός παγκοσμίου πολέμου – πράγμα που όπως πίστευε ήταν μέσα στα ενδιαφέροντα της Ε.Σ.Σ.Δ. – υπήρξαν και αυτές αποτέλεσμα λανθασμένων αντιλήψεων του Αμερικανού Προέδρου, καθώς τα Σοβιετικά αρχεία δείχνουν ότι η Σοβιετική Ένωση, έχοντας συναίσθηση της κατωτερότητάς

---

<sup>85</sup> Ο. π. σελ. 94.

<sup>86</sup> Μια ακόμα ακραία πρόταση του Μακ Άρθουρ -η πραγματοποίηση της οποίας έδειχνε να «εξασφαλίζει» την ανεξέλεγκτη κλιμάκωση της σύγκρουσης- αφορούσε τη μεταφορά κινεζικών εθνικιστικών δυνάμεων από την Ταϊβάν και κατ' επέκταση τη μεταφορά του κινεζικού εμφύλιου πολέμου σε Κορεατικό έδαφος. Σχετικά βλ. Henry Kissinger (1995), σελ. 541.

<sup>87</sup> Χ. Παπασωτηρίου (2002), σελ 96 αλλά και Michael Hickey (2002), σελ. 326-331.

της, δεν επεδίωκε ένα τέτοιο ενδεχόμενο<sup>88</sup>. Η απόφαση αυτή του Τρούμαν, ιδωμένη από την πλευρά των Η.Π.Α., όχι μόνο απέτρεψε μια πολύ πιθανή νίκη, αλλά συνέβαλε και στην επιμήκυνση της αιματηρής σύγκρουσης μέχρι το 1953 οπότε και οι κομμουνιστές δέχθηκαν τον όρο περί προσφύγων, τον οποίο είχε θέσει ο ίδιος ο Τρούμαν.<sup>89</sup>

Τέλος, η συμβολή του Αϊζενχάουερ, του Στρατηγού που διαδέχθηκε τον Τρούμαν στην Προεδρία των Η.Π.Α., συνίσταται στη προώθηση της πολιτικής εκείνης που έθεσε τέλος στις διαπραγματεύσεις και τον πόλεμο. Ο Αϊζενχάουερ, ο οποίος εξελέγη με το σύνθημα ότι αν εκλεγεί θα πάει στην Κορέα<sup>90</sup>- μολονότι υπέρμαχος του Ψυχρού Πολέμου- απειλώντας την Κίνα με τη χρήση ατομικών όπλων, κατόρθωσε να προκαλέσει την υποχώρησή της από τις αρχικές αδιάλλακτες θέσεις της και να την πείσει να προβεί στην τελική υπογραφή της ανακωχής.

---

<sup>88</sup> Χ. Παπασωτηρίου (2002), σελ. 95.

<sup>89</sup> Ο όρος αφορούσε το δικαίωμα των Βορειοκορεατών και των Κινέζων προσφύγων να μην επιστρέψουν στις κομμουνιστικές τους χώρες, ο. π. σελ. 97.

<sup>90</sup> Peter Lowe (2000), σελ. 91.

## 4. Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΤΗΣ ΚΟΡΕΑΣ: ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟ ΤΗ ΣΚΟΠΙΑ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

### 4.1. ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΩΝ ΕΠΙΠΕΔΩΝ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

Μέσα στα πλαίσια της στρατηγικής ανάλυσης ενός ιστορικού γεγονότος, ένα αδιαμφισβήτητα δυσχερές τμήμα της προσπάθειας αποτελεί αυτό της οργάνωσης και του χωρισμού του ιστορικού υλικού προκειμένου να αντιμετωπισθεί το πρόβλημα της πληθώρας των πληροφοριών που εντάσσονται σε διαφορετικές θεματικές της σύγκρουσης αφού εμπλέκουν πρακτικές στο πεδίο της μάχης με αποφάσεις της στρατιωτικής ιεραρχίας, οπλικά συστήματα και κατευθυντήριες γραμμές εκ μέρους των πολιτικών ηγετών. Εν όψει των δεδομένων αυτών, προκύπτει το πρόβλημα της μεθόδου με την οποία θα γίνει η επεξεργασία του υλικού προκειμένου, αφενός να ξεπεραστούν οι δυσχέρειες και αφετέρου να διευκολυνθεί η επένδυση των συμπερασμάτων της ανάλυσης με την κατάλληλη στρατηγική θεωρία έτσι όπως αυτή αρθρώθηκε από τους θεωρητικούς του κλάδου.

Η διάκριση των πέντε επιπέδων ανάλυσης της Στρατηγικής στην οποία προβαίνει ο Luttwak<sup>91</sup> αποτελεί το βασικό μεθοδολογικό εργαλείο με το οποίο θα επιχειρηθεί η διαπραγμάτευση του δεύτερου μέρους της μελέτης το οποίο έχει να κάνει με τη στρατηγική πλευρά του Πολέμου της Κορέας. Η προτίμηση στο συγκεκριμένο συγγραφέα και στην διάκριση την οποία προτείνει, αποσκοπεί στη συστηματικότερη ανάλυση του ιστορικού γεγονότος αφού επιτρέπει την

---

<sup>91</sup> Για την ανάλυση του Luttwak βλ. Edward N. Luttwak, 1987, *Strategy: The Logic of War and Peace*, Harvard University Press, Cambridge.

κατάτμηση του συνόλου των ιστορικών στοιχείων που έχουν να κάνουν με τον τρόπο με τον οποίο διεξήχθη ο πόλεμος και την ένταξη κάθε τμήματος του υλικού σε ένα διαφορετικό επίπεδο έτσι ώστε να αποδίδεται σωστά και οργανωμένα το σύνολο της σύγκρουσης σε όλη του την «κάθετη» αλλά και «οριζόντια» διάσταση.

Ωστόσο, η επιλογή της συγκεκριμένης μεθοδολογίας δε σημαίνει ότι μέσα στα πλαίσια της παρούσας ανάλυσης δε θα γίνεται αναφορά στους μεγάλους θεωρητικούς του κλάδου των Στρατηγικών Σπουδών και στους όρους και τις έννοιες τις οποίες αυτοί έχουν εισαγάγει ή πρεσβεύουν, έτσι ώστε η ανάλυση να καθίσταται όσο το δυνατόν πληρέστερη και αποδοτικότερη. Τα επίπεδα ανάλυσης της Στρατηγικής έτσι όπως αυτά ορίστηκαν από τον Luttwak είναι τα εξής:

- τεχνικό επίπεδο. Στο επίπεδο αυτό, ο πόλεμος εξετάζεται από την πλευρά της τεχνολογίας των όπλων που είχαν στη διάθεση τους οι εμπόλεμοι χωρίς να λαμβάνονται υπόψη άλλες παράμετροι όπως το ηθικό ή η γεωγραφία προκειμένου να διαπιστωθεί ο συσχετισμός ανάμεσα στους αντιπάλους σε απόλυτα μετρήσιμα μεγέθη.
- τακτικό επίπεδο. Σε αυτό πλέον το επίπεδο, η ανάλυση των βασικών στοιχείων της στρατηγικής, μέσων – σκοπού - αντιπάλων, περνάει στο στάδιο της μάχης όπου πλέον αναγνωρίζεται η σημασία ενός νέου παράγοντα, αυτού της δεξιοτεχνίας (όχι στα πλαίσια του ατόμου αλλά στα πλαίσια της ομάδας, της διμοιρίας, του τάγματος). Η ανάλυση σε αυτό το επίπεδο περιλαμβάνει την περιγραφή συγκεκριμένων μαχών για την κατάληψη στρατηγικών σημείων καθώς επίσης και την περιγραφή των ιδιόμορφων εδαφικών και κλιματολογικών συνθηκών και του τρόπου με τον οποίο επηρεάζουν τις προσπάθειες των εμπολέμων. Τέλος, μεγάλη σημασία αποδίδεται στον τομέα της γενναιότητας και του ηθικού γενικότερα, καθώς οι

διακυμάνσεις της ψυχολογίας σε αυτό το επίπεδο διαδραματίζουν ένα ρόλο εξίσου αν όχι περισσότερο σημαντικό από τις υλικοτεχνικές προδιαγραφές. Οι διαφορές ανάμεσα στα αντίπαλα στρατόπεδα σε όλες αυτές τις παραμέτρους είναι ιδιαίτερα χαρακτηριστικές και εξηγούν σε μεγάλο βαθμό την έκβαση της αναμέτρησης.

- επιχειρησιακό επίπεδο. Μέσα στα πλαίσια του ευρύτερου αυτού επιπέδου, η μελέτη πραγματεύεται την επιλογή της κάθε πλευράς όσον αφορά τη μέθοδο της δράσης η οποία μπορεί να κυμαίνεται από τον πόλεμο φθοράς μέχρι τον πόλεμο των ελιγμών. Αντικείμενο ενδιαφέροντος εδώ αποτελεί η ανάλυση των κινήσεων των εμπολέμων πάνω από το επίπεδο της μεραρχίας καθώς και η χρήση και η αξιοποίηση των επιμέρους κλάδων των ενόπλων δυνάμεων<sup>92</sup>.
- στρατιωτική στρατηγική. Σε μια προσπάθεια αντιστοίχισης του κάθε επιπέδου με τον ανάλογο βαθμό της στρατιωτικής ιεραρχίας και έχοντας περάσει από το επίπεδο της τακτικής(μάχη-τάγμα) και των επιχειρήσεων(εκστρατεία-μεραρχία), το επίπεδο της στρατιωτικής στρατηγικής είναι το επίπεδο της διάκρισης αρμοδιοτήτων στρατιωτικού και πολιτικού ηγέτη καθώς αφορά τη χρήση των στρατιωτικών μέσων για την επίτευξη του στόχου που έχει θέσει η πολιτική ηγεσία.
- υψηλή στρατηγική. Ξεφεύγοντας από το αμιγώς στρατιωτικό σκέλος της ανάλυσης, το επίπεδο αυτό πραγματεύεται τη χρήση όλων των διαθέσιμων μέσων, οικονομικών διπλωματικών και στρατιωτικών για την επίτευξη των

---

<sup>92</sup> Μέσα στα πλαίσια του επιχειρησιακού επιπέδου, ο Luttwak διακρίνει και την ύπαρξη ενός ξεχωριστού επιπέδου, του επιπέδου «θεάτρου». Το επίπεδο αυτό χρησιμοποιείται όταν το εύρος του πολέμου δικαιολογεί την εξέταση σε ξεχωριστά θέατρα επιχειρήσεων όπως π.χ. στην περίπτωση του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου(Ευρώπη και Ειρηνικός). Ο περιορισμός του Πολέμου της Κορέας στο έδαφος αποκλειστικά της Κορεατικής χερσονήσου δεν καθιστά σκόπιμη την χρησιμοποίηση αυτού του επιπέδου στα πλαίσια της παρούσας μελέτης.

γενικών στόχων που έχει θέσει η πολιτική ηγεσία και αντιμετωπίζει το επιμέρους γεγονός ως στοιχείο του γενικότερου πολιτικού σχεδιασμού. Πρόκειται συνεπώς για το τμήμα αυτό της μελέτης που συσχετίζεται περισσότερο με την προενεργηθείσα ανάλυση από τη σκοπιά της θεωρίας των Διεθνών Σχέσεων.

## **4.2. ΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ**

---

Μέσα στα πλαίσια της ανάλυσης που λαμβάνει χώρα σε αυτό το επίπεδο, εκτός από την ενδεικτική απαρίθμηση των οπλικών συστημάτων που χρησιμοποίησαν τα δύο αντίπαλα στρατεύματα -και η οποία πραγματοποιείται μερικώς κατά τη διαπραγμάτευση του παρόντος κεφαλαίου- ιδιαίτερο ενδιαφέρον συγκεντρώνει αφενός η επισήμανση των καινοτόμων εκείνων τεχνολογιών που, είτε έκαναν την εμφάνισή τους για πρώτη φορά είτε σημάδεψαν με την ισχύ και την αποτελεσματικότητα τους τη διεξαγωγή της πολεμικής αναμέτρησης και αφετέρου ο συσχετισμός και η σύγκριση των εμπολέμων από τα οποία να προκύπτει ένα συμπέρασμα σχετικό με την ύπαρξη ισορροπίας ή ασυμμετρίας στο επίπεδο αυτό. Όσον αφορά την πρώτη από τις δύο πτυχές του επιπέδου αυτού, δυο τέτοιες περιπτώσεις τεχνολογικής καινοτομίας στον Πόλεμο της Κορέας αποτέλεσαν η χρησιμοποίηση της βόμβας ναπάλμ και των ελικοπτέρων.

Οι «θεαματικές» βόμβες ναπάλμ, πλαστικές βόμβες που περιείχαν 100 γαλόνια από ένα μείγμα από πετρέλαιο και εκρηκτικό υλικό, παίρνοντας φωτιά μόλις έρχονταν σε επαφή με το έδαφος προκαλούσαν τεράστιες ζημιές στο πεζικό, τα θωρακισμένα οχήματα, τα χαρακώματα και τα οχυρά. Η φλόγα των ναπάλμ από τη στιγμή που θα άγγιζε το ανθρώπινο σώμα

προκαλούσε τρομερά εγκαύματα και το θάνατο ο οποίος ήταν αναπόφευκτος και για οποιονδήποτε σε απόσταση 50 μέτρων αφού πάθαινε ασφυξία έστω και αν δεν τον άγγιζαν οι φλόγες<sup>93</sup>.

Κατά τη διάρκεια του πολέμου της Κορέας χρησιμοποιήθηκαν για πρώτη φορά σε μεγάλη κλίμακα ελικόπτερα<sup>94</sup>. Πέραν από τις επιχειρήσεις περισυλλογής τραυματιών, τα ελικόπτερα χρησιμοποιήθηκαν για να μεταφέρουν ολόκληρους λόχους πεζικού μαζί με τα όπλα και τα υλικά τους στα σημεία όπου η τακτική απόφαση το απαιτούσε καθώς και για να τους εφοδιάζουν, προικίζοντάς τους με -όπως αναφέρει χαρακτηριστικά ο Michael Hickey- «τη μεγαλύτερη δυνατή ενίσχυση των μεταφορικών δυνατοτήτων τους στα πεδία των μαχών από τότε που το πεζικό μπορούσε να μετακινείται ιππεύοντας, τον 17<sup>ο</sup> αιώνα»<sup>95</sup>.

Πέραν αυτών, ο Πόλεμος της Κορέας διεξήχθη σε μεγάλο βαθμό με όπλα του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου.

Από την άλλη πλευρά, όσον αφορά το συσχετισμό τεχνολογικής ισχύος μεταξύ των εμπολέμων, μια πρώτη παρατήρηση που θα μπορούσε να γίνει εντοπίζεται στο γεγονός ότι η υπεροχή των δυνάμεων του Ο.Η.Ε. ήταν όχι μόνο ποσοτική αλλά και ποιοτική. Η αποφυγή χρησιμοποίησης ενός απόλυτου τρόπου για να χαρακτηρίσει κανείς την τεχνολογική υπεροπλία των συμμάχων εκκινεί από το γεγονός ότι τόσο κατά την έναρξη του πολέμου όσο και κατά την είσοδο των Κινέζων σε αυτόν, ο κομμουνιστικός συνασπισμός φαινόταν να μην υπολείπεται έναντι των αντιπάλων του. Τα σοβιετικής κατασκευής άρματα μάχης T-34 με τα οποία επιχειρήθηκε η προέλαση του στρατού της Βόρειας Κορέας μέχρι το ΝΑ άκρο της χερσονήσου θεωρούνταν -και τελικά αποδείχθηκε ότι ήταν- ιδιαίτερα αποτελεσματικά. Αντίστοιχα, τα -επίσης σοβιετικής κατασκευής- αεροσκάφη MiG-15 τα οποία έκαναν την εμφάνισή

---

<sup>93</sup> Michael Hickey (2002), σελ. 311-312.

<sup>94</sup> Κυρίως τύπου Sikorsky S-55.

τους πάνω από τον ουρανό της Κορέας φανερώνοντας την κινεζική εμπλοκή στον πόλεμο, θεωρούνταν τα πιο εξελιγμένα στρατιωτικά αεροσκάφη του κόσμου και γρήγορα απέδειξαν ότι ήταν πολύ ανώτερα από τα Shooting Star της Αμερικανικής Αεροπορίας<sup>96</sup>.

Ωστόσο, η διαπίστωση περί τεχνολογικής υπεροχής των συμμάχων εδράζεται αφενός στη δυνατότητά τους να αντισταθμίσουν αυτή την αρχική δυσχέρεια και αφετέρου στην καταφανέστατη υπεροπλία τους σε όλες τις άλλες κατηγορίες των οπλικών συστημάτων, υπεροπλία η οποία γινόταν πιο έντονη όταν συγκρινόταν με την αδυναμία των αντιπάλων τόσο σε συγκεκριμένα όπλα όσο και σε γενικότερο στρατιωτικό εξοπλισμό. Έτσι λοιπόν, η απάντηση στα T-34 ήρθε με τη μορφή των βαρέων αρμάτων μάχης Pershing και στη συνέχεια των Centurion τα οποία σε συνδυασμό με τις αεροπορικές επιδρομές κατόρθωσαν τελικά να τα εκμηδενίσουν ενώ αντίστοιχα, η απάντηση στα MiG-15 ήταν διαθέσιμη με τη μορφή των αμερικανικών αεροσκαφών F-86 Sabre που έφτασαν στην Κορέα τον Νοέμβριο του 1950. Από κει και πέρα η υπεροχή σε αέρα και ξηρά επιβεβαιώνεται από την ενδεικτική απарίθμηση και σύγκριση μεταξύ του διαθέσιμου στρατιωτικού εξοπλισμού των δύο αντιπάλων<sup>97</sup> ενώ η παρουσία ενός ισχυρού στόλου αποτελούμενου από αεροπλανοφόρα, φρεγάτες, θωρηκτά, αντιτορπιλλικά και αρματαγωγά και η αδιαμφισβήτητη πρωτοκαθεδρία των συμμαχικών δυνάμεων στη θάλασσα, δεν αφήνει περιθώρια αμφιβολίας για την τεχνολογική υπεροχή και στον τομέα αυτό. Από την άλλη

---

<sup>95</sup> Ο. π. σελ. 461-463.

<sup>96</sup> Ο. π. σελ. 497-498.

<sup>97</sup> Οι δυνάμεις του Ο.Η.Ε. διέθεταν μια μεγάλη ποικιλία καταδιωκτικών αεροσκαφών διαφόρων τύπων όπως π.χ. F-80 Shooting Star, F-84 Thunderjet, F-82 Twin Mustang, Meteor Mk8, F-94 Starfire και βομβαρδιστικών όπως τα B-26 και B-29 έναντι των Ilyushin και των εκπαιδευτικών Yakovlev και Polikarpov που είχε στη διάθεση της η Κινεζική και Βορειοκορεατική Αεροπορία. Αντίστοιχη ήταν η διαφορά υπέρ του στρατού ξηράς του Ο.Η.Ε. τόσο στα όπλα του πεζικού(ημι-αυτόματα τουφέκια FN και Garand M1) όσο και στο πυροβολικό(Persuader , Bren και Owen).

πλευρά, ενδεικτικό της αδυναμίας του κομμουνιστικού συνασπισμού σε αυτό το επίπεδο είναι το γεγονός ότι τον εξοπλισμό των Κινέζων αποτελούσε ένα συνονθύλευμα από κυριευθέντα όπλα διαφορετικής προελεύσεως καθώς επίσης και μια ποικιλία πολεμοφοδίων πολλών διαμετρημάτων με αποτέλεσμα την προβληματική λειτουργία αλλά και τον προβληματικό εφοδιασμό των μονάδων<sup>98</sup>.

Συνολικά, η υπεροχή των δυνάμεων του Ο.Η.Ε. σε τεχνικό επίπεδο αποδείχθηκε ιδιαίτερα σημαντική αφού τους επέτρεψε να αντισταθμίσουν -με αεροπορικές και θαλάσσιες επιχειρήσεις και με εκτεταμένη χρήση του πυροβολικού στη ξηρά -την αυξημένη ικανότητα των αντιπάλων τους και τις δικές τους δυσκολίες σε τακτικό επίπεδο.

### **4.3. ΤΑΚΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ**

---

Ο τομέας της τακτικής είναι εκείνος της δεξιοτεχνίας των εμπολέμων, αποτελεί δηλαδή το τμήμα της ανάλυσης μέσα στα πλαίσια του οποίου εξετάζονται τόσο ο συγκεκριμένος τρόπος με τον οποίον διεξάγουν τον πόλεμο τα εκάστοτε στρατεύματα, όσο και τα θέματα της λεγόμενης «τριβής του πολέμου»<sup>99</sup> αλλά και της ψυχολογίας εκείνων που πολεμούν. Εύκολα λοιπόν γίνεται κατανοητό ότι η ανάλυση σε αυτό το επίπεδο αποκτά ιδιαίτερο ενδιαφέρον αφού καταδεικνύει περισσότερο από κάθε άλλη, τις ιδιομορφίες του πολέμου που αποτελεί αντικείμενο της μελέτης, ιδιομορφίες που έχουν να κάνουν τόσο με τη στρατιωτική οργάνωση και την παράδοση κάθε λαού – κράτους – στρατού, όσο και με την

---

<sup>98</sup> Ο. π. σελ. 207-208.

<sup>99</sup> Σύμφωνα με τον Carl Von Clausewitz, την «τριβή του πολέμου» αποτελούν όλοι εκείνοι οι τυχαίοι, απρόβλεπτοι, αστάθμητοι παράγοντες οι οποίοι επηρεάζουν τη δράση των εμπολέμων και εμποδίζουν την απόλυτη μετατροπή του πολεμικού σχεδιασμού σε πράξη. Σχετικά βλ. Carl Von Clausewitz, 1999, Περί του Πολέμου, ε' ανατύπωση, Εκδόσεις Βάνιας, Θεσσαλονίκη.

ιδιαιτερότητα της συγκεκριμένης περιοχής του πλανήτη στην οποία έστρεψε το βλέμμα εκείνη την περίοδο το σύνολο της διεθνούς κοινότητας. Οι διαφορές μεταξύ των δυο συνασπισμών κρατών μαρτυρούν το διαφορετικό βαθμό προετοιμασίας για τη διεξαγωγή του συγκεκριμένου πολέμου, το διαφορετικό βαθμό προσαρμοστικότητας στις συνθήκες, την ικανότητα του καθενός να βελτιώνει τη αποδοτικότητά του προσαρμοζόμενος σταδιακά στις ιδιαιτερότητες αλλά πάνω απ' όλα τη διαφορετική πολεμική και στρατιωτική κουλτούρα των εμπολέμων.

Αυτή η παράμετρος αποκτά ιδιαίτερο ενδιαφέρον αν αναλογιστεί κανείς ότι διαφορές σε επίπεδο τακτικής – όσο και αν αυτές καλύπτονταν από το γεγονός της ένταξης υπό κοινή ηγεσία – παρουσιάζονταν ανάμεσα σε στρατιωτικά σώματα που πολεμούσαν στα πλαίσια κοινών συνασπισμών. Το φαινόμενο αυτό παρουσιάστηκε ιδιαίτερα έντονο στο συνασπισμό των δυνάμεων του Ο.Η.Ε. λόγω της ποικιλίας των δυνάμεων που προσεφέρθησαν για τη συγκρότηση της κοινής στρατιωτικής δύναμης και ιδιαίτερα στα πρώτα στάδια του πολέμου, όταν π.χ. η διαφορά μεταξύ των πρώτων αμερικανικών δυνάμεων που έφτασαν από την Ιαπωνία στην Κορέα και των πεζοναυτών ή των δυνάμεων της Μεγάλης Βρετανίας που ακολούθησαν, ήταν κάτι παραπάνω από εμφανές. Λιγότερο έντονο ήταν το φαινόμενο μέσα στις τάξεις του στρατού της Βόρειας Κορέας και της Κίνας, κυρίως λόγω του γεγονότος ότι ο βορειοκορεατικός στρατός ήδη από το δεύτερο μισό της δεκαετίας του 1940, είχε οργανωθεί γύρω από εκπαιδευμένα στελέχη με ευρύτατη εμπειρία σε επιχειρήσεις του κινεζικού κομμουνιστικού στρατού<sup>100</sup>.

Οι ξεχωριστές τακτικές ικανότητες των στρατιωτών αυτών παρουσιάστηκαν σε όλη τους την έκταση, όχι τόσο στις προελάσεις με τις οποίες ο στρατός της Βόρειας Κορέας

έφτασε μέσα σε ελάχιστο χρονικό διάστημα στην περίμετρο του Πουσάν και οι οποίες πραγματοποιήθηκαν μέσω μιας ταχύτατης συνδυασμένης δράσης των αρμάτων μάχης και του πεζικού, όσο στις μετά την είσοδο των Κινέζων συγκρούσεις, στις οποίες διακρίθηκαν για τη δυνατότητα της ευχερούς μετακίνησης, της κάλυψης και των αιφνιδιαστικών τους επιθέσεων. Κυρίως οι Κινέζοι επεδείκνυαν μια σημαντική ικανότητα να κινούνται άνετα πεζοί μέσα από τους λόφους - νύχτα όποτε ήταν δυνατόν- και να κρύβονται την ημέρα προκειμένου να αποφύγουν τον εντοπισμό τους από τα αεροπλάνα. Το έδαφος δεν τους προκαλούσε πρόβλημα γιατί η κίνησή τους δεν εξαρτιόταν από μηχανικά μέσα μεταφοράς. Η ταχεία αυτή πεζή νυχτερινή κίνηση, με τα αυτοκινούμενα μεταφορικά μέσα να μένουν πίσω (συχνά επίτηδες) και με ελάχιστα ατομικά εφόδια ήταν ένα δόγμα τακτικής που βασιζόταν στη σκληρά αποκτημένη εμπειρία από τα χρόνια του ανταρτοπολέμου εναντίον της Ιαπωνίας και των εθνικιστών της Κίνας. Σπάνια επιτίθεντο με παραπάνω από μια δύναμη συντάγματος καθώς έδιναν περισσότερη έμφαση στον αυτοσχεδιασμό, στην παραπλάνηση και τον αιφνιδιασμό, παρά στον αριθμό των στρατιωτών τους. Διέθεταν ελάχιστους ραδιοασύρματους ενώ χρησιμοποιούσαν τηλέφωνα πεδίου, αγγελιοφόρους, σινιάλα, φωτοβολίδες αλλά και σάλπιγγες τρομπέτες και σφυρίχτρες προκειμένου να συντονίσουν τις επιθέσεις τους<sup>100</sup>. Η συνολική τακτική των Κινέζων χαρακτηριζόταν από μεγάλη πειθαρχία. Εξαπέλυαν τις επιθέσεις τους εναντίον καλά επιλεγμένων σημείων όπως π.χ. σε τομείς ασαφούς ευθύνης μεταξύ συμμαχικών τμημάτων διαφόρου εθνικότητας. Αντίστοιχα, όταν αποφάσιζαν να αμυνθούν, η άμυνά τους ήταν επίμονη μέχρι εσχάτων, ανελέητη για τα τμήματά τους και ενεργητική από την άποψη

---

<sup>100</sup> Steven Hugh Lee (2001), σελ. 27.

<sup>101</sup> Michael Hickey (2002), σελ. 208, 277-278.

ότι προέβλεπε καλά οργανωμένες αντεπιθέσεις<sup>102</sup>. Η μοναδική τους αδυναμία υπό αυτές τις συνθήκες οφειλόταν στην πανσπερμία του εξοπλισμού τους<sup>103</sup>. Χαρακτηριστικό παράδειγμα της εξαιρετικής επίδοσης και αποτελεσματικότητας σε τακτικό επίπεδο των Κινεζικών στρατευμάτων, αποτελεί η κινεζική επίθεση εναντίον του στρατού της Νότιας Κορέας κατά μήκος του ποταμού Ιμτζίν στις 31 Δεκεμβρίου του 1950<sup>104</sup>.

Από την άλλη πλευρά, η εικόνα των δυνάμεων της Νότιας Κορέας και του Ο.Η.Ε, ήταν αρχικά απογοητευτική σε τακτικό επίπεδο, κατάσταση όμως η οποία βελτιώθηκε με την είσοδο νέων δυνάμεων, την απόδοση της εκπαίδευσης και την τριβή της μάχης και οδήγησε σταδιακά σε μια τακτική απόδοση μεγάλης αποτελεσματικότητας. Ο στρατός της Νότιας Κορέας δεν ήταν σε θέση παρά να προβάλλει μια πρόσκαιρη αντίσταση λόγω ανεπαρκούς εκπαίδευσης τόσο των στρατιωτικών ταγμάτων του, όσο και των επιτελών του. Η αδυναμία αυτή ήταν αποτέλεσμα τόσο του μειωμένου ενδιαφέροντος των Η.Π.Α. για τα σχετικά εκπαιδευτικά προγράμματα, όσο και της μειωμένης αφομοίωσής τους από το διεφθαρμένο καθεστώς της Νότιας Κορέας, γεγονός που είχε ως συνέπεια τη συγκρότηση μιας αναποτελεσματικής πολεμικής μηχανής. Οι πρώτες αμερικανικές μονάδες έφτασαν στην Κορέα την 1<sup>η</sup> Ιουλίου του 1950 από την Ιαπωνία και από το σύνολο των μονάδων λιγότερο από το 10% είχε συμμετάσχει στο παρελθόν σε μάχη<sup>105</sup>, με αποτέλεσμα να μην διαθέτουν όχι μόνο την εκπαίδευση αλλά ούτε και την εμπειρία για την προετοιμασία ή την κατάληψη θέσεων και τη δημιουργία χαρακωμάτων. Όπως

---

<sup>102</sup> Γενικών Επιτελείων Στρατού – Διεύθυνσις Ιστορίας Στρατού, 1977, *Το Εκστρατευτικόν Σώμα Ελλάδος εις Κορέαν (1950-1955)*, Έκδοσις Διευθύνσεως Ιστορίας Στρατού, Αθήνα, σελ. 49.

<sup>103</sup> Βλ. το προηγούμενο κεφάλαιο.

<sup>104</sup> Το περιστατικό αυτό αποτελεί παράδειγμα της ικανότητας των κινεζικών τμημάτων σε αυτό το είδος του πολέμου καθώς -όπως αναφέρει ο Michael Hickey- πάνω από 7500 άνδρες και 70 πυροβόλα είχαν κρυφτεί σε μια περιοχή ενός τετραγωνικού μιλίου χωρίς να εντοπισθούν από τα αμερικανικά αεροπλάνα. Σχετικά βλ. Michael Hickey (2002), σελ. 259-260.

αναφέρει χαρακτηριστικά ο Michael Hickey: «Στην αρχή του Πολέμου της Κορέας οι Αμερικανοί πλήρωσαν τις συνέπειες του φιλελεύθερου δημοκρατικού τους πολιτεύματος και της καλλιεργημένης αντίδρασης προς οτιδήποτε «μύριζε» μιλιταρισμό. Έτσι πήγαν στη μάχη κάτω από συνθήκες κακής πειθαρχίας, σωματικά μαλθακοί και με επικίνδυνα ελλιπή εκπαίδευση».<sup>106</sup>

Ωστόσο, η κατάσταση στο στρατόπεδο των συμμάχων βελτιώθηκε αισθητά και αυτό οφειλόταν διαδοχικά:

- στην ανάληψη της ηγεσίας από έμπειρους αξιωματικούς όπως ο Γουόκερ<sup>107</sup>
- την άφιξη ικανών ταγμάτων όπως του τάγματος των πεζοναυτών και των δυνάμεων της Κοινοπολιτείας οι οποίες διακρίνονταν για την τακτική τους εκπαίδευση
- την αύξηση της επιμελητείας και του συστήματος ανεφοδιασμού
- την ισχύ του τεχνικού εξοπλισμού του στρατού των Η.Π.Α. ο οποίος διευκόλυνε σε μεγάλο βαθμό την απόδοση σε τακτικό επίπεδο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το Μηχανικό τμήμα του στρατού και η βοήθεια που παρείχε στη διάβαση των γεφυρών<sup>108</sup>.

Με τη συμβολή όλων αυτών των παραγόντων και με την περαιτέρω ποσοτική ενίσχυση, τα στρατεύματα του Ο.Η.Ε. έχοντας αναθαρρήσει από το στρατηγικό χτύπημα στο Ιντσόν<sup>109</sup>, άρχισαν αυτά να προελαύνουν προς τον 38<sup>ο</sup> παράλληλο αλλά και ακόμα βορειότερα με πεζικό, άρματα μάχης και τη σχετική αεροπορική υποστήριξη.

---

<sup>105</sup> Ο. π. σελ. 91-92.

<sup>106</sup> Ο. π. σελ. 95-97.

<sup>107</sup> Ο Στρατηγός Γουόλτον Χ. Γουόκερ διορίστηκε στα μέσα Ιουλίου διοικητής της 8<sup>ης</sup> Αμερικανικής Στρατιάς Κορέας (8<sup>η</sup> Στρατιά Η.Π.Α.), του κυριότερου δηλαδή τμήματος των δυνάμεων του Ο.Η.Ε..

<sup>108</sup> Ο. π. σελ. 148-149.

<sup>109</sup> Η επιχείρηση αυτή θα αναλυθεί στο επόμενο κεφάλαιο.

Ωστόσο, ο μεγάλος όγκος του τεχνικού εξοπλισμού σε συνδυασμό με την ακαταλληλότητα του οδικού δικτύου της Κορέας είχαν τις δυσμενείς τους συνέπειες για την ταχύτητα της συμμαχικής κίνησης η οποία θεωρείτο λογική όταν ο μέσος όρος για τη μετακίνηση ενός τάγματος έφτανε τα 5 χλμ την ώρα<sup>110</sup>. Η προέλαση περιελάμβανε τη διάβαση των ποταμών είτε με τη βοήθεια του Μηχανικού των Η.Π.Α, είτε μέσω παρακάμψεων, πλήγματα εναντίον των αντίπαλων αρμάτων μάχης και έφοδο των δυνάμεων του Πεζικού καθώς επίσης και ρίψη αλεξιπτωτιστών για το σκοπό της αποκοπής των αξόνων των στρατευμάτων της Βόρειας Κορέας και την περικύκλωσή τους. Οι αδυναμίες στην τακτική του αμερικανικού πεζικού εντοπίζονταν στην έλλειψη ταχύτητας, στην περιορισμένη ικανότητα στις νυχτερινές επιχειρήσεις και στην ανάβαση λόφων (λόγω βαρέως εξοπλισμού) καθώς και στην τάση για απώλεια της συνοχής μπροστά στο ενδεχόμενο περικύκλωσης<sup>111</sup>. Έτσι λοιπόν, η τακτική υπεροχή των Κινέζων με τις ιδιομορφίες που αναφέρθηκαν και η αδυναμίες της τακτικής των Η.Π.Α. -τις οποίες οι Κινέζοι είχαν διακρίνει- οδήγησαν τις συμμαχικές δυνάμεις σε άτακτη υποχώρηση απέναντι στην εντυπωσιακά ισχυρή είσοδο της κομμουνιστικής Κίνας στον πόλεμο τον Νοέμβριο του 1950. Κατά τη διάρκεια της υποχώρησης αυτής, οι μάχες είχαν να κάνουν κυρίως με την οχύρωση αμυντικών θέσεων, τη διάσπαση οδοφραγμάτων και την απόκρουση ενεδρών που είχαν στηθεί από την πλευρά των Κινέζων.

Μετά από τη νέα αυτή εξέλιξη ο Στρατηγός Μακ Άρθουρ είχε «νίψει τας χείρας του» ως προς την ευθύνη για την τακτική διεξαγωγή της εκστρατείας<sup>112</sup>. Έτσι λοιπόν, ο νέος διοικητής

---

<sup>110</sup> Ο. π. σελ. 181.

<sup>111</sup> Ο. π. σελ. 280.

<sup>112</sup> Ο. π. σελ. 254.

Ρίτζγουέι<sup>113</sup> ανέλαβε το δύσκολο έργο να αναδιοργανώσει την τακτική των δυνάμεων του Ο.Η.Ε., να αναδείξει τα θετικά της σημεία όπως την υποστήριξη από τον αέρα ή τη σωστή σκόπευση του πυροβολικού και να κινηθεί ως εξής: από εκείνο το σημείο και μετά η κάθε επίθεση – ακόμα και μικρής κλίμακας – θα συνοδευόταν από μαζική υποστήριξη από αεροπορία και πυροβολικό, μια συνεργασία η οποία με την πάροδο του χρόνου έφτασε σε πολύ υψηλό επίπεδο και οδήγησε στην ανάκαμψη<sup>114</sup>.

Από τη στιγμή που η γραμμή του μετώπου σταθεροποιήθηκε το καλοκαίρι του 1951, η σύρραξη περιορίστηκε σε μικρής έκτασης μάχες με σκοπό τόσο την κατάκτηση εδαφών που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ως πλεονέκτημα στις διαπραγματεύσεις που είχαν ήδη αρχίσει όσο και την ανύψωση του ηθικού, ενός παράγοντα στον οποίο βασίζονται πολλά στο επίπεδο της τακτικής και οι διακυμάνσεις του οποίου αντικατοπτρίζουν σε μεγάλο βαθμό τις εξελίξεις του πολέμου αλλά και τις δημιουργούν.

Όπως γίνεται εύκολα κατανοητό, το υψηλό ηθικό και ο ενθουσιασμός βρίσκονται αρχικά στο μέρος εκείνης της πλευράς η οποία έχει την πρωτοβουλία της επίθεσης, πολύ περισσότερο μάλιστα όταν καταφέρνει να αιφνιδιάσει τον αντίπαλο και να τον πανικοβάλλει με την έντασή της. Σε τέτοια κατάσταση πανικού περιήλθαν οι δυνάμεις της Νότιας Κορέας και του Ο.Η.Ε. δύο φορές κατά τη διάρκεια του πολέμου, τόσο κατά την αιφνιδιαστική επίθεση της Βόρειας Κορέας με την οποία ξεκίνησε ο πόλεμος, όσο και με την ακόμα πιο αιφνιδιαστική και ισχυρή είσοδο των Κινέζων Εθελοντών του Λαού. Και αν στην πρώτη περίπτωση οι δυνάμεις της Νότιας Κορέας και των Η.Π.Α. τράπηκαν σε άτακτη φυγή και κατέφυγαν πανικόβλητοι στην περίμετρο του Πουσάν, λόγω και

---

<sup>113</sup> Ο Στρατηγός Μάθιου Μπάνκερ Ρίτζγουέι ανέλαβε τα καθήκοντα του διοικητή της 8<sup>ης</sup> Στρατιάς μετά τον θάνατο του Γουόκερ στις 23 Δεκεμβρίου 1950.

της κακής νοοτροπίας όπως προαναφέρθηκε, στη δεύτερη περίπτωση οι δυνάμεις του Ο.Η.Ε. βρέθηκαν να προελαύνουν με υψηλό ηθικό, νικήτριες, αφού είχαν καταφέρει να αλλάξουν τον ρου των πραγμάτων υπέρ τους και να βαδίζουν προς την κατάκτηση ολόκληρης της Κορέας. Η αλλαγή αυτή οφειλόταν, εκτός από την εξάντληση της βορειοκορεατικής επίθεσης και τις ενισχύσεις που είχαν λάβει, στην προσωπικότητα τόσο του Γουόκερ ο οποίος είχε ως πρώτο μέλημα την ανύψωση του ηθικού της 8<sup>ης</sup> Στρατιάς στην περίμετρο του Πουσάν, όσο και τον Μακ Άρθουρ ο οποίος άλλαξε τη ροή του πολέμου αναπτερώνοντας το ηθικό των στρατιωτών του, υιοθετώντας ωστόσο μια υπεραισιοδοξία που επρόκειτο να έχει καταστροφικά αποτελέσματα. Το αποτέλεσμα της υπεραισιοδοξίας αυτής και της άγνοιας κινδύνου αντικατοπτρίζεται στην εικόνα των συμμαχικών στρατευμάτων κατά την περίοδο που ακολούθησε την επίθεση των Κινέζων και την οποία περιγράφει γλαφυρά η φράση «Πυρετός της Φυγής». Χαρακτηριστικές είναι οι φράσεις του Ταξιάρχου Κόουντ - ο οποίος έλεγε ότι «η υστερία ήταν καθ' ολοκληρίαν τρομακτική» και εξέφραζε την οργή του για το γεγονός ότι «πολλές μονάδες έδιναν πλαστές αναφορές για να αποσπάσουν άδεια ή και διαταγές για αποχώρηση» - αλλά και η γενικότερη σκέψη που άρχισε να λαμβάνεται σοβαρά υπόψη περί υποχώρησης προς το προγεφύρωμα του Πουσάν ή ακόμα και για αποχώρηση από την Κορέα, καθώς η απογοήτευση είχε φτάσει και στο Πεντάγωνο<sup>115</sup>. Αυτή τη φορά ήταν η σειρά ενός άλλου αξιωματικού, του Στρατηγού Ρίτζγουέϊ, να ανασυγκροτήσει το στράτευμα και να ανυψώσει το ηθικό των στρατιωτών του δίνοντάς τους το επιθετικό πνεύμα και το υψηλό φρόνημα στο οποίο ήταν συνηθισμένος.

---

<sup>114</sup> Ο. π. σελ. 283 και 458.

<sup>115</sup> Ο. π. σελ. 214, 224, 252.

Στην κομμουνιστική παράταξη το υψηλό ηθικό εξασφαλιζόταν πάνω απ' όλα από το «δίκαιο του σκοπού». Κάθε μονάδα είχε τους δικούς της πολιτικούς καθοδηγητές έργο των οποίων ήταν η εξασφάλιση της πολιτικής ομοθυμίας που θα αντιστάθμιζε την αδυναμία στο επίπεδο του τεχνικού εξοπλισμού. Επιπλέον, οι εφορμήσεις που συνοδεύονταν από γκονγκ και κύμβαλα προσέθεταν ενθουσιασμό στο στράτευμα και σκόρπιζαν τον φόβο και τη σύγχυση στον αντίπαλο<sup>116</sup>.

Τέλος, όσον και αν η παράθεση των στοιχείων αλλά και η λογική οδηγεί στο συμπέρασμα ότι οι Βορειοκορεάτες και οι Κινέζοι ήταν πιο εξοικειωμένοι με τις ιδιομορφίες της Κορεατικής Χερσονήσου, κλιματολογικές και εδαφικές, η επίδραση του παράγοντα αυτού δεν μπορούσε παρά να έχει ανασταλτικές συνέπειες στις προσπάθειες των εμπολέμων και ειδικά των λιγότερο εξοικειωμένων δυνάμεων του Ο.Η.Ε. Το ορεινό και λοφώδες έδαφος της Κορέας το οποίο διακόπτεται από στενές και βαθιές κοιλάδες καθώς και από πολλά μικρά ή μεγάλα ποτάμια σε συνδυασμό με το υγρό ηπειρωτικό κλίμα - με τις περιόδους των βροχών, του έντονου ψύχους και των χιονοπτώσεων- προκάλεσαν σοβαρές δυσχέρειες στη διεξαγωγή των επιχειρήσεων<sup>117</sup>.

#### **4.4. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ**

---

Αν η στρατηγική ανάλυση στο τακτικό επίπεδο χρησιμεύει για να καταδεικνύει τον ιδιαίτερο τρόπο του μάχεσθαι από την πλευρά του κάθε αντιπάλου και τη μικρότερη ή μεγαλύτερη δεξιοτεχνία της κάθε διμοιρίας ή του κάθε τάγματος στην προσπάθεια επίτευξης των επιμέρους στρατιωτικών στόχων, η ανάλυση στο επιχειρησιακό επίπεδο βοηθάει στην ανάγνωση σχεδίων μεγαλύτερης κλίμακας και των στρατηγικών στόχων

---

<sup>116</sup> Ο. π. σελ. 208, 278.

προς επίτευξη των οποίων διεξάγονται οι επιμέρους μάχες. Η γενικότερη και πιο ολοκληρωμένη οπτική την οποία προσφέρει η επεξεργασία των στρατηγικών στοιχείων μέσα στα πλαίσια της δεύτερης αυτής βαθμίδας μετάβασης από το μέρος στο όλο του πολέμου, δίνει τη δυνατότητα στην παρούσα περίπτωση του Πολέμου της Κορέας της παρουσίασης μια ποικιλίας επιχειρήσεων – στρατηγικών κινήσεων με ποικίλο επίσης βαθμό επιτυχίας που κυμάνθηκε από το θρίαμβο μέχρι την πανωλεθρία.

Ο Πόλεμος της Κορέας ξεκίνησε όταν το πρωί της 25<sup>ης</sup> Ιουνίου του 1950 τα στρατεύματα της Βόρειας Κορέας διέσχισαν τον 38<sup>ο</sup> παράλληλο και άρχισαν να προελαύνουν προς το Νότο. Η επίθεση άρχισε στις 4.00 π.μ. με βομβαρδισμό στο δυτικό τομέα των νοτιοκορεατικών θέσεων επί του 38<sup>ου</sup> παραλλήλου στη χερσόνησο του Ονγκτζίν και στις 8.00 π.μ. οι δυνάμεις της Βόρειας Κορέας με επτά Μεραρχίες πρώτης γραμμής και υποστηριζόμενες από άρματα μάχης και πυροβολικό, διέβησαν τον 38<sup>ο</sup> παράλληλο και εξαπέλυσαν επίθεση σε τέσσερα μέτωπα, η οποία εκτεινόταν από τα Δυτικά προς τα Ανατολικά ενώ ταυτόχρονα πραγματοποιήθηκε αμφίβια απόβαση στην ανατολική ακτή και μέχρι 50 μίλια προς το Νότο<sup>117</sup>. Η πρωτεύουσα της Νότιας Κορέας, Σεούλ, έπεσε μέσα σε τρεις μέρες ως αποτέλεσμα της μεγάλης συσσώρευσης του όγκου της επίθεσης στο δυτικό τομέα. Από εκεί και πέρα, η προέλαση συνεχίστηκε κατά τη διάρκεια του Ιουλίου με ταχύτητα 10 ως 15 μιλίων την ημέρα προς τέσσερις κατευθύνσεις ενώ οι δυνάμεις που είχαν πραγματοποιήσει την αμφίβια απόβαση προέλαυναν κατά μήκος της ανατολικής ακτής για να καταλήξουν όλες τον Αύγουστο στη γραμμή που αποτέλεσε και το όριο της Βορειοκορεατικής προέλασης<sup>119</sup>. Επρόκειτο για τη περίμετρο του Πουσάν, μια σχετικά μικρή

---

<sup>117</sup> Γ.Ε.Σ. (1977), σελ. 1-3.

<sup>118</sup> Ο. π. σελ. 9 και βλ. Σχεδιάγραμμα σελ. 87.

περιοχή στη Ν.Α. Κορέα που περικλείει το σημαντικό λιμάνι του Πουσάν στο πιο νοτιοανατολικό άκρο της χερσονήσου<sup>120</sup>.

Συνολικά η επίθεση της Βόρειας Κορέας συγκέντρωσε τα χαρακτηριστικά εκείνα τα οποία σύμφωνα με τον Clausewitz<sup>121</sup> είναι απαραίτητα για την αποτελεσματικότητα μιας επιθετικής ενέργειας δημιουργώντας κατ' επέκταση τη θεωρία της άμεσης προσέγγισης. Ο Κιμ Ιλ Σουνγκ με τις δυνάμεις του προσπάθησε να λειτουργήσει όσο το δυνατόν πιο γρήγορα ασπαζόμενος την αξία της ταχύτητας στον πόλεμο και θεωρώντας ότι οι γρήγορες νίκες είναι πάντα καλύτερες για τον επιτιθέμενο. Όσον αφορά τον παράγοντα «κέντρο βάρους», αυτός συνίσταται στην ικανότητα να υπολογίζει κανείς το σημείο εκείνο του εχθρού το οποίο εφόσον πέσει, ο εχθρός θα καταρρεύσει και αυτό μπορεί να είναι ή ο στρατός ή η πρωτεύουσα. Η περίπτωση της εισβολής της Βόρειας Κορέας αποτελεί παράδειγμα τέτοιας στρατηγικής αφού η επίθεση ήταν άμεση και ευθεία έχοντας στόχο την καταστροφή των ενόπλων δυνάμεων του αντιπάλου και την κατάληψη της πρωτεύουσας. Ωστόσο, παρά την επιτυχή έκβαση των προσπαθειών αυτών, ο τελικός στόχος δεν επιτεύχθηκε<sup>122</sup> και σε αυτό συνετέλεσαν τόσο η αύξηση της ικανότητας των στρατευμάτων του Ο.Η.Ε. όσο και μια επιχείρηση που ουσιαστικά άλλαξε τη ροή του πολέμου.

Ο Luttwak κατά τη θεωρητική επεξεργασία του επιχειρησιακού επιπέδου αναγνωρίζει δύο είδη πολέμου με τα οποία μπορεί ένα στράτευμα να αγωνιστεί, τον πόλεμο της φθοράς που έχει σαν στόχο τη φυσική καταστροφή του αντιπάλου και τον πόλεμο του ελιγμού που αποσκοπεί στην

---

<sup>119</sup> Βλ. Σχεδιάγραμμα σελ. 87.

<sup>120</sup> Ο. π. σελ. 12.

<sup>121</sup> Τα στοιχεία αυτά είναι ο χρόνος και το κέντρο βάρους του αντιπάλου. Σχετικά βλ. Carl Von Clausewitz, 1999, *Περί του Πολέμου*.

<sup>122</sup> Ο Αμερικανός Στρατηγός Φαρραρ Χόκλεϊ επεσήμανε αργότερα ότι αν ο Κιμ είχε επικεντρώσει την προσπάθειά του στην κατάληψη του ΝΑ και όχι του ΝΔ τμήματος της χερσονήσου κατά τον Ιούλιο, θα μπορούσε να έχει κερδίσει τον πόλεμο με μια κίνηση περικύκλωσης. Σχετικά βλ. Peter Lowe (2000), σελ. 30.

αποδιοργάνωσή του. Η ακόλουθη ενέργεια των Η.Π.Α. αποτελεί κλασικό παράδειγμα του δεύτερου είδους. Από εκεί και πέρα, η στρατηγική της έμμεσης προσέγγισης του Sir Liddell Hart<sup>123</sup> εστιάζει το ενδιαφέρον της στη στρατηγική αποδιάρθρωση του αντιπάλου και στην επίτευξη ενός τέτοιου στόχου μέσω της φυσικής κίνησης στα μετόπισθεν του εχθρικού στρατού, του αιφνιδιασμού, της αποφυγής του πολέμου φθοράς και της επίθεσης στην ελάχιστη αναμενόμενη γραμμή, στη γραμμή δηλαδή της ελάχιστης αντίστασης, στοιχεία που όπως θα φανεί περιλαμβάνονται στην ακόλουθη περιγραφή.

Ενώ ο Στράτηγος Γουόκερ προσπαθούσε να κρατήσει τη γραμμή του Πουσάν, ο Στρατηγός Μακ Άρθουρ, επικεφαλής των δυνάμεων του Ο.Η.Ε. στην Κορέα συνέλαβε, παρουσίασε στο Πεντάγωνο και ανέλαβε να πραγματοποιήσει μια επιχείρηση η οποία κατά τη γνώμη του ήταν ο μόνος τρόπος να αναχαιτιστεί η επίθεση και να δημιουργηθούν οι συνθήκες που χρειαζόνταν για ένα αποφασιστικό χτύπημα στη Βόρεια Κορέα, την επιχείρηση Chromite. Αποσκοπούσε σε μια αποφασιστική αντεπίθεση με μια μεγάλη αμφίβια απόβαση πολύ βαθιά στα μετόπισθεν του εχθρού, ένα είδος στρατηγικής υπερκέρρασης. Ο αντικειμενικός σκοπός του σχεδίου ήταν το λιμάνι του Ιντσόν από το οποίο θα μπορούσε να ξεκινήσει η προσπάθεια κατάληψης της Σεούλ η οποία ήταν και ο τελικός στόχος. Η κατάληψη της πρωτεύουσας σε συνδυασμό με την αντίσταση της 8<sup>ης</sup> Στρατιάς στην περίμετρο του Πουσάν θα προκαλούσε την περικύκλωση, την συρρίκνωση και την παράλυση του εχθρού<sup>124</sup>. Για την επιχείρηση αυτή, ο Μακ Άρθουρ διέταξε τη συγκρότηση ενός ανεξάρτητου Χ Σώματος στρατού αποτελούμενου από μια Μεραρχία Πεζοναυτών και μια Μεραρχία Πεζικού<sup>125</sup>. Μετά από

---

<sup>123</sup> Για την ανάλυση του Hart βλ. Sir B. H. Liddell Hart, 1995, Η στρατηγική της έμμεσης προσέγγισης, Εκδόσεις Βάνιας, Θεσσαλονίκη.

<sup>124</sup> Michael Hickey (2002), σελ. 130-132.

<sup>125</sup> Ο. π. σελ. 133-134.

προπαρασκευαστικές αναγνωρίσεις με χαρτογραφήσεις, αεροφωτογραφίες και επιθεωρήσεις των αμυντικών σημείων του εχθρού, η μέρα της απόβασης ορίστηκε για τις 15 Σεπτεμβρίου, μέρα κατά την οποία θα λάμβανε χώρα η απαραίτητη για την επιχείρηση παλίρροια. Μετά από παραπλανητικές αποβάσεις και πολυήμερο βομβαρδισμό, τα δύο επιθετικά κύματα της απόβασης έφτασαν στην ακτή την αυγή και το απόγευμα της 15<sup>ης</sup> Σεπτεμβρίου αντίστοιχα και εξουδετερώνοντας τη σχεδόν μηδενική αντίσταση κατέλαβαν το λιμάνι και προχώρησαν προς το εσωτερικό και τη Σεούλ<sup>126</sup>. Η επιτυχία της επιχείρησης συμπληρώθηκε με την επίθεση του Γουόκερ και της αμυνόμενης στην περίμετρο του Πουσάν 8<sup>ης</sup> Στρατιάς η οποία κατάφερε να σπάσει τον κλοιό κινούμενη με τα δύο σώματά της προς τα Ν.Δ. και Β.Δ. αντίστοιχα<sup>127</sup>. Οι δυνάμεις του Ο.Η.Ε. προήλασαν προς Βορρά προσπερνώντας τη Σεούλ η οποία είχε ήδη πέσει στις 29 του Σεπτεμβρίου. Η επιχείρηση Chromite στέφθηκε με απόλυτη επιτυχία βάζοντας θριαμβευτική σφραγίδα στη μεγαλοπρεπή καριέρα του Μακ Άρθουρ.

Τα σχέδια του Αμερικανού Στρατηγού για την τελική καταστροφή του στρατού της Βόρειας Κορέας αποτέλεσαν ένα συνδυασμό άμεσης και έμμεσης προσέγγισης. Η 8<sup>η</sup> Στρατιά προέλασε προς Βορρά καταδιώκοντας τον εχθρό ενώ παράλληλα για το Χ Σώμα σχεδιάστηκε και μια ακόμα απόβαση<sup>128</sup> ψηλά στην ανατολική ακτή (στο λιμάνι του Ουονσάν) η οποία θα εξασφάλιζε μια σχετικά ευχερή πορεία προς τον ποταμό Γιαλού και θα αποτελούσε μια ακόμα απειλή για την πρωτεύουσα της Βόρειας Κορέας, Πιονγιάνγκ<sup>129</sup>. Μέχρι το τέλος του Οκτωβρίου του 1950, η γραμμή του μετώπου είχε φτάσει κοντά στα σύνορα της Κίνας (στα ανατολικά μέχρι τον

---

<sup>126</sup> Ο. π. σελ. 135-137.

<sup>127</sup> Βλ. Σχεδιάγραμμα σελ. 88.

<sup>128</sup> Steven Hugh Lee (2001), σελ. 50.

<sup>129</sup> Βλ. Σχεδιάγραμμα σελ. 88.

ποταμό Γιαλού και στα δυτικά περίπου 60-80 χλμ από αυτόν)<sup>130</sup>, κάνοντας τον Μακ Άρθουρ να αισιοδοξεί για το τέλος των εχθροπραξιών την ημέρα των Ευχαριστιών και για την επιστροφή στην πατρίδα τα Χριστούγεννα. Ωστόσο, το πρόβλημα εντοπιζόταν στην απόσταση που χώριζε τους άξονες της 8<sup>ης</sup> στρατιάς στα δυτικά και του Χ Σώματος στα ανατολικά η οποία έφτανε τα 400 μίλια. Μπροστά στην απειλή της Κινεζικής παρουσίας απέναντι στην προέλαση των δυνάμεων του Ο.Η.Ε., ο Μακ Άρθουρ συνέλαβε ένα σχέδιο που προέβλεπε την μετακίνηση του Χ Σώματος προς τα δυτικά για να επιτεθεί πλευρικά στον εχθρό. Για το σχέδιο αυτό το οποίο κατέληξε σε καταστροφή, πολλά χρόνια αργότερα ο Στρατηγός Ρίτζγουεϊ έγραφε ότι ήταν απορίας άξιον πώς επαγγελματίες στρατιωτικοί είχαν συλλάβει και είχαν αναλάβει να εκτελέσουν μια τέτοια επιχείρηση η οποία έμοιαζε με άσκηση επί χάρτου και έδειχνε κυριολεκτικά άγνοια της πραγματικότητας<sup>131</sup>.

Η προειδοποιητική όπως αποδείχθηκε Κινεζική επίθεση της 1<sup>ης</sup> Νοεμβρίου στην πόλη Ουνσάν ήταν η πρώτη από τις πέντε φάσεις της επίθεσης των Κινέζων η οποία εξανάγκασε τις δυνάμεις του Ο.Η.Ε. σε άτακτη υποχώρηση αλλάζοντας για μια ακόμη φορά τη μορφή του πολέμου. Ο Κινέζος επικεφαλής εκμεταλλεύτηκε το γεγονός ότι ο χρόνος λειτουργούσε υπέρ του και περίμενε τον Μακ Άρθουρ να προελάσει όσο το δυνατόν βαθύτερα στη Βόρεια Κορέα -καθιστώντας έτσι τις δυνάμεις του πιο ευάλωτες σε μια αιφνιδιαστική αντεπίθεση- ενώ αντίστοιχα εκείνος ενίσχυε και προετοίμαζε τις δικές του προκειμένου να αντεπιτεθεί με ένα ισχυρότατο χτύπημα. Οι κινήσεις του κινεζικού στρατού αντανakλούν τόσο τις στρατηγικές ιδέες του μεγάλου προγόνου τους Σουν Τζου<sup>132</sup> περί αναμονής της κατάλληλης στιγμής, απόκτησης

---

<sup>130</sup> Γ.Ε.Σ. (1977), σελ. 16.

<sup>131</sup> Michael Hickey (2002), σελ. 204.

<sup>132</sup> Για την ανάλυση του Σουν Τζου βλ. Sun Zu, 2000, *Η Τέχνη του Πολέμου*, Γ΄ Έκδοση, Εκδόσεις Οδυσσέας-Φόρμιγξ, Αθήνα.

συγκριτικού στρατηγικού πλεονεκτήματος και παράσυρσης του εχθρού στο πεδίο της μάχης όσο και του ηγέτη τους, Μάο Τσε Τουνγκ ο οποίος επίσης πίστευε στην αξία του να παρασύρεται ο εχθρός στο εσωτερικό, επιζητούσε ωστόσο την ολοκληρωτική καταστροφή του αντιπάλου ταυτιζόμενος ως προς αυτό με τις θέσεις του Clausewitz. Στις 25 Νοεμβρίου (Δεύτερη φάση) 14 μεραρχίες και την 1<sup>η</sup> Ιανουαρίου του 1951 (Τρίτη φάση) 18 μεραρχίες<sup>133</sup> ανάγκασαν τις δυνάμεις της 8<sup>ης</sup> Στρατιάς στην βαθύτερη και πιο διαρκή υποχώρηση στην ιστορία του αμερικανικού στρατού<sup>134</sup>. Η Σεούλ έπεσε στις 4 Ιανουαρίου ωστόσο η επιτυχία του όλου εγχειρήματος ετίθετο υπό αμφισβήτηση λόγω της εξασθένησης του κινεζικού στρατού και των ιδιαίτερα εκτεταμένων γραμμών ανεφοδιασμού. Η επιχείρηση κατάληψης της περιοχής βόρεια της γραμμής Ταεζόν-Ανντούνγκ που ονομάστηκε επίθεση Τέταρτης φάσης υπό το νέο Κινέζο Στρατάρχη Πενγκ Τεχ Χουάι απέτυχε, αντίθετα πέτυχε η αντεπίθεση των συμμαχικών δυνάμεων με την οποία επανεκατελήφθησαν το Ιντσόν και η Σεούλ, πόλεις οι οποίες και κρατήθηκαν παρά τη νέα – και τελευταία – επιχείρηση των Κινέζων, την επίθεση Πέμπτης φάσης<sup>135</sup>.

Οι μικρές εδαφικές αυξομειώσεις που άρχισαν να λαμβάνουν χώρα σε αυτά τα τελευταία στάδια των επιχειρήσεων προϋδέαζαν για τη μορφή την οποία πήρε ο πόλεμος μετά το καλοκαίρι του 1951 και μέχρι το τέλος του. Καθ' όλη τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων, ο πόλεμος αποτέλεσε αυτό που αποκαλεί ο Luttwak πόλεμο φθοράς, χωρίς επιχειρήσεις μεγάλης κλίμακας.

---

<sup>133</sup> Γ.Ε.Σ. (1977), σελ. 18-19.

<sup>134</sup> Peter Lowe (2000), σελ. 48 και βλ. Σχεδιάγραμμα σελ. 89.

<sup>135</sup> Ο Kissinger υποστηρίζει ότι οι ήττες των κινεζικών στρατευμάτων απέναντι στις σταθεροποιημένες αμερικανικές θέσεις γύρω από τη Σεούλ αποδεικνύουν το γεγονός ότι δεν διέθεταν την απαραίτητη δύναμη πυρός για να καταλάβουν μια σωστά οχυρωμένη αμυντική γραμμή και ότι οι πρώτες τους νίκες οφείλονταν στον αιφνιδιασμό και τη διασπορά των αμερικανικών δυνάμεων. Σχετικά βλ. Henry Kissinger (1995), σελ. 538-539.

Όπως γίνεται εύκολα κατανοητό, η πραγματοποίηση των επιχειρήσεων που αναφέρθηκαν δεν θα ήταν εφικτή χωρίς την περισσότερη ή λιγότερη σημαντική συμβολή των επιμέρους στρατιωτικών κλάδων. Πολεμικό Ναυτικό και Πολεμική Αεροπορία ανέλαβαν δράση, όχι μόνο επιβοηθητική των χερσαίων επιχειρήσεων αλλά -στην περίπτωση ειδικά της αεροπορίας- ανέλαβαν αυτοτελή δράση πραγματοποιώντας αεροπορικές επιχειρήσεις και αντανakλώντας έτσι, εν μέρει, την πεποίθηση που είχε εκδηλωθεί στην αρχή ότι ο πόλεμος θα μπορούσε να κερδηθεί μόνο με την αεροπορία<sup>136</sup>.

Πιο συγκεκριμένα, στην πρώτη φάση του πολέμου η Πολεμική Αεροπορία της Βόρειας Κορέας υποστήριξε την εισβολή των χερσαίων δυνάμεων αποκτώντας αιφνιδιαστικά την αεροπορική υπεροχή ενώ ταυτόχρονα το Πολεμικό Ναυτικό υποστήριζε την αμφίβια απόβαση στα ανατολικά. Ωστόσο, αυτή ήταν η μοναδική στιγμή κατά την οποία οι Βορειοκορεάτες είχαν την υπεροχή σε αυτούς τους τομείς. Από εκεί και πέρα και μέχρι το τέλος του πολέμου – με εξαίρεση την παρουσία της Πολεμικής Αεροπορίας της Κίνας – το Πολεμικό Ναυτικό και η Πολεμική Αεροπορία των δυνάμεων του Ο.Η.Ε. απέκτησαν και κράτησαν την υπεροχή σε θάλασσα και αέρα η οποία τους εξασφάλιζε τόσο τις θαλάσσιες μεταφορές από την Ιαπωνία στην Κορέα όσο και την ελευθερία χρησιμοποίησης ελαφρών αναγνωριστικών αεροσκαφών πάνω από τη γραμμή του μετώπου<sup>137</sup>.

Όσον αφορά τις συγκεκριμένες ναυτικές και αεροπορικές επιχειρήσεις, δεν θα πρέπει να ξεχνάμε ότι οι πρώτες κινήσεις των Τρούμαν και Μακ Άρθουρ αφορούσαν:

- την τοποθέτηση του 7<sup>ου</sup> Αμερικανικού Στόλου ανάμεσα στην Ταϊβάν και την Κίνα για να αποθαρρύνει τον Μάο να επιτεθεί εναντίον του Τσιανγκ Κάι Σεκ

---

<sup>136</sup> Michael Hickey (2002), σελ. 82, 130.

<sup>137</sup> Ο. π. σελ. 481, 495.

- την επίθεση των αεροσκαφών της Αμερικανικής Αεροπορίας που βρίσκονταν σε Ιαπωνικές βάσεις εναντίον σιδηροδρομικών, οδικών κόμβων και βιομηχανικών στόχων
- το ναυτικό αποκλεισμό της Βόρειας Κορέας
- την προσφορά αεροπορικής κάλυψης για την αποχώρηση των Αμερικανών πολιτών από την Κορέα.<sup>138</sup>

Από κει και πέρα, το Πολεμικό Ναυτικό των δυνάμεων του Ο.Η.Ε. εκτός από τους βομβαρδισμούς των ακτών, τις παράκτιες περιπολίες, την εξουδετέρωση των ναρκοπεδίων και την υποστήριξη των επιχειρήσεων των ειδικών δυνάμεων, ανέλαβε την πραγματοποίηση της πολιτικής της κατοχής των νησιών στα δυτικά της Κορέας, μια κατοχή που εξασφάλιζε τόσο πολιτικά(θέση ισχύος στις διαπραγματεύσεις), όσο και στρατηγικά(π.χ. το νησί Τσο-Ντο βρισκόταν απέναντι από το επίνειο της Πιονγιάνγκ) πλεονεκτήματα<sup>139</sup>.

Η Πολεμική Αεροπορία από την πλευρά της ανέλαβε τους στρατηγικούς βομβαρδισμούς:

- των γεφυρών κατά μήκος του ποταμού Γιαλού απ' όπου θεωρείτο ότι οι Κινέζοι θα διοχέτευαν τις ενισχύσεις τους
- των νέων αεροπορικών βάσεων που κατασκευάζονταν στη Βόρεια Κορέα μεταξύ του ποταμού Γιαλού και της Πιονγιάνγκ
- του σιδηροδρομικού δικτύου της Βόρειας Κορέας
- των εγκαταστάσεων υδροηλεκτρικής ενέργειας(η μεγαλύτερη αεροπορική επιδρομή του Ο.Η.Ε. στον πόλεμο)
- των φραγμάτων που προμήθευαν νερό άρδευσης την Βόρεια Κορέα για την καλλιέργεια ρυζιού<sup>140</sup>.

Συνολικά, Αεροπορία και Ναυτικό προσέφεραν τα μέγιστα ειδικά από τη στιγμή που ανέλαβε καθήκοντα ο Στρατηγός Ρίτζγουεϊ ο οποίος πιστεύοντας στη διακλαδική συνεργασία

<sup>138</sup> Ο. π. σελ. 80, 84, 86.

<sup>139</sup> Ο. π. σελ. 482, 487, 490.

<sup>140</sup> Ο. π. σελ. 191, 498, 502-503, 506.

καθιέρωσε μια στενή εργασιακή επικοινωνία με τον Πτέραρχο Πάρτριτζ και το Ναύαρχο Στραμπλ<sup>141</sup> προκειμένου από κοινού να φροντίσουν για την εφαρμογή της στρατιωτικής στρατηγικής των δυνάμεων του Ο.Η.Ε..

#### **4.5. ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ**

---

Όταν ο Στρατηγός Ομάρ Μπράντλεϊ κατά τη διάρκεια της έρευνας που διεξήγαγε η Γερουσία για τις αιτίες της απαλλαγής από τα καθήκοντά του Στρατηγού Μακ Άρθουρ, δήλωνε ότι οι καθαρά στρατιωτικές απαιτήσεις της σύγκρουσης θα έπρεπε να υποτάσσονται στην πολιτική αναγκαιότητα και γι αυτό το λόγο ο επιχειρησιακός και ο τακτικός τομέας θα έπρεπε να προσαρμοστούν ανάλογα<sup>142</sup>, δεν έκανε τίποτα άλλο από το να ορίζει ουσιαστικά το περιεχόμενο της στρατιωτικής στρατηγικής, του τομέα δηλαδή εκείνου που επιτρέπει τη γενικότερη – από στρατιωτικής πλευράς – θεώρηση της διεξαγωγής του πολέμου και ο οποίος αποτελέσε αντικείμενο αμφισβήτησης στις τάξεις της πολιτικής και στρατιωτικής ηγεσίας κυρίως των Η.Π.Α.. Η παρατήρηση που θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως εισαγωγική στις αναλύσεις των επιμέρους στρατιωτικών στρατηγικών των εμπολέμων και ενδεικτική όσον αφορά τα θέματα που τέθηκαν στα πλαίσιά τους, είναι η εξής: αυτό που εντυπωσιάζει στον πόλεμο της Κορέας είναι ότι παρέμεινε ιδιαίτερα περιορισμένος στην έκτασή του σε σύγκριση με το πώς θα μπορούσε να είχε εξελιχθεί. Οι δυο πλευρές πολέμησαν επί τρία χρόνια μέσα στα όρια της στενής περιοχής της κορεατικής χερσονήσου με μεγάλες συμβατικές δυνάμεις και μεγάλες δυνατότητες για ακόμα ισχυρότερα και καταστροφικότερα χτυπήματα, τις οποίες όμως ποτέ δεν

---

<sup>141</sup> Ο. π. σελ. 288.

ενεργοποίησαν παρά το ότι δεν περιορίζονταν από τεχνικούς και στρατιωτικούς λόγους<sup>143</sup>. Η συζήτηση γύρω από τη στρατιωτική στρατηγική στον Πόλεμο της Κορέας, μπορεί επιτυχημένα να συνδυαστεί με το ζήτημα του πολέμου στην απόλυτη και την πραγματική μορφή του, της εξάρτησης ή της ανεξαρτησίας του από την πολιτική, έτσι όπως αυτό είχε τεθεί δύο αιώνες πριν από τον μεγάλο θεωρητικό του πολέμου Karl Von Clausewitz.

Με δεδομένο λοιπόν, ότι η στρατιωτική στρατηγική συνίσταται στην ενεργοποίηση των στρατιωτικών δυνατοτήτων προς επίτευξη των στόχων που έχει θέσει η πολιτική ηγεσία, τα συμπεράσματα που μπορούν να εξαχθούν από την επίθεση των Βορειοκορεατών με την οποία ξεκίνησε ο πόλεμος, εμφανίζονται ιδιαίτερα σαφή. Το σύνολο των επιχειρήσεων που διεξήγαγε ο Κιμ Ιλ Σουνγκ και τα στρατεύματά του – με την άδεια και τη στρατιωτική υποστήριξη του Στάλιν – αποσκοπούσαν στη γρήγορη και αποφασιστική κατάληψη ολόκληρης της κορεατικής χερσονήσου και της συνένωσής της υπό ένα κομμουνιστικό καθεστώς με τρόπο που θα ικανοποιούσε και τις εθνικιστικές βλέψεις του ιδίου και τις ιμπεριαλιστικές τάσεις του Στάλιν. Ωστόσο, το σημαντικό σε αυτή την περίπτωση είναι αφενός το ότι ο Κιμ κατάφερε να πάρει την υποστήριξη του Στάλιν μόνο αφού τον διαβεβαίωσε ότι οι Αμερικάνοι δεν θα επενέβαιναν σε ένα μικρό πόλεμο στη χερσόνησο και αφετέρου ότι ο Στάλιν προειδοποίησε ότι η βοήθειά του θα περιοριζόταν στην υποστήριξη της κατάληψης της χερσονήσου και δεν θα επεκτεινόταν σε έναν ενδεχόμενο πόλεμο με τις Η.Π.Α.,<sup>144</sup> αφού δεν επιθυμούσε την εμπλοκή του σε έναν πόλεμο στην Ανατολή.

Αντίστοιχα, η αντίδραση των Η.Π.Α. ήταν εκτός από απρόσμενα γρήγορη και ιδιαίτερα σαφής ως προς τις

---

<sup>142</sup> Christopher M. Gacek (1994), σελ. 67.

<sup>143</sup> Ο. π. σελ. 62-63.

προθέσεις της, τα μέσα της και εν γένει τη στρατιωτική της στρατηγική: αποστολή στρατευμάτων τόσο από την πλευρά των Η.Π.Α., όσο και εκ μέρους άλλων κρατών μελών του Ο.Η.Ε και ανάληψη της απαραίτητης επιχειρησιακής δράσης για την αποκατάσταση του status quo ante, πάντοτε υπό την αιγίδα του Ο.Η.Ε.

Τα πιο πολύπλοκα ζητήματα που έχουν να κάνουν με τη στρατιωτική στρατηγική των εμπολέμων και την πρόθεσή τους να κρατήσουν περιορισμένο ή να κλιμακώσουν τον πόλεμο, ξεκινούν ταυτόχρονα με την απόφαση των Η.Π.Α. να αλλάξουν το σκοπό του πολέμου και από αποκατάσταση του status quo να τον μετατρέψουν σε καταδίωξη και καταστροφή των αντιπάλων ενόπλων δυνάμεων και ένωση ολόκληρης της χώρας υπό το νοτιοκορεατικό καθεστώς του Σίγκμαν Ρι. Από αυτή τη στιγμή και μετά και ιδιαίτερα μετά την επέμβαση της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας προς υπεράσπιση της δικής της ασφάλειας και της ασφάλειας της φιλικής Βόρειας Κορέας, ξεκινά μια συζήτηση τόσο μέσα στα πλαίσια της στρατιωτικής και πολιτικής ηγεσίας των Η.Π.Α. όσο και μεταξύ Η.Π.Α. και Μεγάλης Βρετανίας για τη στρατηγική που θα πρέπει να ακολουθηθεί. Η διάψευση των προσδοκιών του Μακ Άρθουρ περί μη εισβολής της κομμουνιστικής Κίνας, δικαίωσε την ανησυχία πολλών συμμαχικών κρατών περί της πιθανότητας έναρξης ενός πολέμου με τον Σινο-Σοβιετικό συνασπισμό και έθεσε σε κίνδυνο τον όρο περί περιορισμού της στρατιωτικής δράσης μέσα στα όρια της κορεατικής χερσονήσου τον οποίο είχε θέσει ο Υπουργός Εξωτερικών Ντιν Άτσεσον όταν ενέκρινε την προέλαση στη Βόρεια Κορέα. Οι συνθήκες είχαν αλλάξει και αποφάσεις έπρεπε να ληφθούν, αφού όπως παραδέχτηκε ο ίδιος ο Μακ Άρθουρ αμέσως μετά τη συντριπτική επίθεση των κινεζικών δυνάμεων στις 25 Νοεμβρίου: «αντιμετωπίζουμε έναν

---

<sup>144</sup> John Lewis Gaddis (1997), σελ. 74.

ολοκληρωτικά διαφορετικό πόλεμο<sup>145</sup>». Σύμφωνα με τον Αμερικανό Στρατηγό δεν υπήρχαν περιθώρια για μέσες λύσεις. Τα στρατεύματα των Η.Π.Α. θα έπρεπε να εκκενώσουν την κορεατική χερσόνησο, εκτός αν η πολιτική ηγεσία των Η.Π.Α. υιοθετούσε τις δικές του προτάσεις: ισχυρότατες ενισχύσεις, ναυτικός αποκλεισμός και απεριόριστος αεροπορικός βομβαρδισμός της Κίνας, πιθανότατα υποστηριζόμενος και από χρήση ατομικών όπλων<sup>146</sup>. Σύμφωνα με την κατάθεσή του στη Γερουσία, έντονη ήταν η δυσaréσκειά του για τους περιορισμούς της δράσης που εμποδίζουν τον στρατιωτικό διοικητή να παράσχει αποφασιστικά στρατιωτικά αποτελέσματα. Ο Στρατηγός πρέσβευε μια άποψη που προσεγγίζει πολύ τον απόλυτο πόλεμο που περιγράφει ο Clausewitz, ωστόσο διαστρεβλώνει το συμπέρασμα στο οποίο έφτασε ο μεγάλος Πρώσος θεωρητικός<sup>147</sup>.

Ωστόσο, η άποψη που επικράτησε στη Ουάσινγκτον –ως αποτέλεσμα των διαβουλεύσεων μεταξύ πολιτικής και στρατιωτικής ηγεσίας των Η.Π.Α. αλλά και συμμάχων<sup>148</sup>- ήταν κατά της κλιμάκωσης που θα οδηγούσε σε ένα γενικευμένο πόλεμο με την Κίνα. Η πολιτική που επελέγη ήταν αυτή του περιορισμένου πολέμου και ανάλογη ήταν και η στρατιωτική στρατηγική η οποία εκφράστηκε από το νέο διοικητή της 8<sup>ης</sup> Στρατιάς Στρατηγό Ρίτζγουέϊ και η οποία δεν άλλαξε αλλά ενισχύθηκε περαιτέρω όταν άρχισαν να φαίνονται τα πρώτα σημάδια ανάκαμψης και το μέτωπο επανήλθε στον 38<sup>ο</sup> παράλληλο. Πλέον ο σκοπός του πολέμου δεν ήταν η ένωση της Κορέας ως αποτέλεσμα μιας ολοκληρωτικής νίκης αλλά η άσκηση πίεσης στην κινεζική πλευρά ώστε να μην οργανώσει μια νέα επίθεση και να αναγκαστεί να διαπραγματευτεί<sup>149</sup> και

---

<sup>145</sup> Christopher M. Gacek (1994), σελ. 56.

<sup>146</sup> Bernard Brodie (1973), σελ. 79.

<sup>147</sup> Christopher M. Gacek (1994), σελ. 65.

<sup>148</sup> Ο Άτλη ταξίδεψε στην Ουάσινγκτον και προσέθεσε τη φωνή του σε εκείνες που πίεζαν για την επιδίωξη της κατάπαυσης του πυρός.

<sup>149</sup> Bernard Brodie (1973), σελ. 81.

αυτός ο σκοπός μπορούσε να εξυπηρετηθεί από μια στρατιωτική στρατηγική που δεν περιελάμβανε ατομικά όπλα και περιόριζε τον πόλεμο αυστηρά στο κορεατικό έδαφος. Η επίσημη επιβεβαίωση της πολιτικής αυτής ήταν το NSC48/5<sup>150</sup> και ο πόλεμος της φθοράς που περιγράφηκε στο προηγούμενο επίπεδο ήταν το προϊόν αυτής της πολιτικής. Στη συνέχεια της κατάθεσης του Μπράντλεϊ αλλά και στην κατάθεση του πρώην Υπουργού Εξωτερικών Μάρσαλ στη Γερουσία,<sup>151</sup> βλέπουμε τον τρόπο με τον οποίο η στρατιωτική στρατηγική εξυπηρετεί τους πολιτικούς σκοπούς στην παρούσα περίπτωση, δικαιώνοντας έτσι και τον Clausewitz αλλά και μια παρεμφερή θεωρία του Fuller<sup>152</sup> ότι ο σκοπός του πολέμου είναι ειρήνη και όχι η εξόντωση του αντιπάλου.

Όπως προκύπτει, μια ανάλογη στρατιωτική στρατηγική ακολουθήθηκε και από την πλευρά της Κίνας τόσο κατά την προσπάθειά της να διώξει τους συμμάχους από τη χερσόνησο όσο και κατά την προσπάθειά της να αποκτήσει συγκριτικό πλεονέκτημα για τις διαπραγματεύσεις.<sup>153</sup> Με την ίδια λογική που οι δυνάμεις του Ο.Η.Ε., όχι μόνο δεν χρησιμοποίησαν πυρηνικά όπλα, αλλά δεν επέτρεψαν στα αεροπλάνα τους να διεξαγάγουν επιχειρήσεις βόρεια του ποταμού Γιαλού, η Κίνα δεν στράφηκε κατά της Ιαπωνίας η οποία αποτελούσε τη βάση επιχειρήσεων των Η.Π.Α.<sup>154</sup> Ανεξάρτητα με το αν η απόφασή της αυτή οφειλόταν σε συναίσθηση της αδυναμίας της ή στην επιφυλακτικότητά της ενόψει της σοβιετικής απροθυμίας να επέμβει άμεσα, και η επιλογή της Κίνας συνέβαλε στην εμπέδωση της αντίληψης του περιορισμένου πολέμου.

Ωστόσο, το θέμα της αλλαγής της στρατιωτικής στρατηγικής από την πλευρά των Η.Π.Α., όχι μόνο επανήλθε

---

<sup>150</sup> Christopher M. Gacek (1994), σελ. 61-62.

<sup>151</sup> Ο. π. σελ. 65-68.

<sup>152</sup> Για την ανάλυση του Fuller βλ. J.F.C. Fuller, 1979, *The Conduct of War: 1789 – 1961*, 3<sup>rd</sup> Edition, Methuen & Co Ltd, London.

<sup>153</sup> Harold C. Hinton (1970), σελ. 48.

<sup>154</sup> Christopher M. Gacek (1994), σελ. 62-63.

στην επιφάνεια αλλά ήταν αυτό που ουσιαστικά ανάγκασε την Κίνα να συνθηκολογήσει για να τεθεί έτσι ένα τέλος στις εχθροπραξίες που συνεχίζονταν από την άνοιξη του 1951. Με την άνοδο στην εξουσία του Ντουάϊτ Αϊζενχάουερ ο οποίος ήθελε να θέσει τέλος στη σύγκρουση και τις ατελέσφορες διαπραγματεύσεις, οι υπεύθυνοι του Εθνικού Συμβουλίου Ασφαλείας των Η.Π.Α. προέκριναν δύο πλατιές κατηγορίες πιθανών δράσεων για το μέλλον της Κορέας η διαφορά μεταξύ των οποίων εντοπιζόταν στο θέμα της διατήρησης ή της άρσης των περιορισμών στη διεξαγωγή επιχειρήσεων εναντίον της Μαντζουρίας και της κομμουνιστικής Κίνας<sup>155</sup>. Η σοβαρότητα με την οποία συζητιόταν η δεύτερη επιλογή και η χρήση πυρηνικών όπλων ως απάντηση στην αδυναμία της προηγούμενης πολιτικής – στρατηγικής, μολονότι δεν ήταν μέσα στις προθέσεις του Αϊζενχάουερ και τελικά δεν χρειάστηκε να εφαρμοστεί, μεταφράστηκε σε διπλωματική πίεση η οποία -καθώς μεταφέρθηκε μέσω του Ινδικού διαύλου στην Ε.Σ.Σ.Δ και την Κίνα- υποχρέωσε την Κίνα σε συνθηκολόγηση εγκαινιάζοντας έτσι τη λεγόμενη «ατομική διπλωματία»<sup>156</sup> και υπενθυμίζοντας τη σημασία των όχι αμιγώς στρατιωτικών παραγόντων στην εξέλιξη και την έκβαση ενός πολέμου.

#### **4.6. ΥΨΗΛΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ**

---

Το γεγονός του περιορισμού του Πολέμου της Κορέας, το γεγονός δηλαδή ότι ο πόλεμος αυτός υπήρξε ένας πραγματικός πόλεμος στον οποίο η χρήση βίας περιορίστηκε από τις πολιτικές σκοπιμότητες σε αντιδιαστολή με τον απόλυτο – ιδεατό πόλεμο για τον οποίο μίλησε ο Clausewitz, επιτρέπει ουσιαστικά τη μετάβαση της ανάλυσης και στο επίπεδο της

---

<sup>155</sup> Ο. π. σελ. 73-74.

υψηλής στρατηγικής, την οπτική εκείνη δηλαδή που εξετάζει όχι μόνο την ένοπλη βία αλλά και τα άλλα μέσα τα οποία χρησιμοποιούνται προκειμένου να καμφθεί η θέληση του αντιπάλου και να επιτευχθούν οι σκοποί που έχει θέσει η πολιτική ηγεσία. Η υψηλή στρατηγική στον πόλεμο έχει πέντε βασικές διαστάσεις μέσα στις οποίες κινούνται οι εμπόλεμοι: τη στρατιωτική στρατηγική, την οικονομική διάσταση, την εσωτερική και διεθνή νομιμοποίηση και τη διπλωματία<sup>157</sup>. Θα πρέπει μάλιστα να σημειωθεί ότι εκτός από τη διάσταση της στρατιωτικής στρατηγικής που εξετάστηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο και περιλαμβάνει τόσο το τακτικό όσο και το επιχειρησιακό τμήμα τα οποία επίσης εξετάσθηκαν προηγούμενα, πολλά από τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την ανάλυση του πρώτου μέρους της παρούσας μελέτης μπορούν κάλλιστα να ενταχθούν στα πλαίσια του πολυδιάστατου αυτού επιπέδου δικαιολογώντας πραγματικά τη θεώρηση ότι η υψηλή στρατηγική ξεφεύγει από το αντικείμενο των στρατηγικών σπουδών και βρίσκεται πλησιέστερα στη θεωρία των Διεθνών Σχέσεων. Έτσι λοιπόν, συμπεράσματα όπως η προσπάθεια νομιμοποίησης των ενεργειών των Η.Π.Α. μέσα από την εκμετάλλευση ενός διεθνούς οργανισμού όπως ο Ο.Η.Ε. ή η εισαγωγή μιας νέας οικονομικής πολιτικής προκειμένου να ανταπεξέλθει η χώρα στις διευρυμένες οικονομικές ανάγκες της πολεμικής περιόδου, δεν εντάσσονται μόνο σε μία ανάλυση στο συστημικό επίπεδο ή στο επίπεδο του εσωτερικού συστήματος, αλλά μπορούν κάλλιστα να αποτελέσουν τμήμα της υψηλής στρατηγικής των κρατών που ενεπλάκησαν στον πόλεμο αυτό (στη συγκεκριμένη περίπτωση των Η.Π.Α.). Αυτό που προκύπτει από την επεξεργασία των στοιχείων είναι ότι μια ανάλυση στο επίπεδο της υψηλής

---

<sup>156</sup> Ο. π. σελ. 74-82.

<sup>157</sup> Χαράλαμπος Παπασωτηρίου, 2001, *Βυζαντινή Υψηλή Στρατηγική: 6<sup>ος</sup> – 11<sup>ος</sup> αιώνας*, Γ΄ έκδοση, Εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα, σελ. 16-22.

στρατηγικής για τον πόλεμο της Κορέας πρέπει να στραφεί γύρω από τα εξής στοιχεία:

- την υιοθέτηση της υψηλής στρατηγικής που συνδυάζει τη στρατιωτική ανάσχεση – επέκταση με τη συμμαχία<sup>158</sup> όσον αφορά την πρώτη φάση της σύγκρουσης (πόλεμος) και την εμπλοκή του θέματος του κατευνασμού για τη δεύτερη φάση (πόλεμος και διαπραγματεύσεις)
- την αποτυχία της πτυχής αυτής της υψηλής στρατηγικής που εστιάζει στην αποτροπή και την ανάγκη προσφυγής στην πτυχή της απόκρουσης
- τη σταθερότητα των συμμαχιών, τις διαδικασίες μέσα από τις οποίες συγκροτήθηκαν και τις συνέπειές τους για τις σχέσεις των συμμάχων.

Ξεκινώντας με το πρώτο στοιχείο, είναι προφανές ότι ο πόλεμος αυτός ως μια πρώτη εκδήλωση του Ψυχρού Πολέμου δεν θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως τίποτα άλλο παρά ως έκφραση υψηλών στρατηγικών που έχουν σκοπό τη στρατιωτική επέκταση ή ανάσχεση και χρησιμοποιούν τις συμμαχίες, μικρότερες ή μεγαλύτερες, θεσμοθετημένες ή όχι προκειμένου να επιτύχουν τους σκοπούς αυτούς. Μια προσεκτικότερη ανάλυση πείθει για του λόγου το αληθές, αφού περιλαμβάνει και τις επιμέρους διαστάσεις της κάθε στρατηγικής που αφορούν την οικονομία, την εσωτερική και διεθνή νομιμοποίηση και τη διπλωματία.

Έτσι λοιπόν, από την πλευρά τόσο της Βόρειας Κορέας όσο και της Ε.Σ.Σ.Δ. η εισβολή στη Νότια Κορέα ήταν μια επεκτατική ενέργεια που εξυπηρετούσε την ιδεολογία και τα συμφέροντα και των δύο και η οποία στηρίχτηκε στη χρήση ένοπλης βίας από ένα στρατιωτικό σώμα, έτσι όπως αυτό συγκροτήθηκε από τον συνδυασμό των ενόπλων δυνάμεων της Βόρειας Κορέας και της τεχνολογικής υποστήριξης της Ε.Σ.Σ.Δ. Στηριζόμενες στα εμφανή ρεαλιστικά και ιδεολογικά

πλεονεκτήματα που είχαν ή νόμιζαν ότι είχαν να επιδείξουν στην παρούσα φάση, δηλαδή ισχυρή στρατιωτική δύναμη, αντοχή της σοβιετικής οικονομίας, ανοχή της κοινωνίας, καθώς και αδιαμφισβήτητη εσωτερική νομιμοποίηση, τόσο για τη συμμαχία (κοινή ιδεολογία) όσο και για την επέκταση (συνδυασμός ιδεολογίας και εθνικισμού), η Βόρεια Κορέα και η Ε.Σ.Σ.Δ. έψαξαν ακόμα και τη διεθνή νομιμοποίηση για την ενέργειά τους δηλώνοντας ότι εισέβαλαν νότια του 38<sup>ου</sup> παραλλήλου αμυνόμενες στην επίθεση των Νοτιοκορεατών<sup>159</sup>. Ωστόσο δεν μπόρεσαν να αντισταθούν στο μειονέκτημα της υψηλής αυτής στρατηγικής, της φερεγγυότητας δηλαδή που πρέπει να διακρίνει τη συμμαχία και η οποία εξασφαλίζεται από την ηγέτιδα δύναμη και τη στρατιωτική της στρατηγική<sup>160</sup>. Μετά την επέμβαση των Η.Π.Α., η Ε.Σ.Σ.Δ. δεν υποστήριξε στρατιωτικά τη Βόρεια Κορέα, γεγονός που συνετέλεσε και στην είσοδο της Κίνας στον πόλεμο.

Αντίστοιχα, οι Η.Π.Α. και οι σύμμαχοί τους ακολούθησαν την ίδια μεικτή υψηλή στρατηγική με σκοπό αρχικά την ανάσχεση και αργότερα την επέκταση. Ο συνδυασμός αυτός και σε αυτή την περίπτωση συγκέντρωνε όλα τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα μιας τέτοιας επιλογής αλλά και τις ιδιομορφίες της παρούσας περίπτωσης:

- ισχυρή συγκέντρωση πόρων για τη διεξαγωγή των στρατιωτικών επιχειρήσεων, κυρίως από τις Η.Π.Α. αλλά και από τους συμμάχους
- ισχυρή οικονομική υποστήριξη η οποία επιτεύχθηκε με την αναπροσαρμογή των οικονομικών εξοπλιστικών σχεδίων<sup>161</sup>

---

<sup>158</sup> Για τους ιδεατούς και τους μεικτούς τύπους Υψηλής Στρατηγικής βλ. ο. π. σελ. 22-33.

<sup>159</sup> Αυτή ήταν μια ανακοίνωση που εκφωνήθηκε από το ραδιόφωνο της Πιονγιάνγκ προκειμένου να δικαιολογήσει την επίθεση και το περιεχόμενο της οποίας υποστήριξε δημόσια η Μόσχα 36 ώρες μετά. Σχετικά βλ. Vojtech Mastny, 1996, *The Cold War and Soviet Insecurity: the Stalin years*, Oxford University Press, Oxford, σελ. 98.

<sup>160</sup> Ο. π. σελ. 30.

<sup>161</sup> Steven Hugh Lee (2001), σελ. 44.

- ισχυρή διεθνής νομιμοποίηση λόγω της έντονης ιδεολογικής φόρτισης της στρατηγικής της αναχαίτισης που πρέσβευαν οι Η.Π.Α. οι οποίες εμφανίζονταν ως υπέρμαχοι του ελεύθερου κόσμου και επικράτηση της γραμμής αυτής μέσα στα πλαίσια του Ο.Η.Ε. ο οποίος ουσιαστικά καθ' όλη τη διάρκεια του πολέμου επικύρωνε και νομιμοποιούσε τις ενέργειες των Η.Π.Α. και των συμμάχων καταδικάζοντας τις αντίστοιχες του κομμουνιστικού συνασπισμού.
- χαμηλή ωστόσο εσωτερική νομιμοποίηση: ο Πόλεμος της Κορέας λόγω της διάρκειάς του και της άσκοπης αιματοχυσίας, ήταν εξαιρετικά μη δημοφιλής στην κοινή γνώμη των Η.Π.Α. αλλά και των άλλων χωρών που δεν ήταν διατεθειμένες να υποστούν τις οικονομικές θυσίες.
- τριβές μεταξύ των συμμάχων αλλά και στο εσωτερικό των Η.Π.Α. για τις κινήσεις στον πόλεμο.

Ωστόσο, και η επιλογή της Κίνας να επέμβει στην Κορέα προκειμένου να αποκρούσει την Αμερικανική απειλή και να προωθήσει τα δικά της συμφέροντα, ρεαλιστικά και ιδεολογικά, δείχνει να αποτελεί τμήμα μιας παρόμοιας υψηλής στρατηγικής η οποία ωστόσο στηρίχθηκε πολύ περισσότερο στις δικές της αποκλειστικά δυνάμεις παρά στη συμμαχία της με την Ε.Σ.Σ.Δ. και γι αυτό ο τομέας της διπλωματίας και της διεθνούς νομιμοποίησης περιορίζεται απλά στην ανακοίνωση των προθέσεων της και τις προσπάθειες αναγνώρισής της στον Ο.Η.Ε.

Μετά τη λήξη της πρώτης φάσης του πολέμου και την έναρξη των διαπραγματεύσεων, στην υψηλή στρατηγική των εμπολέμων προστίθεται το στοιχείο του κατευνασμού μέσα στα πλαίσια της προσπάθειας για την επιτυχία των διαπραγματεύσεων και έχουμε τη μετατροπή της κατάστασης σύμφωνα με αυτό που αποκαλείται «λογική της ράβδου και του

καρότου»<sup>162</sup>, μια κατάσταση ωστόσο στην οποία έδωσε τέλος ο Αϊζενχάουερ και οι Η.Π.Α. οξύνοντας την επεκτατική πτυχή της στρατηγικής τους ως το σημείο της απειλής με ατομικό πόλεμο, απειλή στην οποία τελικά ενέδωσαν οι Κινέζοι.

Από τη στιγμή που η υψηλή στρατηγική της ανάσχεσης – επέκτασης στην εκδοχή της ανάσχεσης έχει δύο πτυχές , της αποτροπής και της απόκρουσης<sup>163</sup>, αυτό που θα πρέπει να σημειωθεί είναι ότι ο πόλεμος της Κορέας αποτέλεσε παράδειγμα αποτυχίας της στρατηγικής της αποτροπής, γεγονός που είχε σαν αποτέλεσμα τόσο την έναρξη όσο και την κλιμάκωση της σύγκρουσης. Πιο συγκεκριμένα, όπως αναφέρουν και οι Smoke & George στον πόλεμο αυτό « υπήρξε αποτυχία αποτελεσματικής εφαρμογής της αποτροπής»<sup>164</sup> και αυτό ισχύει για τις εξής περιπτώσεις:

- αποτυχία των Η.Π.Α. να αποτρέψουν την Βόρεια Κορέα από το να επιτεθεί
- αποτυχία της Κίνας να αποτρέψει τις Η.Π.Α. να προελάσουν πέραν του 38<sup>ου</sup> παραλλήλου
- αποτυχία των Η.Π.Α. να αποτρέψουν την Κίνα από το να επέμβει στη Βόρεια Κορέα.

Οι λόγοι της αποτυχίας αυτής ήταν αντίστοιχα:

- η έλλειψη στρατηγικής σημασίας της Νότιας Κορέας έτσι όπως αυτή έχει εκφραστεί στο λόγο του Άτσεσον περί της αμυντικής περιμέτρου των Η.Π.Α. στην Ασία
- η αγνόηση των προειδοποιήσεων της Κίνας λόγω της καχυποψίας για το ρόλο του Ινδικού διαύλου<sup>165</sup> και των λανθασμένων αντιλήψεων του Μακ Άρθουρ<sup>166</sup>
- η αποτυχία των προφορικών διαβεβαιώσεων και απειλών εναντίον της Κίνας<sup>167</sup>.

---

<sup>162</sup> Χ. Παπασωτηρίου (2001), σελ. 31.

<sup>163</sup> Ο. π. σελ. 23.

<sup>164</sup> Alexander L. George – Richard Smoke (1974), σελ. 142.

<sup>165</sup> Ο. π. σελ. 189.

<sup>166</sup> Ο. π. σελ. 207 επ.

Όσον αφορά τέλος την τύχη των συμμαχιών, οι προσπάθειες του Άττλη αντανakλούσαν τη θέλησή του να διατηρηθεί η Αγγλία μέσα στις μεγάλες δυνάμεις, ωστόσο οι τελικές υποχωρήσεις μπροστά στην αμερικανική ηγεσία, επιβεβαίωσαν την πρωτοκαθεδρία των Η.Π.Α. και έθεσαν σε αμφιβολία την «ειδική σχέση» Η.Π.Α. και Μεγάλης Βρετανίας που είχε εγκαθιδρύσει ο Τσόρτσιλ<sup>167</sup>. Αντίστοιχα, η περιορισμένη βοήθεια της Ε.Σ.Σ.Δ. προς την Κίνα, παρά την ύπαρξη του Σινο-Σοβιετικού συμφώνου, προιδέαζε για τη δυσμενή έκβαση και τελικά τη ρήξη των Σινο-Σοβιετικών σχέσεων δέκα χρόνια αργότερα.

---

<sup>167</sup> Ο. π. σελ. 216 επ.

<sup>168</sup> Michael Hickey (2002), σελ. 271.

## 5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από τη στιγμή που ο χαρακτήρας της συγκεκριμένης εργασίας είναι διττός, αφού επιχειρεί να εξετάσει το ίδιο ιστορικό γεγονός από δύο διαφορετικές σκοπιές, με διαφορετικά εργαλεία και αξιολογώντας κάθε φορά διαφορετικό τμήμα του ιστορικού υλικού, είναι απόλυτα σκόπιμο και τα συναγόμενα εξ αυτής της προσπάθειας συμπεράσματα να διακρίνονται σε δύο αντίστοιχες κατηγορίες και να αφορούν τόσο την προσέγγιση της ουσίας του γεγονότος όσο και την αξιολόγηση του θεωρητικού πλαισίου.

Κατ' αυτόν τον τρόπο, η εξέταση της περίπτωσης του Πολέμου της Κορέας από τη σκοπιά της θεωρίας των Διεθνών Σχέσεων και πιο συγκεκριμένα σύμφωνα με τα τρία επίπεδα ανάλυσης, οδήγησε σε συμπεράσματα που έχουν να κάνουν όχι μόνο με τη διασαφήνιση των αιτίων του γεγονότος, αλλά και με την επεξήγηση της σκοπιμότητας της ανάλυσης, όχι μόνο σε ένα ή σε δύο αλλά σε τρία επίπεδα, τη σκοπιμότητα δηλαδή της συγκεκριμένης μεθοδολογίας στην οποία κατέληξαν οι θεωρητικοί του κλάδου, προκειμένου να καλύπτουν τις εκάστοτε περιπτώσεις με τα ορθότερα και περιεκτικότερα συμπεράσματα.

Έτσι λοιπόν, η ανάλυση στο επίπεδο του διεθνούς συστήματος, προσφέρει μια γενική εικόνα του διεθνούς περιβάλλοντος της συγκεκριμένης περιόδου και επιχειρεί να εξηγήσει τους λόγους για τους οποίους ο διπολισμός της περιόδου έφτασε να εκφράζεται σε κάθε σημείο του πλανήτη όπου εμφανιζόταν κενό ισχύος ή το οποίο θεωρείτο αμφισβητούμενης επιρροής μιας εκ των δυο υπερδυνάμεων. Το χαλαρό διπολικό μοντέλο του Morton Kaplan αποτέλεσε τη

μορφή του συστήματος με την οποία παρουσίαζε τις περισσότερες αναλογίες η διεθνής πραγματικότητα του κηρυσσόμενου μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, Ψυχρού Πολέμου και με τους όρους και τις μεταβλητές που θέτει αυτού του είδους η συστημική ανάλυση επιχειρήθηκε η εξακρίβωση των αιτίων που οδήγησαν στην έναρξη αλλά και την εξέλιξη και την έκβαση του υπό εξέταση γεγονότος, του Πολέμου της Κορέας. Λαμβάνοντας λοιπόν υπόψιν παράγοντες όπως η αλλαγή των δυνατοτήτων των δρώντων(περίπτωση της Κίνας), η ικανότητα των περιφερειών να παρασύρουν τα κέντρα(περίπτωση Βόρειας Κορέας και Ε.Σ.Σ.Δ.) ή και γενικότερες συστημικές εξελίξεις(ίδρυση ΝΑΤΟ και συνειδητοποίηση της δυσκολίας περαιτέρω επέκτασης της Ε.Σ.Σ.Δ. στην Ευρώπη), η ανάλυση αυτή εξηγεί ως ένα σημείο τους λόγους για τους οποίους επίκεντρο του συστήματος τη συγκεκριμένη στιγμή δεν υπήρξε η Ευρώπη αλλά η περιοχή της ΝΑ Ασίας.

Ωστόσο, το μειονέκτημα της ανάλυσης σε αυτό το επίπεδο έγκειται στην αδυναμία της να προσφέρει μια επαρκή αιτιολόγηση στο γεγονός ότι η επέμβαση και η γενικότερη εμπλοκή των υπερδυνάμεων – αλλά και της σημαντικότερης περιφερειακής δύναμης, της κομμουνιστικής Κίνας – σε αυτό το συγκεκριμένο σημείο του πλανήτη, έλαβε χώρα καθ' υπέρβαση της ορθολογικής συμπεριφοράς που οφείλει να διέπει τη δράση κάθε διεθνούς δρώντος. Η σχηματοποίηση της διεθνούς πραγματικότητας και η προσπάθεια ερμηνείας των γεγονότων μέσω ορθολογικών συλλογισμών που εμπλέκουν τη δομή, τη λειτουργία του συστήματος και τη συνεπαγόμενη συμπεριφορά των δρώντων, προσφέρει τη δυνατότητα μιας ολοκληρωμένης αντίληψης της διεθνούς κατάστασης και του τρόπου με τον οποίο το σύστημα προοδευτικά «κλίνει» προς ένα γεγονός ή μια περιοχή, φαίνεται ωστόσο να μη δικαιολογεί τη δράση που κάποιες φορές δεν εναρμονίζεται με τη συστημική λογική,

φαινόμενο το οποίο κάνει ιδιαίτερα έντονη την παρουσία του στην περίπτωση του Πολέμου της Κορέας όπου η έλλειψη στρατηγικού ενδιαφέροντος για τη συγκεκριμένη περιοχή και η ύπαρξη άλλων προτεραιοτήτων ήταν πραγματική και προφανής.

Σε αυτό ακριβώς το σημείο παρίσταται η ανάγκη εξακρίβωσης των λόγων που μπορεί να ωθούν ένα διεθνή δρώντα σε αποφάσεις και συμπεριφορές που δεν φαίνονται να ταυτίζονται απόλυτα με την έννοια του κρατικού του συμφέροντος και των παραγόντων εκείνων που παίρνουν τη θέση των ορθολογικών κινήτρων και επιφέρουν αναπροσαρμογές στον «χάρτη» των κρατικών προτεραιοτήτων.

Το επίπεδο του εσωτερικού συστήματος έρχεται να δώσει μια πρώτη απάντηση σε αυτά τα διλήμματα τονίζοντας με έμφαση το ρόλο που διαδραματίζει η υιοθέτηση μιας συγκεκριμένης ιδεολογίας στην άσκηση της εξωτερικής πολιτικής. Το αμερικανικό επιχείρημα περί έλλειψης στρατηγικής σημασίας της χερσονήσου της Κορέας – προϊόν αυστηρού και ορθολογικού υπολογισμού των συμφερόντων της υπερδύναμης στην Άπω Ανατολή και της σχετικής συζήτησης περί «αμυντικής περιμέτρου» – καταρρίφθηκε την ίδια στιγμή που το ενδεχόμενο κατάκτησης της Κορέας από μια κομμουνιστική δύναμη προκάλεσε το ενστικτώδες αντανakλαστικό της ανάγκης καταπολέμησης του κομμουνιστικού κινδύνου οπουδήποτε στον κόσμο. Αντίστοιχα, η αντίστροφη συλλογιστική πορεία ήταν η γενεσιουργός αιτία της εισόδου της Κίνας στον πόλεμο, λίγο καιρό αργότερα.

Ωστόσο και αυτή η οπτική γωνία, ακόμα και αν προσφέρει μια περαιτέρω πρόοδο στην προσπάθεια εξακρίβωσης των πραγματικών αιτίων, υπολείπεται ως προς το σκοπό της προσέγγισης του γεγονότος από όλες τις πιθανές πλευρές, καθώς εκτός από τη δομή και τη λειτουργία του διεθνούς συστήματος, και η ιδεολογία δεν φαίνεται ικανή από

μόνη της να συμπληρώσει το σύνολο των αιτίων για το γεγονός ότι ο κόσμος έφτασε στο χείλος του Γ' Παγκοσμίου Πολέμου. Η ιδεολογική απόκλιση ή στη συγκεκριμένη περίπτωση η ιδεολογική και κοσμοθεωρητική αντίθεση μεταξύ των δύο σημαντικότερων παγκοσμίων δυνάμεων και των συμμάχων τους, φαίνεται να καθιστά την εχθρότητα ανάμεσά τους απόλυτα φυσιολογική και την εκδήλωση επιθετικής συμπεριφοράς ή αντίστοιχα αμυντικής αντίδρασης ενστικτώδη αλλά και σκόπιμη. Η επεξήγηση του γεγονότος με βάση αυτές τις παραδοχές καλύπτει με μια πρώτη ματιά τα κενά της προηγούμενης συστημικής ανάλυσης περί της μη ορθολογικής συμπεριφοράς των δρώντων, δεν φαίνεται ωστόσο να μπορεί να καλύψει με την ίδια επιτυχία τα κενά που κάνουν την εμφάνισή τους σε αυτό το επίπεδο και αφορούν ενέργειες που δεν συνάδουν με τον αντίστοιχο ορθολογισμό της ιδεολογικοποιημένης διεθνούς συμπεριφοράς, ενέργειες δηλαδή που δεν δικαιολογούνται μέσω μιας απλής αναγωγής τους στις κοσμοθεωρητικές καταβολές του κράτους που τις πραγματοποιεί. Εάν η ανάλυση στο επίπεδο του εσωτερικού συστήματος προσθέτει μια ακόμα οπτική γωνία εξέτασης του Πολέμου της Κορέας ή του εκάστοτε διεθνούς γεγονότος, η ανάγκη συμπλήρωσης και τελικά ολοκλήρωσης της εικόνας οδηγεί στην αναζήτηση μιας άλλης βάσης αναλύσεως και επιβεβαιώνει τη σκοπιμότητα της ύπαρξης ενός ακόμα επιπέδου.

Σε αυτό το σημείο, στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος τίθενται τα πρόσωπα εκείνα στα οποία εντοπίζεται η ευθύνη της λήψης των αποφάσεων -των ηγετών δηλαδή των μονάδων του διεθνούς συστήματος και των φορέων της ιδεολογίας- και είναι η συμβολή της δικής τους προσωπικότητας και της δικής τους αντίληψης των πραγμάτων στη διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής των κρατών που εκπροσωπούν και στη διεθνή συγκυρία γενικότερα, που συμπληρώνει το πλαίσιο

όλων των πιθανών παραμέτρων που επεξηγούν την τέλεση ενός γεγονότος.

Η περίπτωση του Πολέμου της Κορέας επιβεβαιώνει του λόγου το αληθές, ειδικά από τη στιγμή που οι ηγέτες των δύο μικρών κρατών της κορεατικής χερσονήσου αποδείχθηκαν όχι απλά υποχείρια αλλά οι πρωταίτιοι της έναρξης του πολέμου και το σύνολο των πρωταγωνιστών περιελάμβανε στις τάξεις του προσωπικότητες τόσο ισχυρές, που όχι μόνο δεν απορροφώνται αλλά υπερβαίνουν το συστημικό ρόλο και την ιδεολογία των κρατών των οποίων ηγούνται. Τα προσωπικά χαρακτηριστικά και οι φιλοδοξίες τους, οι αντιλήψεις τις οποίες είχαν διαμορφώσει για το σύνολο της διεθνούς συγκυρίας και για τα πρόσωπα και τις προθέσεις των αντιπάλων και των συμμάχων τους καθώς και οι αποφάσεις τους οι οποίες εντυπωσιάζουν θετικά ή αρνητικά με την τάση τους να προσαρμόζονται ή να αποκλίνουν σε σχέση με τις αναμενόμενες -λόγω διεθνούς και εσωτερικού συστήματος- αντιδράσεις, είναι εκείνα τα νέα στοιχεία που -έτσι όπως εξετάσθηκαν στο επιμέρους τμήμα της μελέτης- διαδραμάτισαν ένα σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της διεθνούς πραγματικότητας και έρχονται έτσι να συμπληρώσουν τις συστημικές και κρατικές εξηγήσεις περί των αιτίων, της εξέλιξης και της έκβασης του Πολέμου της Κορέας, αποδεικνύοντας ταυτόχρονα και την αξία ύπαρξης των τριών επιπέδων ανάλυσης.

Από την άλλη πλευρά, η εξέταση του συγκεκριμένου ιστορικού γεγονότος από τη σκοπιά της Στρατηγικής, έρχεται να συμπληρώσει – έτσι όπως αυτός ο σκοπός εκτέθηκε στην εισαγωγή και όπως επιχειρήθηκε στο επιμέρους τμήμα – την έρευνα καλύπτοντας την πτυχή εκείνη της μελέτης η οποία πραγματεύεται τον τρόπο με τον οποίο πραγματοποιήθηκε ο πόλεμος. Σύμφωνα με αυτό το σκοπό, το μεθοδολογικό εργαλείο το οποίο αναζητήθηκε και τελικά βρέθηκε με τη μορφή

της διάκρισης των επιπέδων ανάλυσης της Στρατηγικής την οποία εισήγαγε ο Luttwak, είχε σαν σκοπό την καλύτερη κατά το δυνατόν οργάνωση του ιστορικού υλικού και τη δημιουργία μιας ολοκληρωμένης εικόνας του υπό εξέταση γεγονότος με βάση μια προοδευτική μετάβαση από μια πιο συγκεκριμένη σε μια γενικότερη άποψη της πολεμικής αναμέτρησης. Πιο συγκεκριμένα, οδήγησε σε μια διαπραγμάτευση του αντικειμένου μέσω μιας διαδικασίας που ξεκινά από μια οπτική γωνία που εστιάζει όσο το δυνατόν πιο κοντά στον κάθε στρατιώτη ξεχωριστά, περνάει από το στάδιο των μεγάλων στρατιωτικών επιχειρήσεων που προσομοιάζουν με κινήσεις πάνω στον πολεμικό χάρτη και καταλήγει στην αξιολόγηση του συνόλου της δράσης ως μέρους μιας γενικότερης διεθνούς συμπεριφοράς που περιλαμβάνει και άλλες μη στρατιωτικές παραμέτρους. Κατέδειξε επίσης την αξία της συνολικής προσέγγισης μιας πολεμικής σύγκρουσης καθώς είναι προφανής η σύνδεση και η αλληλεξάρτηση των στοιχείων που εξετάζονται στα πλαίσια του κάθε επιπέδου.

Μέσα στα πλαίσια αυτής της πολυδιάστατης ανάλυσης, η επεξεργασία των ιστορικών στοιχείων που αφορούν τον Πόλεμο της Κορέας στο κάθε επίπεδο ξεχωριστά είχε ως αποτέλεσμα τη συναγωγή συμπερασμάτων που έχουν να κάνουν:

- με τη χρήση κάποιων νέων τεχνολογιών όπως π.χ. των ελικοπτέρων, αλλά κυρίως με την καταφανέστατη ασυμμετρία σε τεχνικό επίπεδο μεταξύ των δύο αντίπαλων συνασπισμών και την προκαλούμενη από αυτό το γεγονός δημιουργία αποφασιστικού πλεονεκτήματος υπέρ των δυνάμεων του Ο.Η.Ε.(τεχνικό επίπεδο)
- με την αυξημένη τακτική ικανότητα των μαχητών του κομμουνιστικού συνασπισμού, αποτέλεσμα κυρίως της εξοικείωσής τους με αυτό το είδος του πολέμου -που παρουσίαζε ομοιότητες με ανταρτοπόλεμο- και τις

ιδιόμορφες εδαφικές και κλιματολογικές συνθήκες αλλά και με την αντιστάθμιση του πλεονεκτήματος αυτού με την αυξανόμενη προσαρμοστικότητα, την υπεροχή σε τεχνικό επίπεδο και την επίτευξη σημαντικού βαθμού συντονισμού πυροβολικού και πεζικού στις τάξεις του συνασπισμού των συμμάχων(τακτικό επίπεδο)

- με τους επιχειρησιακούς θριάμβους αλλά και τις πανωλεθρίες του Μακ Άρθουρ, ενός από τους μεγαλύτερους Αμερικανούς Στρατηγούς του 20ου αιώνα, για τον οποίο ο Πόλεμος της Κορέας υπήρξε το «ζενίθ» αλλά και το «ναδίρ» της καριέρας του καθώς και με τη συμβολή του συμμαχικού Πολεμικού Ναυτικού και της Πολεμικής Αεροπορίας στην υπεροχή των οποίων αποδίδεται η εξισορρόπηση της κομμουνιστικής χερσαίας υπεροχής και η απόφαση των Κινέζων να μην επιτεθούν περαιτέρω(επιχειρησιακό επίπεδο)
- με την αλλαγή στον τρόπο διεξαγωγής του πολέμου και την υιοθέτηση –σχεδόν ταυτόχρονα με την έναρξη των διαπραγματεύσεων- ενός πολέμου «φθοράς» χωρίς τους στρατηγικούς ελιγμούς και τις σημαντικές εδαφικές αυξομειώσεις του πρώτου χρόνου(επιχειρησιακό επίπεδο)
- με την καθιέρωση της αντίληψης του περιορισμένου πολέμου για τις περιφερειακές συγκρούσεις που λαμβάνουν χώρα στα πλαίσια του Ψυχρού Πολέμου(επίπεδο στρατιωτικής στρατηγικής)
- με την ένταξη του συγκεκριμένου πολέμου σε μια γενικότερη στρατηγική επέκτασης – ανάσχεσης την οποία είχαν υιοθετήσει οι υπερδυνάμεις ενισχύοντάς τη με τη σύναψη επισήμων ή άτυπων συμμαχιών, η αποτυχία ωστόσο της οποίας ως προς την πτυχή της αποτροπής, συνέβαλε στην έναρξη και την συνέχιση του πολέμου(επίπεδο υψηλής στρατηγικής)

Καθώς όμως τα συμπεράσματα γενικεύονται και περνούν από το αμιγώς στρατιωτικό σκέλος στο επίπεδο κυρίως της στρατιωτικής στρατηγικής αλλά και της υψηλής στρατηγικής όπου είναι εμφανής η ανάμειξη και του πολιτικού παράγοντα, γίνεται αντιληπτό, ότι η διάκριση των επιπέδων ανάλυσης της στρατηγικής δεν αποσκοπεί μόνο στη διευκόλυνση της κατάταξης του υλικού, αλλά αυτή η σταδιακή διεύρυνση της οπτικής γωνίας υπό την οποία διεξάγεται η έρευνα οδηγεί και στη διαπίστωση της στενής σύνδεσης πολιτικής και στρατηγικής. Το σημαντικότερο συμπέρασμα που προκύπτει από την εξέταση της στρατηγικής πτυχής του Πολέμου της Κορέας εντοπίζεται στο επίπεδο της στρατιωτικής στρατηγικής και αφορά το γεγονός ότι μετά τους δύο ολοκληρωτικούς Παγκόσμιους Πολέμους, που σημάδεψαν το πρώτο μισό του 20ου αιώνα, ο Πόλεμος της Κορέας υπήρξε ένας περιορισμένος πόλεμος, στον οποίο οι εμπόλεμοι δεν χρησιμοποίησαν ό,τι μέσο είχαν στη διάθεσή τους προκειμένου να εξοντώσουν τον αντίπαλο, αλλά περιορίσαν τα μέσα όχι ανάλογα με τις δυνατότητές τους, αλλά ανάλογα με τους πολιτικούς σκοπούς που είχε θέσει η πολιτική ηγεσία και οι οποίοι δεν περιελάμβαναν τη διεξαγωγή ενός Γ' Παγκοσμίου Πολέμου.

Κατ' αυτόν τον τρόπο εμπόδισαν τη Στρατηγική να αναπτύξει τη δική της λογική και τους δικούς της νόμους, αποκομμένη από το πλαίσιο της πολιτικής καθοδήγησης. Ο πόλεμος είναι η συνέχιση της πολιτικής με άλλα μέσα και ο Πόλεμος της Κορέας δικαίωσε τον λόγο του Clausewitz όντας η συνέχιση μιας ψυχροπολεμικής, λανθασμένης –στη συγκεκριμένη περίπτωση– πολιτικής προσέγγισης με περιορισμένα – ευτυχώς – μέσα.

Σε μια διευρυμένη της εκδοχή –η οποία να περιλαμβάνει το συσχετισμό των δύο μορφών της ανάλυσης που επιχειρήθηκαν στην παρούσα μελέτη– η διαπίστωση περί του στενού συνδέσμου πολιτικής και στρατηγικής θα μπορούσε να

αναπροσδιοριστεί και να καταλήγει ως εξής: μέσα στα πλαίσια της προσπάθειας εξέτασης ενός ιστορικού γεγονότος, όπως ο Πόλεμος της Κορέας, από δύο διαφορετικές σκοπιές, της θεωρίας των Διεθνών Σχέσεων και της Στρατηγικής, οι δύο φαινομενικά παράλληλες κατευθύνσεις της ανάλυσης -χωρίς να απωλέσουν την επιστημονική τους αυτοτέλεια που τις έχει καταστήσει διακριτούς επιστημονικούς κλάδους- και τα εξ αυτών συναγόμενα συμπεράσματα –με την επίσης αυθύπαρκτη αξία τους- λειτουργούν και ως θεωρητικά και μεθοδολογικά εργαλεία που διευκολύνουν το έργο της μελέτης και, καθώς τελικά συγκλίνουν στο ζήτημα της σχέσης πολιτικής και στρατηγικής, καταδεικνύουν τη συνολικότητα τόσο του υπό εξέταση συγκεκριμένου γεγονότος όσο και της θεωρίας.

## **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ - ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ**





## ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

### Ελληνική

- ♦ Γενικόν Επιτελείον Στρατού – Διεύθυνσις Ιστορίας Στρατού, 1977, Το Εκστρατευτικόν Σώμα Ελλάδος εις Κορέαν (1950-1955), Έκδοσις Διευθύνσεως Ιστορίας Στρατού, Αθήναι.
- ♦ Κώνστας Δημήτρης & Αρβανιτόπουλος Κωνσταντίνος, 1997, Διεθνείς Σχέσεις: Συνέχεια και Μεταβολή, Τόμος Α΄, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα.
- ♦ Παπασωτηρίου Χαράλαμπος, 2001, Βυζαντινή Υψηλή Στρατηγική: 6<sup>ος</sup> – 11<sup>ος</sup> αιώνες, Εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα.
- ♦ Παπασωτηρίου Χαράλαμπος, 2002, Αμερικανικό Πολιτικό Σύστημα και Εξωτερική Πολιτική: 1945 – 2002, Εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα.

### Έργα μεταφρασμένα στα Ελληνικά

- ♦ Clausewitz Carl Von, 1999, Περί του Πολέμου, ε' ανατύπωση, Εκδόσεις Βάνιας, Θεσσαλονίκη.
- ♦ Hart Sir B. H. Liddel, 1995, Η Στρατηγική της Έμμεσης Προσέγγισης, Εκδόσεις Βάνιας, Θεσσαλονίκη.
- ♦ Hickey Michael, 2002, Ο Πόλεμος της Κορέας, Εκδόσεις Γκοβόστη, Αθήνα.
- ♦ Kissinger Henry, 1995, Διπλωματία, Εκδόσεις «Νέα Σύνορα»-Α. Α. Λιβάνη, Αθήνα.
- ♦ Σουν Τζου, 2000, Η Τέχνη του Πολέμου, Γ' Έκδοση, Εκδόσεις Οδυσσέας – Φόρμιγξ, Αθήνα.

## Ξενόγλωσση

- ♦ Brands H. W., 1993, *The Devil We Knew: Americans and the Cold War*, Oxford University Press, Oxford.
- ♦ Brodie Bernard, 1973, *War and Politics*, Macmillan Publishing Co., New York.
- ♦ Fuller J. F. C., 1979, *The Conduct of War*, 4<sup>th</sup> printing, Methuen & Co., London.
- ♦ Gacek Christopher M., 1994, *The Logic of Force: The Dilemma of Limited War in American Foreign Policy*, Columbia University Press, New York.
- ♦ Gaddis John Lewis, 1987, *The Long Peace: Inquiries into the History of the Cold War*, Oxford University Press, Oxford.
- ♦ Gaddis John Lewis, 1997, *We Now Know: Rethinking Cold War History*, Clarendon Press, Oxford.
- ♦ George Alexander L.& Smoke Richard, 1974, *Deterrence in American Foreign Policy: Theory and Practice*, Columbia University Press, New York.
- ♦ Hartz Louis, 1955, *The Liberal Tradition in America*, Harcourt Brace Jovanovich, New York.
- ♦ Hinton Harold C., 1970, *China's Turbulent Quest: an Analysis of China's Foreign Relations since 1945*, The Macmillan Company, New York.
- ♦ Hinton Harold C., 1966, *Communist China in World Politics*, Houghton Mifflin Company, Boston.
- ♦ Jervis Robert, 1976, *Perception and Misperception in International Politics*, Princeton University Press, Princeton.
- ♦ Krasner Stephen, 1978, *Defending the National Interest: Raw Materials, Investments and U.S. Foreign Policy*, Princeton University, Princeton.

- ◆ Lee Steven Hugh, 2001, The Korean War, Pearson Education, London.
- ◆ Leffler Melvin P. & Painter David S.(επιμ.), 1995, Origins of the Cold War: An International History, Routledge, London-New York.
- ◆ Lowe Peter, 2000, The Korean War, Macmillan Press, London.
- ◆ Luttwak Edward N., 1987, Strategy: The Logic of War and Politics, The Belknap Press of Harvard University Press, Cambridge.
- ◆ Mastny Vojtech, 1996, The Cold War and Soviet Insecurity: The Stalin Years, Oxford University Press, Oxford.
- ◆ Reynolds David, 2000, One World Divisible: A Global History since 1945, W. W. Norton and Company, New York-London.
- ◆ Stoessinger John G., 1998, Why Nations Go to War, 7<sup>th</sup> Edition, St Martin's Press, New York.
- ◆ Zubok Vladislav & Pleshakov Constantine, 1996, Inside the Kremlin's Cold War: From Stalin to Khrushchev, 2<sup>nd</sup> Edition, Harvard University Press, Cambridge.
- ◆ Diplomacy of Contemporary China(σουλ/κό), 1990, New Horizon Press, Hong Kong.